

Izhaja ob 4. zjutraj.

Stane mesečno Din 25.—; za ino-
acemstvo Din 40.— neobvezno.

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Dnevna redakcija: Miklošičeva cesta
št. 16/1. — Telefon št. 72.
Nočna redakcija: od 19. ure naprej v
Knalovi ul. št. 5/1. — Telefon št. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 35.
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 494
Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.
Račun pri poštnem čeku, zavodu: Ljubljana
št. 11.842. — Praha čisto 78.180.
Wien, Nr. 105.241.

Ljubljana, 17. oktobra.

Locarno je plaval včeraj zvečer v morju luči. Tisočglave množice so v prazničnem razpoloženju prežete svetlega navdušenja, pozdravljale na trgu pred palačo Pravice državniške, ki so pravkar zapisali začetno črko vsake svoje imena pod odslej zgodovinske locarnske dokumente. Tako parafirani varnostni pakt in arbitražne pogodbe pridejo zdaj v razpravo pred parlamentom.

Švica, kjer je sedež Zveze narodov, je imela enega svojih najlepših mest za vse čase podala diplomatskemu instrumentu, ki vsebuje brez vsakega dvoma najvažnejši dogodek po svetovni vojni in pariškem miru. V Švici je našla Nemčija pot v Zvezo narodov, v katero ji ne bo treba iti pri stranskih vratih kot spokornemu grešniku. Nasprotno, vkorakala bo v njo pri na stečaj odprtih glavnih vratih kot enaka med enakimi, kot ponosna velesila.

Končna ratifikacija locarnskih dogovorov pa bo v prestolici Velike Britanije, kjer je bila započeta misel o večeraj dogotovljenem velikem delu. Angleški poslanik v Berlinu lord Abernethy je tisti, ki je po naročilu svojega šefa pregovoril nemškega zunanjega ministra k ponudbi varnostnega pakta. London bo torej zaužil 1. decembra sladko čašo svojega desetmesečnega truda.

Britanska koncepcija ali pravzaprav zamisel angleške konservativne stranke je z locarnskim paktom popolnoma zmagala v evropski politiki. Na tleh leže zadnji stebri Poincaréjeve politike dobesednega uveljavljanja versailleske mirovne pogodbe. Z locarnsko pogodbo sicer ni formalno razveljavljen pariški mir, v resnici pa mu je pravkar završena konferenca zadala zadnji »coup de grâce«. Odslej se Nemčija v diplomatskem jeziku ne bo več imenovala krivce za naistrajšnejše klanje človeškega rodu, ampak častivredna svetovna sila.

Boj, ki ga je Nemčija vodila za rušenje versailleske pogodbe, je niz bitk okrog posameznih stebričev versailleske mirovne pogodbe. Porazena na krvavem bojnem polju je Nemčija dobila sleherno teh povojnih diplomatskih bitk. Lani je bila v Londonu začasno markirana v Dawesovi pogodbi doseganja meja kolosalnih nemških uspehov v boju proti reparacijskim obveznostim. Letos v Locarnu pa si je izposlovala 1. 1918, izgubljeni položaj velesile.

Ves nemški napor pa bi bil neuspešen, če ne bi za Nemčijo stali njeni zedavni sovražniki, obe anglosaksonski sili to in onstran Atlantskega oceana. Taista Anglija in ravno tista Amerika, ki od svojih zaveznic zahtevata izplačilo do zadnjega beliča vseh medvojnih dolgov, sklenjenih za skupno zmago, imata že leta sem zelo blago in občutljivo srce za Nemčijo. Anglosaksonci so na vsakem koraku pomagal rušiti versaillesko pogodbo, ki je na koncu končev vendarle tudi del njihovih rok. Danes beleži to prizadevanje nov in eklatanten uspeh.

Velika Britanija vztraja že od 1. 1919. v tej politiki v lastnem interesu, ker hoče obdržati v Evropi ravnotežje, pri katerem bi ona bila jeziček na tehtnici. Kratkoviden pa bi bil, kdor bi Angliji očital čisto ozke, zgolj egoistične namene. Njeno politiko zadnjih let inspirirajo tudi višji vidiki: skrb za ohranitev evropske civilizacije in obvarovanje današnjega družabnega reda v svetu. Podpora, ki jo je nudila Nemčiji, ni veljala samo onemogočenju francoske »hegemonije« na našem kontinentu, ampak je imela rešiti poznano Nemčijo pred sovjetskimi zaničevanji. Anglija je čutila, da utegne kdaj postati nemško-rusko - azijski blok realnost. Uspehi sovjetske politike v prednji Aziji in na Kitajskem ter rusko - nemška tajna pogodba v Rapallu so za ves zapadni svet živ opomin. Anglija je pripravljena iti do skrajnih mej, da iztrga iz sovjetskega obliema industrijsko Nemčijo, ki bi mogla dati na sirovinah in človeškem materialu neizmerno bogatem iztok orožja za oriaški naval na zapadno civilizacijo in današnji svetovni red.

Tudi v Locarnu je šlo za več, nego povedo mrtve črke pravkar parafiranih pogodb. Z zagotovitvijo miru na zapadu in iztoku Nemčije, z njenim vstopom v Zvezo narodov, z njenim sprejemom med velesile, s pomirjenjem in spravo med Berlinom in Parizom je Anglija zmagovalno dobojevala boji za ustvaritvijo evropskega bloka proti sovjetsko-azijski grožnji.

Ali pripravila Anglija križarsko vojno proti Rusiji, kot jo dolži sam Čičerin, ki je brez umeha skušal reševati v Berlinu rapalski pakt? Za to domnevo ni prave podlage. Pač na se bo sovjetska Rusija, ko se prenubi, da je končno zubila iz rova srušenju Nemčije, morala vrašati, ali ji je korist vedno večja, vedno turobnejša osamelost. Z vstopom Nemčije v Zvezo narodov postane ta institucija prvovrsten faktor svetovne politike. Že se čujejo napovedi, da po pristopu Nemčije tudi za Ameriko odpadejo razlogi, ki so nekdanj bili me-

Razčiščenje politične situacije

Važne odločitve definitivno odgodene. — Pašičevo stališče napram zahtevam HSS. — Kako naj bi Radić dobil poslanski mandat. — Minister Radojević ostane.

Beograd, 17. oktobra. p. Današnje izjave Stjepana Radića v polnem obsegu potrjujejo našo včerajšjo informacijo, da so vsa važna politična vprašanja definitivno odgodena in da je zlasti vstop Radića v vladu za dogledni čas odstavljen z dnevnega reda. Radić je to — na ravno v svoji lastni nekoliko originalni formulaciji — sam razglasil. Izgleda, da je Pašić odkrito povedal Radiću, da on ne bi mogel pristati na njegov vstop v vladu, dokler Radić ni poslanec. Zato se sedaj v radićevskih krogih živahno razpravlja o tem, kako bi bilo mogoče napraviti Radića za poslanca. Kot izvedljiv se smatra sledeči načrt. V enem izmed hrvatskih okrožij, kjer imajo radićevci večino mandatov (mislili se na varaždinsko) naj bi vsi dosežani poslanci HSS in njih namestniki podali demisijo, nakar bi se v tem okrožju razpisale nadomestne volitve. Na novo kandidatsko listo HSS naj bi prišel Radić ter tudi dr. Maček. Predavac in Krnjević, ki bi naj tako prišli v parlament in event. nadomestili tudi sedanje radićevske ministre v vladi. Na ta načrt aludira tudi Radić v svoji izjavi novinarjem. Kar se tiče podpredsedniškega mesta je Pašić opozoril Radića, da je ta zahteva neizpolnjava že z ozirom na določbo svoječasne spozazuma med NRS in HSS, ki izrecno pridružuje predsedstvo, to je vodstvo vlade radikalom in tako implicite izključuje, da bi mogel biti namestnik

predsednika neradikal. V političnih krogih se živahno razmotriva, kako je mogel Radić zadevo svojega imenovanja za podpredsednika proglasiti za »svršeno stvar«. Izgleda, da Radić pripisuje krivdo na napačni informaciji ministru Ninčiču, na katerega se je svoječasno tudi skliceval. Radić se je danes že maščeval, poudarjajoč v svojem razgovoru z novinarji, da je dr. Beneš pravzaprav tudi naš zunanji minister. Gospod Ninčič in njegovi prijatelji so s to izjavo upravičeno užaljeni.

Mnogo se komentirajo tudi Radićeve navedbe, da Pašić želi sodelovanje vseh narodnih sil in da ne kaže razpoloženja za borbo z opozicijo. Prvo se smatra kot dokaz, da Pašić današnje kombinacije ne smatra za definitivno in da si pridržuje v tem oziiru nadaljnje korake, drugo pa znači očitno, da je Pašić odbil partizanske zahteve radićevcev po preganjanju nevšečnih uradnikov.

V zvezi z odgodoeno rekonstrukcijo je zabeležiti tudi, da se napor, podretil ministra prometa niso posrečili. Gospod Radojević je danes izjavil, da je njegov položaj trden in da dobiiva mnogo čestitk za energični nastop. Na jutrišnji seji radikalnega kluba bo imel Pašić daljši ekspozé o notranji politiki in se pričakuje, da se bo obširno izrazil tudi glede nadaljnjega sodelovanja med radikali in radićevci.

„Za sporazum je najbolje, ako ne vstopim v vladu!“

Radićeva izjava o odgoditvi njegovih zahtev. — Pašić in sveti Ilija. — Ena krenka po glavi g. Ninčiča. — O Angležih, Slovincih in blokkih. — Povratek Radića v Zagreb.

Beograd, 17. oktobra. r. Stjepan Radić je danes popoldne po kosilu sprejel novinarje v mali sobici hotela »Paris« in jim glede včerajšnega razgovora s Pašićem podal nastopne izjave: »Kakor veste, je moj razgovor s predsednikom Pašićem trajal cele dve uri in četrt. Razdelim ga lahko v tri dele: V prvem delu sva ponovno ugotovila temelje, metode in cilje narodnega sporazuma. Ne samo jaz, temveč tudi gosp. Pašić je pri tem posebno podčrtaval socialno, namreč seljaško obeležje sporazuma in njegovo nacionalno, ali ne nacionalistično vsebino. Nacionalna vsebina znači popolno pomirjenje Srbov in Hrvatov za razliko od nacionalističnega jugoslovenstva, ki pomeni dušenje nas Hrvatov.

V drugem delu razgovora je gosp. Pašić obrazložil razvoj borbe radikalne stranke kot glavni faktor sedanjega sporazuma in je skoro doslovno dejal: »Jaz kot predsednik radikalne stranke posebno povdarjam, da smo mi celo razdobje porabili samo za borbo proti birokratizmu, za osiguranje narodnih pravic in avtonomije. To je bilo one čase, ko je skupščina bila samo posvetovalni organ in smo mi stremeli za tem, da narodova suverenost ostane osnova Srbije, da bo Srbija zares svobodnaška država, sposobna, da s svojo svobodo pritegne in ujedini ves narod. Drugo razdobje je tvorila nedavna borba za osvobodjenje in ujedinjenje. Tu nas je podpirala Amerika in podpirali so nas zavezniki v toliki meri, da so se z malimi izjemami oživotvile celo naše sanje. Najvažnejše je sedanje — tretje razdobje. Vse delo se zdaj mora osredotočiti tako, da dvignemo narod gospodarsko, kulturno in moralno. To so tako ogromne in obenem tako težke naloge, da bi zahtevale sodelovanje vseh narodnih sil.« Gosp. Pašić — je pri tem, opomnil Radić — tudi ne kaže razpoloženja za kako borbo z opozicijo!

Tretji del razgovora je veljal vprašanju mojega vstopa v vladu. Jaz sem izrekel nastopno stališče: Moj vstop v vladu je zgolj podrobnost. Jaz uvažujem stališče radikalne stranke in spomnilo, poslano mi od gosp. Pašiča preko dr. Ninčiča, da naj jaz kot šef seljaške stranke vstopim v vladu. Dostavil pa sem da srišču vsega onega, kar je gosp. Pašić sedaj razložil, za tako veliko sodelovanje ne zadostuje samo moj vstop v vladu, marveč da celotno vodstvo Hrvatske seljaške stranke pride v Narodno skupščino, preko nje v posamez-

ne skupščinske odbore in nato večji ali manjši del v samo vladu. Opisal sem nato predsedniku vlade vse člane vodstva HSS po njih sposobnostih in vrednotah za konstruktivno delo; zatem sva razpravljala o najprimernejšem načinu, kako bi celotno vodstvo prišlo v skupščino. Pašić ni mojega predloga niti sprejel niti odbil. Videlo pa se je, da mu ne nasprotuje, ker je izrečno dejal, da ga bo dobro premislil, proučil in pretresel s svojimi tovariši.

Jaz sem nato odgovoril gosp. Pašiču, da smatram, da je za provedbo sporazuma najbolje, ako jaz ne vstopim v vladu, dokler se to vračanje ne reši — toda, da se to ne bi zdelo kot pogoj mojega vstopa v vladu, sem povdaril, da sem vedno in tudi pred rešitvijo tega vprašanja pripravljen vstopiti v vladu, ako predsednik vlade, odnosno radikalni klub smatra, da je to potrebno zato, da prevzamem polno formalno odgovornost za današnje politiko.

Novinarjem je gosp. Radić k sklepu zatrdil, da jih ima zelo rad in da jim bo vedno dal potrebne informacije. Navedel je še to, da ga je zjutraj posetil črnoslovaški poslanik Šeba, ki mu je prinesel važna in diskretna sporočila od dr. Beneša. Dr. Beneš bi bil moral iz Locarna dospeti v Beograd, toda ker je včeraj bil razpuščen praški parlament in se volitve vršijo 10. novembra, je dr. Beneš moral odnovoiti naravnost v Prago. Radić je obsežno pohvalil dr. Beneša ter povdaril, da je dr. Beneš de facto tudi naš zunanji minister...

Popoldne je imel Radić sestanek z nekaterimi ožimi pristaši, nakar je prišel v Narodno skupščino, kjer je ostal pol ure v radićevskem klubu. Na hodniku je znova pripovedoval novinarjem razne stvari ter dejal med drugim: »Angleški poslanik, s katerim sem govoril, se zelo zanima za našo državo. Govorila sva tudi o konkordatu. Angleški poslanik meni, da je treba skleniti tako pogodbo z Vatikanom, vendar mora biti dobra. On dobro pozna glagolico in je rekel, da se sedaj uči srbski. Neki novinar je vprašal Radića: »Ali se uči tudi hrvaški?« Radić se je nasmejal in odgovoril: »Angleški poslanik ni rekel, da bo kmalu govoril tudi hrvaški. ...«

»...« ko smo sklenili sporazum, pa res ne smemo govoriti le »srbski, srbski, srbski« ali »hrvaški, hrvaški, hrvaški«, temveč »srbski in hrvaški«. Na vprašanje istega novinarja: »In Slovinci?« je odgovoril Radić: »O Slovincih sem rekel, da jih ne pustimo pozreti. — Angleški poslanik se je posebno zanimal za moje delovanje v Ženevi. Angleži se boje panslavizma, jaz pa sem prepričan njihovega zastopnika v Beogradu, da se jim ni treba bati blokov, ker so vsi bloki propadli, tako anglo-japonski, rumeni, islamski, nemški in slovenski in so vsi končali v vojni. Vsi narodi streme za zvezo človečanstva.

Beograd, 17. oktobra. p. Nocoj se je Stj. Radić vrnil zopet v Zagreb.

Za politiko narodne koncentracije v Sloveniji

Izjave posl. drja Žerjava in dr. Pivka v klubu SDS.

Beograd, 17. oktobra. p. Nocoj je bila skupna seja poslanskega kluba in glavne odbora Samostojne demokratske stranke. M. dr. je bilo sprejeto poročilo dr. Pivka o njegovem zavzemanju za revizijo carinskih tarif v prid kmetovalcem. Sklenilo se je, da je treba nadaljevati akcijo za dosegajoč olajšav v krizi, v kateri se nahaja naše kmetijstvo.

Na seji se je načelo tudi vprašanje stališča dr. Žerjava in dr. Pivka z ozirom na govorice, da nameravata vstopiti v radikalno stranko. Dr. Žerjav in dr. Pivko sta pooblastila predsedstvo stranke, da demantira govorice o njunem izstopu iz poslanskega kluba SDS. Oba poslanca sta izjavila, da je treba tudi pod vladu RR nadaljevati v Sloveniji dosedaj politiko koncentracije narodnih elementov in da morata brez ozira na trenutno sestavo vlade v to svrhu sodelovati z vsemi onimi, ki to hočejo.

Zbližanje med zmagovalci in premaganci

Zunanji ministri zaveznih držav in Nemčije prorokujejo pričetek nove dobe v Evropi. — Še obstoječe težave je treba odstraniti.

Locarno, 17. oktobra. s. V zaključnih govorih, ki so jih imeli včeraj zunanji ministri na locarnski konferenci, je izjavil kot prvi nemški zunanji minister dr. Stresemann da odkritosrčno in z veseljem pozdravlja veliki razvoj mirovne misli v Evropi, ki se je pričela razvijati na locarnski konferenci. Minister je pozdravil zaključni protokol konference in je izrazil svoje prepričanje, da bo privedel ta protokol do zbližanja narodov in olajšanja rešitve mnogih političnih in gospodarskih vprašanj. Le v tem slučaju bodo ohranile sklenjene pogodbe svoj globok pomen v razvoju narodov, če ravno kar zaključena konferenca ne znači konca, temveč začetek dobe zaupnega sodelovanja med narodi.

Francoski zunanji minister Briand je med drugim izjavil, da polaga kot zastopnik Francije veliko vrednost na to, da more od srca pristati na obhte, katerim je dal izraza nemški zastopnik. Ne bi bilo prav, če ne bi omenil odločne geste, ki je tvorila začetek konference in še enkrat ne pozdravil spomenice z dne 9. februarja ki jo je nemška vlada na inicijativo dr. Stresemanna poslala francoski vladi. Ta spomenica je bila izhodišče dela v Locarnu. In to dejstvo, katero je treba pohvalno omeniti, je privedlo do zaželenega uspeha. Po locarnski konferenci se mora pričeti novo življenje. Nekatere točke še niso razččene, vendar pa bo ta pakt blagodejno vplival na obstoječe rane. Vse obstoječe težave je treba še odstraniti.

Belgijski zunanji minister Vandervelde je izjavil, da je med člani te konference on edini ki je podpisal tudi versallesko mi-

rovno pogodbo. Od danes dalje je ta konferenca dogodek nepreračunljivega moralnega pomena za narode, ki so prevezeli obveznost ne le da ne bodo napadali s silo, temveč da so postavili medsebojne garancije pod suvereno garancijo Zveze narodov, kjer ni sovražnikov, kjer ni premagancev in zmagovalcev, temveč samo narodi, ki so se združili v znamenju pravčnosti.

Italijanski ministerski predsednik Mussolini je izjavil, da je srečen, da se more v imenu italijanske vlade priključiti besedam, ki so bile izrečene. Veseli se srečnega izida konference in je prepričan, da je medsebojna naklonjenost storila veliko delo za srečen izid konference.

STRESEMANNOVA IZJAVA.

Köln, 17. oktobra. k. Pred svojim odhodom iz Locarna je izjavil nemški zunanji minister dr. Stresemann locarnskemu poročevalcu »Kölnische Zeitung« o poremskem vprašanju:

»Ako bo locarnska pogodba sprejeta, potem znači to praktično olajšanje za zasedeno ozemlje. Želja, da bi se spravila porenska pogodba pod idejo razsodišča, se je uresničila. Francoski zunanji minister je označil za samo po sebi razumljivo, da bo locarnska pogodba pomenila bistveno spremembo in olajšavo v razmerju do zasedene ga ozemlja.

Glede izpraznitve kölnskega pasu je odgovoril minister: Mislimo, da imamo pravico, da se izprazni; odklonili smo to vsled tega, da iz tega ne nastala kupčija. Menim da ne bo trpelo dolgo, ko bo določen termin za izpraznitev severne kölnske cone.

Seja Narodne skupščine

Bila je le formalnega značaja.

Beograd, 17. oktobra. n. Za današnje sejo Narodne skupščine, ki se je po velikih političnih sestankih k delu, je bilo zelo malo zanimanja, tako v javnosti kakor pri politikih. Seja je bila le formalnega značaja in v dvorani se je nahajalo le nekaj deset da vidovčevcev, 30 do 40 radićevcev in okrog 50 radikalov. Seja je bila zelo kratka in je potekala popolnoma mirno.

Sejo je otvoril drugi podpredsednik dr. Nikola Subotić ob 5.10 popoldne. Po odobrenju zapisnika zadnje seje je bil prečitan ukaz o imenovanju novih državnih podtajnikov. Protj koncu čitanja je stopil v dvorano ministrski predsednik Pašić in je sedel na svoj navadni ministerski sedež. Poslanec vladne večine so ga živahno pozdravili s klici »Živio«. Predsednik je potem sporočil, da je umrl radikalni poslanec Mihael Kosovljanin. Poslanec so vstali in mu zaklicali »Slava«. Tajnik Kobasica je nato prečital imena poslancev, katerih izročitev zahtevajo sodišča. Predmet se je odkazal imunitetnemu odhodu.

Po prečitavanju došlih spisov je predlagal predsednik naj se na dnevni red prihodnje seje stavi poročilo posebnega preiskovalnega odbora v zadevi dr. Lukinića. Zbornica ta predlog sprejela, nakar je bila seja zaključena. Prihodnja seja se vrši v podelik ob 10. dopoldne.

Dr. Korošec v Zagrebu

Obračunavanje HPS z njegovo politiko.

Zagreb, 17. oktobra. n. Danes je dospel semkaj poslanec dr. Korošec. Zvečer je imel konference z vodstvom Hrvatske pučke stranke, ki so tra'ale pozno v noč. Dr. Korošec je imel na tem sestanku dolg govor, v katerem je pojasnil svojo politični položaj ter skušal braniti svojo politiko. Splošen utis je bil, da voditelj SLS sam najbolje občuti brezizhodno situacijo, v katero je zabredel. Na sestanku so člani HPS povdarjali, da je HPS svojo slovensko posestirno SLS dovolj dolgo svarila pred pogubno politiko in to ne samo zaupno, temveč tudi javno preko svojega službenega organa »Narodna politika«. Zato odklanja HPS vsako odgovornost za te posledice politike SLS, ki je mogla zadeti ne le slovensko ljudstvo, za katero končno HPS nima skrbeti, pač pa tudi interese, kateri so obema strankama skupni. Razpravljalo se je tudi o možnosti zopetne konvencije obeh strank, ki je bila prekinjena odkar je lani dr. Korošec napravil svojo pozneže tako žalostno skrahirano zvezo z g. Radićem.

Incidenti v Locarnu

Pariz, 17. oktobra. s. Kakor poročajo iz Locarna, se je zgodil ob priliki včerajšnje ga sprejema novinarjev pri Mussoliniju mnogo opaženi incident. Socijalistični zastopniki časopisja so odklonili povabilo Mussolinija in tudi sicer so bili listi zelo slabo zastopani. Ko je stopil Mussolini v dvorano, je videl tam že prej znanega zastopnika »Daily Herald«. Stopil je k njemu in ga vprašal: »No, kako gre komunizmu? Ali koraka še vedno?« Novinar je odgovoril osorno: »Ne vem. Nisem komunist!« Mussolini je rekel: »Oprostite, potem sem se zmotil.« Nato je pristavil neki znani nizozemski novinar: »To se Vam zgodi zelo pogosto, gospod Mussolini!« Mussolini, ki je bil v prvem trenutku popolnoma osupel, ga je ostro pogledal, zamahnil zaničljivo z roko in urno odšel.

Danes popoldne se je zgodil pod arkadami »Piazza grande« v Locarnu incident, ki se v krogih konference živahno obžaluje, ker je konferenca sicer potekla popolnoma mirno. Posrednega poročevalca »L' Oeuvre« je ustavil neki fašist in ga vprašal, jeli on pisal v svojem listu, da stražijo vilo Marinelli, kjer je bival Mussolini, fašistovski razbojnik. Ko je francoski novinar pritrdil, ga je fašist oklofutal in nato izjavil, da je bil or sam tudi med stražniki. Incident ni imel posledic.

Velika železniška nesreča v Italiji

Rim, 17. oktobra. k. Polnoči se je v postaji Bressana, 10 km od Pavije, za 10 minut ustavil pospešeni osební vlak, ki vozi iz Milana v Genovo, da bi zvišal pritisk lokomotive. Na vlak je zavozil za njim vozeči tovorni vlak, čigar strojevodja je prevozil signale. Vodja in kurjač sta v zadnjem trenutku skočila s stroja, tako da je vlak s trenotno brzino zavozil v osebnega. Zadnji voz osebnega vlaka je bil popolnoma razbit. Dva potnika v njem sta bila težko ranjena. Najtežje poškodovana sta bila zadnja dva voza in dva voza III. razreda, ki so se zarili drug v drugega. 12 oseb je bilo takoj usmrčenih, 50 pa več ali manj ranjenih. Nekateri mrtvci se še niso identifikirani. Po drugih vesteh se je število mrtvih zvišalo na 14. Mrtvi in ranjeni potniki so večinoma kmetje iz okolice.

Ponesrečeno italijansko letalo

Gradec, 17. okt. d. Snoci se je na letališču Thalerhof radi motornege defekta ponesrečilo neko italijansko vojaško letalo. Letalec, ki je popoldne odplul iz Budimpešte, je hotel pluti naravnost proti Vidmu v Italijo.

Politično svobodoljubje SLS pod komando škofovske kamarile

Kaj je pisal »Slovenec« o politični neodvisnosti SLS in kaj pišejo novine SLS o škofovski avtoriteti danes. — SLS proti »prepotenci države. — Dva dokumenta jezuitske polemike.

Radi škofovega pisma župnikom, ki smo ga pred nekaj dnevi priobčili, sta napisala »Slovenec« in »Naša Straža« v polemiki z našim listom članke, ki naj dokazujejo, da je politika pravzaprav vera, vsled česar spada politika pod cerkveno jurisdikcijo. Ko smo prečitali ta najnovejša principijelna izvajanja glasil SLS, smo se spomnili, da je »Slovenec« pred nekaj tedni glede politike in cerkve čisto druge principe postavljaj. Spodaj priobčujemo najmarkantnejše stavke obeh člankov iz istega škofovega lista, da se naši bralci na lastne oči lahko priprajo, kako je SLS sposobna z jezuitsko moralno pitati slovensko ljudstvo z najbolj nasprotujočimi si trditvami. Citati iz škofovega in doktorja Koroščevega lista se glase takole:

«Slovenec» 5. septembra 1925:

«Jutro» zmederec torej pravi, da je slovenska ljudska stranka odvisna od Vatikana, da jo pravzaprav Vatikan vzdržuje in da dobiava od njega bodisi direktno bodisi indirektno povelja in navodila. V resnici je SLS prav tako neodvisna od Vatikana ali od katerekoli duhovske ali posvetne oblasti kakor so neodvisna vohbe vsa politična društva na svetu, v katerih se zbirajo katoličani. Vatikan si ni nikoli lastil nobene ingerence v politične zadeve katoličanov, ampak vodi izključno njihovo versko in moralno življenje. V tem oziru ima gotovo pravico reči katoličanom v določenem slučaju, da se to ali ono njihovo stališče ali zahteva ne strinja z versko dogmo, s krščansko moraljo, s katoliškim svetovnim naziranjem. Stvar vesti je za katoličana, da to posluša; če ne, pač ni katoličan in se je sam postavil iz katoliškega občestva. To se zgodi le v slučaju, če prideta v nepremostljiv konflikt politično stališče katoličana in versko-moralni zahtevek katolištva. Z ničemer se ni vodstvo Cerkev v političnem oziru izpostavljalo za eno ali drugo stran, marveč puščalo vedno najširšo politično svobodo, zanašajoč se na notranje moralne sile, naravni razvoj in tendenco človeštva k boljšemu, vedoč, da je tista ideja najboljša, ki se uveljavi v trdem in dolgem boju. Od zgodovine na vsaki strani potrjena resnica je, da v političnem oziru ni bolj svobodoljubne, tolerantne in širokogrudne sile kot je katoliška Cerkev. In Cerkev je res povsod pokazala najširšo svobodoljubnost tudi v našem veku, tako, kakršne si pri liberalnih ali so-

cialističnih strankah niti misliti nihče ne upa! V širokem okviru krščanskega moralnega nazora o družbi vlada v katoliškem svetu v političnem oziru taka svoboda, kakor nikjer drugod na svetu v nobeni stranki. Cerkev se tudi danes v politiko SLS ne vmešava in tudi vmešati niti namerava niti je kdaj nameravala. SLS je odvisna kot politična tvorba zgolj od svojega vodstva, ki se demokratično izvoli, in je le svojim volilcem, to je veliki večini slovenskega naroda odgovorna.

«Slovenec» 16. oktobra 1925:

«Jutro» je v št. 238 objavilo pismo škofa Jegliča nekemu župniku in izvajalca iz tega, da škof z vsemi sredstvi svoje cerkvene oblasti spasma — ne cerkev in vero, temveč stranko gosp. Korošca.

Vsa duhovščina je po cerkvenem pravu dolžna, v edinosti in odvisnosti od svojega škofa delovati med verniki. Prav posebno velja to še za župnike, ki morejo vršiti svojo službo le pod škofovo avtoriteto. Brez te avtoritete sploh nimajo nobene verske oblasti nad ljudstvom. Noben škof na svetu ne bo pristopil, tudi ne sme pristopiti, da bi duhovščina brez njegove avtoritete ali celo proti njej skušala delovati. V gospodarskih zadevah in zadržkih, pa duhovnik brez dovoljenja škofovega sploh ne sme sodelovati, če imovina pripada lajkom. In le škof je upravičen in dolžan razsoditi, kdaj in komu more in sme dati to dovoljenje in komu ne, pa nihče drugi. Papež pravi, da je vsaka verska akcija podvržena avtoriteti apostolske stolice in se sme katolik v njej udeleževati le v pokorščini do cerkvene oblasti.

Kdo ima pravico in dolžnost ugotavljati, katero delovanje duhovništvo se tiče vere, ali škof ali pa dnevno časopisje? Zato je škof, ravno škof, postavljen na čelo duhovščine svojega delokroga, da nadzoruje, vodi in v potrebi korigira njeno delovanje in to z vsemi disciplinarnimi in kazenskimi sredstvi, katere mu stavi cerkveno pravo na razpolago. Škofovo pismo ni nič drugega kot akt cerkvene jurisdikcije, katero škof nad svojo duhovščino izvršuje in mora izvrševati na podlagi predpisov veljavnega cerkvenega prava. Klicanje posvetne oblasti na pomoč zoper izvrševanje cerkvene oblasti pa spada še tudi po novem cerkvenem zakoniku pod strogo cerkveno kazen.

Gospodarski položaj našega delavstva

Delavska zbornica za Slovenijo je izdala za leta 1922. do 1925. uradno poročilo. V drugem delu tega poročila obravnava Delavska zbornica »Položaj delavstva«. S pomočjo vprašalnih polter zapisnikov je zbornica ugotovila, koliko živil porabi petčlanska delavska rodbina ter koliko znaša eksistenčni minimum za tako rodbino. Žal, da je zbornica samo pri 15 rodbinah ugotovila, koliko najvažnejših živil je bilo na mesec porabljenih. Za podlago bi morali služiti podatki mnogo večjega števila rodbin, da bi se na ta način dobila bolj jasna in točna slika. Da bi imeli popolno sliko o rodbinskem gospodarstvu delavstva, bi se moral voditi pregled o vseh izdatkih.

Kljub tem in še kakim drugim nedostatom vendar moramo pozdraviti to poročilo kot temelj za bodoče delo v tem oziru. Glavni namen je vsekakor dosežen: na podlagi poročila je dobila javnost še precej dober vpogled v gospodarske in socialne prilike najvažnejših kategorij našega delavstva. Kar se je do sedaj le ugrabilo ter o čemur se je le na splošno govorilo in pisalo, je tukaj s številkami ugotovljeno. Važno je, da se te številke opirajo na fakta in ne na aproksimativne cenitve. Ogledimo si, do katerih rezultatov je prišlo to poročilo glede položaja delavstva.

V eksistenčni minimum vsteva Delavska zbornica samo izdatke za prehrano, brez izdatkov za stanovanje, obleke, perilo in slično. Po tem računju je izdala petčlanska rodbina za prehrano leta 1913 mesečno 59.20 (zlatih) kron, ter je pri tem porabila 8 kg moke za pecivo, 6 kg moke za kruh, 35 kg krušne moke, 6 kg koruzne moke, 51 kg krompirja, 6,4 kg fižola, 1,2 kg kase, 2,1 kg riža, 1 liter olja, 3,9 kg masti, 45 litrov mleka, 35 kg mesa, 5,8 kg sladkorja, 2,5 l kisa, 2 kg soli, 0,4 kg kave ter 2 kg kavine primesi. Vse to blago pa je stalo glasom poročila meseca julija tega leta po cenah v drobni prodaji 1006 Din 70 par, kar znači, da so bile te potrebe julija tega leta povprečno sedemnajstkrat dražje (v Din) nego leta 1913. (v kronah). Rodbina, ki si je hotela letos vse to blago nabaviti v isti množini, je morala imeti torej 17 krat večjo svoto na razpolago. Z drugimi besedami: Družina, ki je imela letos za prehrano sedemnajstkrat več dinarjev kakor pred vojno kron na razpolago, je ravno tako izhajala kakor pred 12 leti.

Medtem je postala situacija v tem oziru nekoliko boljša. Od meseca julija do danes so namreč cene nekaterih živil precej padle. Takrat je stala moka za pecivo 7.50 Din, danes pa samo 5.50 Din, cena krušne moke je padla od 5.50 na 3.50, kaše od 7 na 6, mleka od 3.50

na 3, sladkorja od 17.50 na 13.50 ter kave od 64 na 56 Din za kilogram. Po navedi Delavske zbornice so stala meseca julija vsa ta živila, potrebna za petčlansko rodbino 1006 Din 70 par, sedaj (začetkom oktobra) pa stane to blago le 822 Din. Draginski multiplikator se je radi tega zmanjšal od 17 na nekaj malega izpod 14 (822 : 59.20 = 14). Na drugi strani pa so stroški za stan (na katere se račun Delavske zbornice ne nanaša) tudi za delavce sigurno precej narasli.

S pomočjo zgoraj označenega draginskega multiplikatorja je Delavska zbornica potem ugotovila za nekatere delavske kategorije, v koliko izhajajo s sedanjimi dohodki boljše, oziroma slabše nego pred vojno. Ako se vzame za podlago zgoraj rektificirani draginski multiplikator 14 namesto 17, pridemo do sledečih zaključkov:

Slabše nego pred vojno izhajajo delavci v kovinskih tovarnah. Glasom poročila Delavske zbornice imajo sedaj topilci 95 %, strugarji 75 %, modelni mizarji 77 %, režijski delavci 75 % ter strojniki 93 % od predvoj. dohodkov (preračuneno na draginski indeks). Delavci v tej stroki so imeli torej povprečno kakih 20 od sto manj dohodkov nego pred vojno. Dohodki delavcev v stavbiških podjetjih so ostali več ali manj neizpremenjeni: tesarji imajo 104 %, zidarji 96 % ter pomožni delavci 89 % od predvojnih dohodkov. Njih stanje se je torej le malo poslabšalo. Položaj nekaterih kategorij delavcev v premogovniški je približno tak kakor leta 1913. Glasom poročila Delavske zbornice znašajo namreč dohodki kopačev in učnih kopačev 100 %, drugih jamskih delavcev 96 %, naddnevniških odraslih delavcev 102 % ter delavk 132 % od predvojnih dohodkov. Povišali so se dohodki delavk, kar je iz socialnega stališča jako razveseljivo. Pred vojno so imele delavke, zaposlene v premogovnikih komaj 1.73 krone na dan, sedaj pa imajo povprečno 31.97 Din.

Posebno razveseljivo dejstvo je, da more kemična industrija vse svoje delavstvo bolje plačati kakor pred vojno. Njih dohodki so poskočili pri strojnikih na 124 %, pri pričuhenih delavcih na 106 %, pri pomožnih delavcih na 160 % ter pri ženskih delavskih silah na 140 %. Položaj tega delavstva se je torej zboljšal povprečno za eno petino. Končno navala poročila Delavske zbornice, da so dohodki kvalificiranega delavstva v tlogrfskih podjetjih poskočili od 7.50 na 133 Din dnevno, tako da so sedaj njih plače (preračunene na podlagi draginskega indeksa) za 26 % večje nego leta 1913.

Iz statističnega materiala, ki nam ga nudi poročila Delavske zbornice, si moremo napraviti vsaj približno sliko o položaju našega delavstva. Ako bi bila merodajna samo prehrana, bi zavzema-

Izgotovljene obleke

O. Bernatovič

Ljubljana

Mestni trg

lo naše delavstvo eno izmed prvih mest v Evropi. Angleški delavci, da ne govorimo o nemškem ali francoskem, ima še vedno manjše dohodke v primeri z dragino nego pred vojno. Pri nas pa vidimo, da so nekatere kategorije delavstva že prekoračile predvojno pariteto.

Žalibog, da ni statistika Delavske zbornice popolna, to je da niso upoštevani vsaj še izdatki za stanovanje ter obleke in perilo. Ako bi bile tudi te postavke primerljene s predvojnimi, bi imeli jasno sliko o gospodarskem položaju delavstva.

Razveseljivo je dejstvo, da se je draginski multiplikator od meseca julija t. l. ko je bilo predmetno poročilo sestavljeno, do začetka oktobra t. l. zmanjšal od 17 na 14, to je za 18 %, medtem ko so ostale meze neizpremenjene. Za teh 18 % se je torej položaj delavstva efektivno izboljšal. Kako se bodo razvijale cene živil tekom bodoče zime, se ne more danes še vedeti. Letošnja letina je bila sicer dobra, boljša nego prejšnje leto. S skrbjo pa opazujemo dejstvo, da je bila naša trgovinska bilanca v prvem polletju pasivna, to je da smo več uvozili nego izvozili. Naše žito ter drugi prideški našega poljedelstva in šumarstva ne moremo iti v velikih množinah v inozemstvo, ker so njih cene nad pariteto svetovnega tržišča. Cene teh predmetov ali pa kurz dinarja morajo pasti. V prvem slučaju se bo položaj delavstva zboljšal, v drugem pa poslabšal.

Kongres francoskih radikalcev

Pariz, 15. oktobra.

V Nici se danes odvijata letni kongres francoskih radikalcev, katerega se med drugimi udeležita Herriot in Caillaux in kot gost tudi Painlevé. »Radikalci« je pravzaprav le okrajšano ime za najdaljši strankarski naziv na Francoskem. Najmočnejša stranka levičarskega kartela, ki jo vodita Herriot in Caillaux, se namreč imenuje pravilno »radikalno republikanska in radikalno socialistična stranka«. Kajnega nekam bobne naziv? Človek bi po imenu sodeč menil, da ima opraviti s kakimi ekstremnimi socialisti. No, pa ni hudega. Herriotove ovčice niso niti radikalne niti socialistične. Strašno revolucionarno ime je le odsev preteklosti, zapuščina od časa strankinega rojstva. Danes bi se »socialistični radikalci« čisto lahko imenovali republikanski demokrati, ime, ki si ga po krivici lasti Millerandov bivši nacionalni blok.

Francoski radikalci so malomeščanska, demokratična stranka. So pristaši za sečne lastnine, vendar pristajajo na obširne socialne reforme. Kot svobodomiselci so odločni nasprotniki klerikalizma. V zunanji politiki so pacifisti, čeprav ne zanemarijajo francoskih nacionalnih interesov. »Socialistični radikalci« imajo svojo klijentelo največ na deželi, njihova glavna domena pa je francoski jug.

Stranka je že pred vojno dobro izhajala z internacionalnimi socialisti. Slednji so ji s svojimi glasovi zagurali večino v parlamentu, za plačilo pa so dobivali eno socialno reformo za drugo. Leta 1919, je večina radikalov predsedala v »nacionalni blok«, ki ni odgovarjal niti v notranji niti v zunanji politiki načelom radikalne stranke. Sam Herriot, veliki mojster francoske radikalne demokracije, je tedaj prav rad podpiral tistega »reakcionarca« Milleranda, katerega je lani in letos preganjal kot steklega psa.

Ko so radikalci uvideli, da preti Poincaréjevi »imperijalistični« politiki polom, so zapustili (v kolikor so še bili njegovi člani) »nacionalni blok« in se približali svojim stari prijateljem socialistom. Ta novi »levičarski kartel« je pri lanskih volitvah potolkel Millerandovo stranko in v njegovem imenu je prevzel predsedstvo vlade Herriot.

Lyonski župan je vodil francosko republiko pod inspiracijo kapelnika mednarodnih socialistov Leona Bluma. Te politiki se je letos poleti uprl desni del radikalcev, Herriot je padel in napravil mesto šefu »republikanskih socialistov« znamenitemu matematiku Painlevéju. Tudi v tem kabinetu sodelujejo radikalci. Socialisti pa so pokorščino odpovedali, ker jih Painlevé ne mara ubogati niti v maroški zadevi, niti v davčni politiki. Namesto njih podpirajo sedanjo vlado, ne da bi jih kdo naprosil, desničarski »republikanski demokrati« pod vodstvom Poincaréjevega vojnega ministra.

Radikalci sami so danes na razpotju. Pri zadnjem zasedanju parlamenta jih je 50 glasovalo za socialistični načrt obdavčenja kapitala. 60 pa jih je odobraval Caillauxovo davčno politiko. To glasovanje je značilno za razmere v stranki. En del pod vodstvom Herriota je za obnovo zveze s socialisti, drugi pa ne marajo več pod taktiko Leona Bluma. Kongres v Nici bo odločil med obema struama.

Predložene resolucije so orijentirane nazaj v levo. Politični referat, ki ga poda poslanec Ducos iz Zgornje Garonne, a. pr. govori o »razočaranju demo-

kratičnega tabora« nad Painlevéjem, ki ni hotel davka na kapital in ki se pusti podpirati od Maginota. Vendar Ducos ne zahteva Painlevéjeve glave brezpogojno. Pušča mu še vedno odprto rešilno okence. Referat namreč pravi:

«Križa v radikalni stranki mora končati. Enotna stranka mora zahtevati pogumno demokratično politiko in podpirati Painlevéjev kabinet, če se ta odloči vladati z vsemi močmi kartela (torej tudi s socialisti) in če odkloni podporo, ki mu jo nudijo zmerini v osebi gosp. Maginota.»

Painlevé mora torej voditi Herriotovo politiko, če noče zapraviti prijateljstva radikalnih pobratimov. Kot kaže zadnja rekonstrukcija kabineta, se Painlevé ne brani tega nasveta in je pripravljen vrniti se nazaj na levo, vsaj — glede osebe, s katerimi hoče sodelovati. Painlevé ponuja socialistom celo portfelje, ti pa jih ne marajo. Ne zadovoljujejo se z ministrskimi sedeži, ampak hočejo socialistično politiko. Te pa jim ne da Caillaux, ki noče zdraviti francoske finančne bolezni s socialističnim operaterskim nožem. Da bi se odrla socialistična politika, bi se moral Caillaux izpreobrniti ali pa žrtvovati. Toda Caillaux je poleg Herriota druga glava francoskega radikalizma, in sicer zelo trdovratna, ki se ne da zlena sneti.

Danes no uspehu v Locarnu ni vzroka za izpremembo politike Painlevé. Briand - Caillauxovega ministristva, še manj za njegov padec. Zato je pričakovati, da se bodo morali oni radikalci, ki kličejo nazaj »socialiste«, zadovoljiti tudi v Nici le z blagodnečnimi resolucijami. Dejansko pa ostane vse pri starem.

Politične beležke

+ Poslanica poslanca Pušenjaka. V »Slovencu« objavlja poslanec Pušenjak beograjsko pismo o začetku parlamentarnega dela, v katerem govori predvsem o delu finančnega odbora v zadnjih dneh. Lena je sicer Pušenjakova skromnost, da ne hvalisa sebe in svojega tovariša, zato pa je tem bolj čudna metoda, s kakršno obravnava dr. Pivkov nastop v finančnem odboru. — Ne pomča Pušenjak tistega, kaj počne sam

in njegov tovariš, marveč beleži le tisto, kdaj je dr. Pivko »molčal«. In mu hudo zameri tudi to — le: »Pri razpravi o predlogu dr. Gosarja, da se ukine socialni delavski davek, ki povzroča težke, nove izdatke za delavstvo, ni smatral poslanec dr. Pivko za potrebno, potegniti se za ubogo delavstvo, akoravno sta on in dr. Žerjav prišla v Narodno skupščino samo s pomočjo delavskih glasov.« O fatalnem predlogu dr. Gosarja smo v »Jutru« govorili in povedali tako, da je obmolnil tudi »Slovenec«. In zdaj se poslanec Pušenjak obrega, da ni dr. Pivko pomagal z Gosarjevim predlogom pokopavati upravičeno zahtevo po ukinitvi Gosarjevega davka. Zares čudne metode ima poslanec Pušenjak, ki je bil izvoljen z glasovi samih pravornikov.

+ Odprto pismo Stjepanu Radiću priobčuje v beograjski »Politiki« bivši bolgarski poslanec na našem dvoru Kosta Todorov. Povod pismu je dala vest, da se je Radić v Ženevi razgovarjal s Cankovom, Madžarovom in Donalovim. Kakor znano, je Radić vse te može lepo pohvalil. Kosta Todorov zdaj odgovarja na Radićeve karakteristike. Glede Kalfova, katerega je Radić označil za »zgodnega čovjeka«, pravi Todorov, da ga bolgarski narod smatra za vulgarne ubijalca, koburškega lakaia in izdajalca Cankova označuje za najmračnejšo figuro sedanjega stoletja. Donalov je bil cesarski agent med vojno in še danes smatra, da bi sreča Bolgarske bila zagotovljena samo z uničenjem Srbov. Edina izjema med njimi je Madžarov. Najstrašnejša pa je v Radićevih izjavah trditve, da se tudi sedanj bolgarski režim opira na »selaško demokracijo«, četudi je ta režim pobil 25 tisoč seljakov zgolj zato, ker so sanjali o bratstvu in želeli mir na Balkanu. Naj Radić ne goji simpatije za takšne »heroe« kot so nosilci današnjega režima na Bolgarskem! Kosta Todorov zaključuje s prepričanjem, da mora priti do ujedinitvenja Bolgarije in Jugoslavije. Toda za vse to je poglavitno, da se bolgarski narod prej osvobodi sedanje tiranije. No, medtem se je na srečo pokazalo, da razgovori gosp. Radića z bolgarskimi politiki v Ženevi niso bili drugega nego prijazni »dober dan« in si je gosp. Radić drugo le izmislil.

II. serija »Jutrovih« jubilejnih nagrad

V smislu našega glavnega razglašja o jubilejnih nagradah »Jutra«, objavljamo danes

podroben razpis

načrta in pogojev za žrebanje 1000 nagrad II. serije, ki so namenjene vsem onim, ki so postali naročniki »Jutra« najkasneje do konca prve polovice (30. junija) 1925. Upravičenci I. serije imajo torej tudi v II. seriji pravico do udeležbe pri žrebanju.

Število in višina nagrad

I. nagrada: 7500 Din (v denarju).

10 nagrad: po 400 Din, skupaj 4000 Din. (Vsaka teh nagrad obstoji iz 10 vezanih, doslej izšlih »Jutrovih« romanov.)

300 nagrad: po 30 Din, skupaj 9000 Din. (Vsaka teh nagrad je po en izvod »Jutrovega« romana »Pater Kajetan«.)

300 nagrad: po 20 Din, skupaj 6000 Din. (Vsaka teh nagrad je po en izvod »Jutrovega« romana »Gusarji«.)

389 nagrad: po 10 Din, skupaj 3890 Din. (Vsaka teh nagrad je po en izvod »Jutrovega« romana »Prigode gospoda Collina«.)

Skupna vrednost vseh teh nagrad znaša nad 30.000 Din.

Čas, prostor in način žrebanja

Žrebanje »Jutrovih« nagrad II. serije se vrši 5. novembra t. l. ob 17. popoldne v prostorih dnevne redakcije »Jutra«. Žrebanje se bo vršilo pod vodstvom posebne komisije. Izžrebanih bo iz prijavi upravičenih naročnikov, ki prispejo do konca prijavnega roka v naše roke, 1000 števil, in sicer velja prva izžrebana številka za najmanjšo, zadnja izžrebana pa za največjo nagrado.

Pogoji za udeležbo pri žrebanju

Pravico potegovati se za II. serijo »Jutrovih« nagrad imajo vsi oni, ki so postali naročniki »Jutra« najkasneje do konca prve polovice tega leta (30. junija) ter imajo plačano naročnino vsaj do 31. decembra tega leta, odnosno jo poravnajo z morebitnimi zaostanki vred do trenutka, ko poteče rok za prijave k udeležbi za žrebanje. Vsakdo teh upravičencev se mora za žrebanje posebej prijaviti.

Prijave je treba poslati ali oddati na naslov: Uprava »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica 54, najkasneje do sobote 24. t. m. opoldne. Upoštevale se bodo samo one prijave, ki bodo vpslane upravi »Jutra« frankirane.

Ta prijava velja tudi za III. serijo nagrad

Ker imajo upravičenci I. in II. serije pravico udeležiti se tudi žrebanja III. serije »Jutrovih« nagrad — da jim prihranimo dvojno prijavljanje, upravi »Jutra« na dvojno delo pri kontroli došlih prijav — bomo smatrali vpslane prijave za II. serijo obenem tudi kot prijave za žrebanje III. serije, ki se bo vršilo 21. decembra t. l.

Za nove naročnike ter one, ki so postali naročniki po 30. juniju t. l. pa bo pravočasno objavljen za žrebanje III. serije nagrad poseben razpis, na podlagi katerega se jim bo mogoče prijaviti.

Upravičencem za II. serijo nagrad priporočamo, da se za prijavo poslužijo dolnietna odrezka, ki naj ga izpolnjenega ter nalenjenega na dopisnico pošljejo na naslov: Uprava »Jutra« v Ljubljani.

Upravi »Jutra«

v Ljubljani.

Podpisani sem postal naročnik »Jutra« do 30. junija t. l. in se prikladam za udeležbo pri žrebanju II. serije »Jutrovih« jubilejnih nagrad. Naročnino do 31. decembra t. l. sem poravnal.

Ta prijava naj velja obenem tudi za žrebanje III. serije nagrad.

(Natančni naslov, pod katerim dobiva naročnik »Jutra«.)

Ime, priimek in poklic:

Pošta in kraj:

podpis

Naši kraji in ljudje

Ravnatelj Fr. Voglar

Maribor, 17. oktobra.

V mariborski bolnici je izdihnil danes 17. t. m. ob pol 12. svojo blago dušo Fran Voglar, ravnatelj državnega ženskega učilišča v Mariboru. Dan pred svojo smrtjo je še pončeval in opravljal ravnateljske posle, tekoma večerajšnja dopoldneva pa ga je zadela kap, padel je v nezavest, iz katere se ni več prebudil.

Maribor je izgubil z Voglarjem markantno osebnost. V ospredje je jel stopati Voglar v vojnem času, ko je vladal, lo med mariborskimi Slovenci popolno mrtvilo. Saj pa je tudi vsel nad njim avstrijski meč, ki je grozil s smrtjo ali ječo vsakomur, ki bi se bil količkaj upal pokazati javnosti. Tedaj je prišel ravnatelj Voglar na srečno misel: vzel je v roke valet starega in obče priljubljene mariborskega Dramatičnega društva. Sicer ni bilo mogoče pririelati pod njegovim okriljem gledaliških predstav, ker je držala avstrijska soldateska dvorano Narodnega doma do zadnjega zasedenosti; pač pa je ustanovil pevski zbor dramatičnega društva, ki je lahko pririel svo je koncerte v gostilniških prostorih Narodnega doma. Navdušenje za te prireditve je raslo od dne do dne, kajti vsem Slovincem v Mariboru je bilo znano, da zasleduje Voglar vse druge cilje nego zgolj koncertne. Hotel je pogniti Slovence zopet iz mrtvila. Hotel je zopet obuditi njihovo narodno zavest in jih pripraviti na dan vstajenja ob koncu voine. In srečno je izvršil svoj lep načrt. Narodni ljudje so mu bili za njegovo neustrašeno delo hvaležni in sme, lo trdimo, da je bil Fran Voglar tedaj najpopulárnejša oseba med mariborskimi Slovenci. Že so postali pozorni nanj tudi Nemci. Najbrž bi bila sledila disciplinarna preiskava, toda bilo je prepozno. Nastopil je prevrat.

Ob prevratu je prevzel Voglar v Narodnem svetu mariborskem važno mesto tajnika. Z neustrašljivo marljivostjo je delal noč in dan in bil je vedno dobre volje in poln novih načrtov za bodočnost. Tako je ustanovil društvo stalnih nameštencev, bil je predsednik dramatičnega društva, predsednik JDS, član višjega šolskega sveta. Ko se je sešlo prvo naše Narodno predstavništvo v Beogradu, je bil Voglar v njem poleg Keizarija in doktorja Kukovca zastopnik JDS iz bivše slovenske Stajerske. Stranka je s tem mandatom izkazala svoje zaupanje skozinsko značajnem in neomahljivemu pristaši svojih idej, možu, ki ni nikdar nikomur skrilal svojega mišljenja in ki je z verno in zvestobo vršil poverjeno mu častno nalogo. V parlamentarnem klubu demokratske stranke je vršil ves čas tajniške posle in si je v Beogradu pridobil splošen ugled.

Ko se je obnovilo zopet državno žensko učilišče v Mariboru, je postal Voglar njegov prvi slovenski ravnatelj. Moral je premagati velike težkoče, predno si je priboril del postopila, ki je bil že prej določen samo za žensko učilišče. Nekaj časa je bil med tem Voglar tudi predsednik Mestne hranilnice, občinski svetovalec, predsednik CMD, za katero je že med vojno nabral ogromen znesek 150.000 kron, deloval je tudi v upravi Mariborske tiskarne. Niso bila to mesta dobička, temveč naporne dela. Kamor je Voglar stopil, tam je izvršil svojo dolžnost z izredno agiliteto in spretnostjo.

V življenju ravnatelja Voglarja ni bilo postlano z rožicami, a z neustrašeno energijo je premagal vse težkoče. Rojen je bil kot sin kmečkih staršev 5. oktobra 1877. v Nadbišcu pri St. Rupertu v Slov. gorah. Na mariborski gimnaziji se je preživljal večinoma sam z instrukcijami. Kmalu po maturi se je poročil, obenem pa odšel na filozofsko fakulteto dunajske univerze študirat klasično filologijo. Preživljal se je z domačim učiteljevanjem v raznih aristokratskih družinah, med drugimi dve leti pri grofu Thurn-Taxisu. Po absoluturiji je prišel za suplenta na gimnazijo v Celje, kjer je deloval tudi kot tajnik Dramatičnega društva. Nato pa se je preselil radi boleznih soprge za nekaj let na Koroško. Pred vojno je dobil mesto profesorja na mariborski gimnaziji, od koder je bil l. 1921. imenovan ravnateljem državnega ženskega učilišča v Mariboru, ki mu je načeloval do svoje prezgodnje smrti. Voglar zapušča vdovo in pet otrok, med katerimi so štirje neprekriteni.

Pred nekaj meseci je Fran Voglar hudo obolel radi organične srčne hihe. Vzlic težki in trpljenia polni boleznii in vzlic temu, da je nenadoma oslenel na enem očesu, je opravljal svoje službene posle še dalje. O njegovi narodni zavednosti priča najbolji dejstvo, da se je še preteklo nedeljo udeležil manifestacijske obhoda za Koroško, narodne na

je prišel pozdravit na kolodvor žvičarske peve. V četrtek zvečer je bil še pri obćnem zboru dijaške kuhinje, drugi dan pa je legel na smrtno posteljo. Vrlemu možu, zaslužnemu narodnemu delavcu in izvrstnemu vzgojitelju bodi časten spomin in lahek počitek v ljubljenski slovenski zemlji.

Promocija Vladimira Mažuranića za častnega doktorja prava zagrebske univerze

V četrtek, dne 15. t. m., je bil na zagrebskem vseučilišču promoviran za častnega doktorja prava Vladimir Mažuranić, znani pisatelj, učenjak in bivši predsednik Jugoslavenske akademije znanosti in umetnosti. Vladimir Mažuranić je ostanek one stare ilirske generacije, ki je bila priča naltežjih dni naše narodne preteklosti. Po ilirskem navdušenju in zmagovitih pesmih Jelačićevih graničarjev, ki so ga budili v otroški zibelki, je v svojih mladih dneh doživel in prešal Mažuranić režim avstrijskega absolutizma. Vladimir Mažuranić, ki je bil po svojem očetu Primorec, se ni vklonil. Trdno je stal na svojem mestu. V svojih moških letih si je izbral za tolažnico lepo knjigo, pozaje pa se je posvetil znanosti.

Njegova vzgoja je bila taka, da ni nikoli obupal, kadar je mislil na prošlost, sedanjost in bodočnost svojega naroda. Vztrajal je na junaških okopih svojega prepričanja do realizacije končnih ciljev našega narodnega življenja in se ni nikoli izneveril ideji jugoslovenskega edinstva. Vladimir Mažuranić spada med najodličnejše jugoslovenske pravnike in je sročno znan kot eden najboljših poznavalcev slovenske pravne preteklosti. Uvaževan je tudi izven meja naše države. Poznaio ga posebno dobro v slovenskem svetu, predvsem na Češkoslovaškem in Poljskem. Čast, katero je dosegel s tem, da ga je imenovala zagrebska univerza za častnega doktorja prava, je popolnoma zaslužila s svojim delom.

Vladimir Mažuranić se je rodil v Karlovcu dne 16. oktobra 1845. leta. Bil je torej promoviran za častnega doktorja prava baš na svoj 80. rojstni dan. Znanost drži pokonci svet — ta star latinski izrek mu je bil vodilo skozi celo njegovo življenje.

Mažuranić je sin bana Ivana Mažuranića in Aleksandrine Mažuranićeve, sestre zdravnika Dimitrija Demetra, utemeljitelja moderne hrvatske drame in začetnika hrvatsko-ilirskega gledališča. Ljudsko šolo je obiskoval v Karlovcu. Pozneje je šel v Zagreb, kjer je stanoval pri svojem stricu, ki ga je vzgajal v klasičnem duhu ter mu je vcepil posebno ljubezen do starih jezikov. Ko je dovršil gimnazijo, je poleg materinščine perfektno obvladal nemški in francoski jezik. Med tem je bil njegov oče imenovan za hrvatskega državnega kancelija. Šel je z njim na Dunaj, kjer je nadaljeval svoje študije. Na Dunaju je študiral pravo, s katerim se je bavil od leta 1862. do 1864., izpite pa je napravil na tedanji zagrebski pravni akademiji.

Potem je stopil v državno službo pri sodišču v Zagrebu. Služil je tri leta, od 1867. do 1870., nakar je ostavil službo radi političnih razmer, ki so zavladale na Hrvatskem po Rauchovi ogrsko-hrvatski nagodbi. Hotel se je posvetiti odvetniškemu poklicu ter je v ta namen praktičiral v pisarni dr. Kopača. Rodno mesto Karlovac pa ga je kmalu nato — l. 1871. — izvolilo za mestnega sodnika. Sprejel je službo in je na tem mestu do svojega povratka v državno službo imenovan. Je bil namreč za dr-

žavnega pravnika v Ogulinu. Na tem mestu je ostal do l. 1883. Ko je njegov oče prvi prišel do spoznanja, da je treba upravo modernizirati, je postal Vladimir Mažuranić podžupan v Karlovcu. Tam je ostal do okupacije Bosne in Hercegovine. L. 1879. je bil dodeljen podmaršalu Filipoviću za civilnega komisaria okupirane dežele. Na tem mestu je izdelal velik načrt, ki je slonel na temeljnem principu, da se mora kmetstvo v zasedenem področju odpraviti. V elaboratu, katerega je podmaršal Filipović predložil cesarju Francu Jožefu na Dunaju, je Mažuranić poudarjal, da bo izvedba tega načrta imela zelo ugodne politične posledice.

Mažuranski ministrski predsednik Koloman Tisza in tedanji zunanji minister grof Andrássy sta ta načrt onemogočila. Dosegla sta pri cesarju, da ga je zavrgel. Nato je poslal Mažuranić cesarju memorandum o ustavni ureditvi okupirane Bosne in Hercegovine. Posebno pozornost je posvetil občinski samoupravi ter parlamentarnemu zastopstvu dežele. A tudi ta načrt so na Dunaju zavrgli. Ko je Filipović odstopil, se je zato i Mažuranić umaknil. Šel je nazaj v Karlovac za podžupana. Iz Karlovca je bil premeščen v Jasko, in od tam v Zagreb, k notranjemu oddelku deželne vlade. L. 1894. je prešel k pravosodnemu oddelku ter je bil pod banom grofom Khuenom Hedervarvom referent za državno-pravne spore med Ogrsko in Hrvatsko. V tej mučni in diskretni politični misli je ostal štiri leta. L. 1895. je bil imenovan za podpredsednika banskega sodnega stola, katerega pa je zasedel šele 1898. Kasneje je bil imenovan za predsednika sodišča. l. 1912. pa so ga na lastno prošnjo upokojili.

Njegove zasluge so priznale številne znanstvene institucije. L. 1908. je bil imenovan za dopisnega člana. 1913. pa za pravega člana Jugoslavenske akademije v Zagrebu. V letu narodnega osvobodjenja Srbov, Hrvatov in Slovincem, l. 1918. je bil izvoljen za predsednika te ustanove, odločil pa je svoje mesto radi bolehnosti.

Dr. Vladimir Mažuranić je tudi mnogo pisal. Začel je najprej sodelovati v »Vencu« pozneje je spisal šaljivo enodejanko »Anarhisti«. Njegovo socialno delo »Graf Ivan« je izdala Hrvatska Matica v »Zabavni biblioteki« l. 1883. Ista Matica je izdala tekst dram »Teuta« in »Grobničko polje«. Vladimir Mažuranić je napisal poleg tega predgovor k izdaji pesmi svojega očeta, katere je napisala Matica l. 1895. V »Vencu« je obelodanil še kritično razpravo o epu »Smrt Smilage«. S to razpravo je hotel enkrat za vselej končati legendo, v koliko je to delo bana Mažuranića in pesnika Njegoša.

Vladimir Mažuranić je najvažnejši kot delavec v pravni stroki. Prvo njegovo večje delo tega značaja je »Zakon o zemljiških zajednicah« l. 1902. je napisal večjo razpravo za »Rad jugoslavenske akademije«. Dobil je svoje nazore o slovarju hrvatske pravne terminologije. Šest let pozneje mu je poverila Akademija sestavo tega slovarja, ki je izhajal v snopiščih od l. 1908. do 1916. Lani je Vladimir Mažuranić napisal še dodatek. To je največje in najznamenitejše Mažuranićevo delo, v njem je zbrano vse hrvatsko pravno gradivo. Za raziskovanje splošne pravne zgodovine Slovanov je ta knjiga neprecenljive vrednosti.

Svečana promocija Vlad. Mažuranića se je vršila v avli zagrebske univerze v navzočnosti številnih odličnikov, profesorjev vseučilišča ter univerzitetne omladine. Udeležili so se je člani škofjske konference, ki se je baš v četrtek vršila v Zagrebu. Na promocijo je prišel tudi zagrebski veliki župan Treščec, načelnik zagrebske mestne občine arh. Heinzel, češki in poljski konzul ter delegati sodišča.

Ob 11. dopoldne je stopil v dvorano 80 letni jubilar s svojim sinom dr. Željkom Mažuranićem. Z njim so prišli rektor dr. Perović, profesor dr. Dimitrijević in promotor dr. Kostrenčić. Rektor dr. Perović je nagovoril Mažuranića s kratkim nagovorom ter mu je naznanil, da je akademski senat na svoji zadnji seji sklenil akademiku Vladimirju Mažuraniću, predsedniku banskega sodišča v pokoj, povodom njegove osemdesetletničnosti v znak priznanja za zasluge poddeliti najvišjo čast vseučilišča, čast doktorja prava honoris causa. Rektor je tudi naglasil, da je zagrebska univerza zelo skopka s podeljevanjem teza visokega odlikovanja.

Nato je izpregovoril promotor doktor Marko Kostrenčić, ki je očrtal življenje in delo Vladimira Mažuranića. Poudaril je zlasti imenitno Mažuranićevo delo — slovar iz pravne stroke, ki obsega 1800 strani ter ni priznan samo pri nas doma, ampak tudi v inozemstvu. Vladimir Mažuranić, je dejal govornik, je čist Slovan po rodu in čustvovanju. On je pravi tip delovnega Slovana.

Vladimir Mažuranić se je dr. Kostrenčić v latinskem jeziku zahvalil za izkazano čast ter je prečital kratek govor, v katerem je izrekel zahvalo za doktorsko čast ter izrazil nado, da ho mlajši rod dovršiti to, česar ni mogel napraviti on.

Nato so se izvršile formalnosti promocije. Navzoči odličniki so Mažuraniću častitali, akademska omladina pa je častnega doktorja pozdravila s ploskanjem in živio-klici.

KINO IDEAL

Danes v nedeljo, ponedeljek in torek največji znanstveni film sezije 1925/26

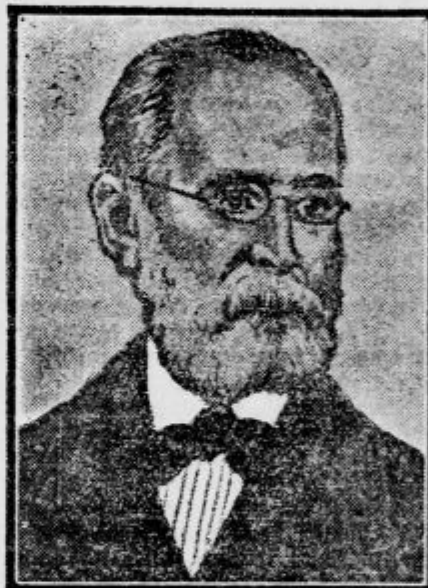
„S filmskim aparatom okoli sveta“

To potovanje je podvzel leta 1923 znani dr. Colin Ross, ki je bil vodja ekspedicije, pletatelj in operater.

Ameriški imperij. — Japonska — Kina — Indija — Siam — Otok Bali. Film je brezmejne kulturne vrednosti, poučljiv in zanimiv za vsakogar. Posnetki so krasni in vsakozaj napeto zanimivo dejanje.

Predstave v nedeljo: ob pol 11 dopoldne, popoldne ob 3, pol 5, 6, pol 8 in 9 uri

Stoletnica rojstva Djure Daničića

Dne 18. in 19. oktobra proslavita v Beogradu Srbska kraljevska Akademija in Jugoslavenska Akademija na svečan način stoletnico rojstva znamenitega jezikoslovca in slovničarja Djure Daničića.

Djuro Daničić se je rodil v Novem Sadu dne 13. oktobra l. 1825. Sprva se je šolal v Novem Sadu, kjer je dovršil pet gimnazijskih razredov. Šesti razred in nato filozofijo pa je dovršil v Požunu — Bratislavi. Nato je nadaljeval studije na Dunaju, kjer je prišel pomagati Vuku Karadžiću pri književnem delu. Leta 1852. je prišel v Beograd, kjer je bil leta 1856. imenovan za knjižničarja, a leta 1857. za tajnika »Društva srpske slovesnosti«, leta 1859. pa za profesora na liceju, kjer je predaval slovensko filologijo do leta 1865. — licej se je bil leta 1863. preuredil v visoko šolo (velika škola).

Med tem so v Zagrebu snovali Jugoslavensko Akademijo. Pozvali so Daničića za tajnika. In ta je sprejel ponudeno mu mesto leta 1866. Ko pa je Stojan Novaković postal minister prosvete v Srbiji, je pozval Daničića zopet v Beograd. Daničić se je vrnil v prestolnico Srbije in prišel leta 1873. zopet predavati s katedre slovenske filologije na tamkajšnji visoki šoli. Predaval je tu do leta 1877., ko je zopet odšel v Zagreb, da tamkaj sestavi veliki historijski besednjak hrvatskega ali srbskega jezika. Umrl je v Zagrebu dne 16. novembra leta 1882., njegove telesne ostanke pa so prepeljali v Beograd.

Daničićovo delo je zapustilo na področju srbske in jugoslovenske književnosti izredne sledove. Njegovo prvo veliko delo je po učniku, ki ga je napravilo skoroda najznamenitejše. To je spis »Rat za srpski jezik i pravopis«, ki je izšel v Budimu leta 1847. To delo daje znanstveno utemeljitev jezikovni in pravopisni reformi, ki jo je prišel Vuk Karadžić, a je imel dotlej malo uspeha med srbsko publiko. Daničić pa je z znanstvenimi razmotiravanji utemeljil pravilnost in uravnoteženost Vukovih reformnih tez in baš vzprijel tega je napravilo to delo velikanski vtis na kulturno javnost med Srbi ter bistveno pripomoglo do zmage Vukovi reformi. Zato je malokatero jezikovno delo tako izredne važnosti kot ta studija Daničićeva.

Leta 1850. je izdal Daničić na Dunaju »Malo srpsko gramatiko«, leta 1857. je napisal in »Glasiuku Društva srpske slovesnosti« spis »Razlike izmedju jezika srpskog in hrvatskog«, leta 1858. se je napisala v Beogradu »Srpska slatka, deo prvi«, ki so jo silno hvalili prvi slavisti, n. pr. Miklošič, a ruski car je avtorja odlikoval z briljantnim vrstnikom. Leta 1863 in 1864. se je napisalo njegovo delo »Rječnik iz književnih starina srpskih«. Potem je izdal nekatere stare srbske rukopise. Leta 1894. je izšlo delo »Istorija oblika srpskega ili hrvatskega jezika«, a leta 1877. »Korijen i rječica od alih postaliema«. Venec njegovega znanstvenega delovanja pa je veliki zgodovinski Rječnik hrvatskega ili srpskega jezika, ki ga je pod Daničićevim vodstvom pričela zbirati in sestavljati Jugoslavenska Akademija v Zagrebu.

S svojim neumornim tridesetletnim srbskim je postal Daničić najodličnejši srbski filolog, ki ga je poznal srbski jezik, kakor še nihče pred njim. Klasično znanje jezika je praktično pokazal izredno nazorno v prevodih, ki jih je oskrbel on; med temi je tudi celo sv. nikmo starega testamenta. Njegove jezikovne studije tvorila osnove srbski filologiji: njegovi jezikoslovni in pravopisni nazori pa so postali glavna opora Vukovi reformi in so ostali v praksi do dana.

Sijajen uspeh

je dosegel pri večerajnji premijeri vellefilm

Tat v raju

Se danes in ponedeljek 19. oktobra.

Kino »LJUBLJANSKI DVOR«.

Telefon 730

Predstave ob nedeljah ob pol 11 dop in ob 3, 4, 5, 6, 7, 8 in 9 uri zvečer, ob delavnih ob 4, 5, 6, 7, 8 in 9.

Dragiša Vasić, Devetstotreća

(Majski prevrat.)

Prilozi za istoriju Srbije od 8. jula 1900 do 17. januara 1907. Beograd 1925. Izdaje i štampa štamparija »Tucović«, Beograd.

Dragiša Vasić je znan kot pisatelj knjige »Karakter i mentalitet lednog pokolenja« (1919), dalje manjšega dela »Dva meseca u Jugoslovenskom Sibiru« (1920), v katerem črta v jarki kritični luči tedanje težke, skoroda neznozne razmere na vojaško zasedeni meji napram Albaniji, kamor je bil pozvan na dvomesečno orožne vaje. Potem pa še vrste lenoslovnih knjig »Utulena Kandila« (1922), »Crvene Magle« (1923), »Vito i druge priče« (1924) ter »Bakuć Ulija Novele«, ki se nahaja še v tisku. Pričujoča knjiga spada v vrsto historijskih memoar in poseva v velevažno, za vso našo sedanjost odločilno dobo devetstotretjega leta, ko se je z nasilnim padcem zadnjega Obrenovića odstranila zapreka nacionalnega razvoja Srbije. V predgovoru naglašava avtor, kako je bila doslej baš ta doba neobdelana, za javnost nerazjasnjena, kako se ni smatralo za oportuno, da se javno razpravlja o tem kočljivem dogodku. Da se je lotil pričujočega dela, na to ga je kakor pripisuje avtor uvodoma, navedel gol slučaj. Pred par leti je našel po razdeljanju velike vojne slučajno še svoje stare zapiske in med njimi svoje memoare na 29. maj (po starem) 1903, ki jih je napisal še l. 1903., ko je bil kot maturant pričal burnim ponočnim dogodkom. Ko je čital svoje memoare, je opazil, da je bil neštevilne podrobnosti te usodne noči že popolnoma pozabil, tako da mu je bilo, kakor da čita opis dogodka, kjer ga sploh ni bilo zraven. To ga je navedlo na misel, da publicira svoje memoare. Toda ko je govoril o tem s svojimi znanci, so ga pregovarili, da razširi svoje delo in poda zgodovinski opis usodne dogodka. Zares je nato zbral ves material, bodisi po dnevnikih, po tiskanih virih la po ustnem pripovedovanju aktivnih, še živih udeležnikov. In tako smo dobili pričujočo, dokaj obširno in popolno sliko dogodkov leta 1903, ter bližnjih let, v kolikor so v neposredni zvezi s samo katastrofo.

Vasić poseže dovolj daleč nazaj in podaja najprej podroben opis zaroke in ženitve kralja Aleksandra Obrenovića z Drago Mašin, rojeno Lunjevica. Prav tako je podrobno opisano razmerje med Aleksandrom in očetom Milanom Obrenovićem v l. 1900, tik pred smrtjo slednjega († 29. januara 1901). Sledi podroben opis važnih političnih dogodkov do l. 1903., povsem po znanstveni metodi opri na citate, ki so po velikem delu doslej še neobjavljeni memoari odličnih politikov, kar je gotovo velika odlika knjige. V avgustu l. 1901. se je pričela organizirati zarota med mladimi častniki, med katerimi sta bila prva Dragutin Dimitrijević in Antoinje Antić, dalje Radomir Arandjelović, Milan Petrović in Dragutin Dulić, ki so se odločili, da usmrtilo kralja Aleksandra Obrenovića in kraljico: na zaroto so jih vzpodbudile neznozne tedanje razmere; obnašanje kralja, ki jo tolikrat prelomil besedo, gažil ustavo in zakone, nesramno ponašanje kraljice Drage Mašinove, načrt, da se proglasi prestolonaslednikom kraljičin brat Nikodil, ki je bil med oficirji skrajno osvovažen, splošno razsulo v državi, finančna desorganizacija itd. Ko so se zarotniki sestali prvič — bilo jih je sedmero — dne 6. septembra, so sklenili, da se kraljevski par umori 11. septembra na kraljevski rojstni dan, in sicer na plesu v dvorani »Kolarca«. Načrt je sestavil in predložil Dimitrijević, ki je takoj pričetkom vzel vodstvo zarote v roke in odločilno vplival na vse tovariše. Toda načrt je bil prefanatično izdelan in se ni mogel izvršiti. Zarotniki so iskali novih prilik za izvedbo zarote. Sprva so stremeli samo po tem, da odstranijo osvovaženega vladarja. — kaj in kako potem, na to niso mislili. Selo pozneje so pričeli misliti na to, da si nočejo sozarotnikov tudi med civilisti-politiki in streme po popolnem preohratu v Srbiji. Tako so sprožili sestanek enakomislečih politikov pričetkom novembra 1901. in na tem se je sklenilo, da se v slučaju uspeha pozove na prestol Peter Karadiordjević. Zarota se je razpredla tudi po garnizijah v notranosti: niški zarotniki so hoteli izvršiti umor na svojo roko v februarju 1903. v

Najcenejše in res dobro

si lahko nabavite ženski plašč, možko suknjo ali obleko če kupite

velour, suknjo ali double

A POTOKAR, Ljubljana,

polje tega ne zmanjkaem prosti, is si daste bi napravili po svojih volji pri zmerno ceno razpoložnem kroječu.

Samo še danes je dan smeha, krohota in vriskanja, ker se samo še danes predvaja kolosalna burka v 6 delanjih:

„Tjulen v zastavljalnici“ ali „Vesoljni potoč“

V glavni vlogi izvrstni komik: S. CHAPLIN v novi maski.

Pri popolnoma nov in v Jugoslaviji še nepredvajan!

Izven sporeda: Vesolovski sokolski zlet v Zagrebu leta 1911. V sporedu se posebno razločno vidijo znani ljubljanski obrazi, kar vzbuja splošno veselost.

Jutri v ponedeljek: Najnovejši film temperamentne Lia de Putti „Malva“. Kot njen partner nastopa Hans A. Vachtleppman, znani Hagen von Ironje v Nibelungih.

Predstave danes ob: 3, 1/2, 6, 1/2, 8, 9, Jutri ob 4, 1/2, 1/2, 8, 9.

Prvovrstni umetniški orkester vira pri vseh predstavah.

ELITNI KINO MATICA (tel. 124)

Nišu, ker so jim Beograđani predoigo odlašali iz izvršitvi. V vsaki garniziji, v vseh polkih, osobito v Beogradu, in tudi v gardi, so imeli zarotniki svoje somišljenike, največ med mlajšimi častniki. Osobito mnogo je pristopilo oficirjev k zaroti po 23. marcu 1903., ko so se vršile po beograjskih ulicah velike demonstracije in je prišlo do krvavih spopadov med demonstranti, največ omladino, ter orožništvom in ko je na pomoč poklicana vojska kazala očitne simpatije do demonstrantov.

Naposled so se zarotniki dogovorili, da izvrše umor v noči od 28. na 29. maj 1903. in sicer v samem dvoru; ta drzni načrt je izdelal Dragutin Dimitrijevič-Apis.

Priprave za izvršitev zarote, pridobivanje zarotnikov in naposled opis dogodkov v usodni noči 29. maja v jutru je očrtal Vasić tako zanimivo, da se knjiga glede interesantnosti in napetosti kosa z vsakim romanom. Kdor prične čitati te zgodbe, nadaljuje v največji razburjenosti; ne more odložiti knjige, dokler nisi končal. Pa ne morda da bi pripovedovanje namenoma hotelo biti napeto; nasprotno, — pripoveduje se mirno in ves čas stvarno in suho. Toda snov je tako velesimulirana in napeta, je najdramatičnejši kos življenja. Pohod oficirjev ob 1.45 ponoči iz oficirskega doma, vdor v dvor, opis, kako so posamezniki izvrševali prevzeto nalogo, v soglasju s svojim karakterjem, to so psihološki velesimulirane stvari. Tu dobiš respekt pred onimi močnimi osebnostmi, ki so tvegale vse za višje potrebe domovine, tu čutiš, kakšni so možje, ki gibljejo zgodovinsko važne voze državnega življenja. Posamezne scene so dramatične do neverjetnosti: n. pr. prizor v dvoru, ko so zarotniki sicer gospodar položaja, a ko ne morejo najti kralja in kraljice, ki sta se bila skrila neznano kam, morda ušla — pri kraljici posteli pa so našli odprt roman «Ta Trahison» — izdaja, — ter se jih je polotila misel, da je vse izdano. In takih dramatičnih scen je še več.

Knjiga prinaša tudi opis razvoja notranjepolitičnega življenja v prvih štirih letih po prevratu 1903. leta, v kolikor se nanaša na aktivno nastopanje bivših zarotnikov v političnih zadevah. Obravnava predvsem takojmenovano zarotniško vprašanje, pojave protirevolucijskega ali točneje: profizarotniškega razpoloženja, katerega izraz sta bili poskus zarote med častniki garnizije v Nišu v avgustu 1. 1903. in v Kragujevcu v prvi tretjini 1. 1906.; pobudo za obe prvi zarotnikom naperjeni zaroti je dal mladi ambiciozni oficir Milan Novaković; obe pa sta končali brez uspeha in učink. Obširna karakterizacija zadnjega Obrenovića in njegovih poslednjih političnih načrtov, kakor n. pr. odstranitve kraljice, zveze s Klotfadem itd.

Delo Dragiše Vasića je velesimulirano in velesimulirano v novejšo politično zgodovino Srbije, opis dogodkov, katerega velike posledice segajo prav v našo dobo in tvorijo osnovo vse jugoslovenske zgodovini po 1. 1903., osobito pa našemu osvobodjenju in uničenju. Zato knjigo ne le priporočamo vsakomur, marveč naglašamo svoje uverjenje, da nam bo hvaležen vsakdo, ki jo bo prečital, da smo ga opozorili nanjo.

Težnje državnih policijskih organov

Vsi državni uslužbeni brez razlike kategorije smo z veseljem pričakovali pred leti uveljavljanje službene pragmatike, ki je imela predvsem rešiti in urediti razmeram in draginji primerno naše mesečne prejemke. Z novo službeno pragmatiko se je pa le delno in za kratke čas odpomoglo potrebam drž. namestencev, ker se je stanarja v prečasnih krajih 24-kratno povisala. Najmanj ali skoro nič je pa prinesla službena pragmatika drž. policijskim uslužbenim, ker so se jim istočasno ukinile vse bonitete, ki so jih imeli pred uveljavljanjem pragmatike. Najbolj pereče vprašanje je plačilo za čezurno delo, za katero so bili sicer skromno in v kronah plačani, vendar pa niti tega nimajo.

Naši mesečni prejemki so popolnoma enaki plači drugih drž. namestencev, ki vrše službo le v določenih uradnih urah, dočim moramo policijski namestenci opravljati službo dnevno po 12 in še več ur, ako zahtevajo to gotove časovne razmere, a vse brez posebne nagrade. Čl. 40 zakona o drž. uradnikih in drugih uslužbenih navaja: «Za stroke ali krajine, kjer se opravlja služba s stalno zvišano pozornostjo ali s posebnim naporom ali z izvestno nevarnostjo za življenje ali zdravje drž. uslužbenec ali za stroke, ki se po svojem značaju posebno odkljujejo, prav tako pa tudi za poudelne službene položaje ne glede na značaj st. o. ke, ki se nekoliko dviga nad skupino, v katero spadajo, pa vendarle ne morejo biti uvrščeni v višjo skupino, odredi ministrski svet sporazumno s fin. odborom Narodne skupščine posebne doklade na plačo, bodisi v denarju ali naravi.» Kljub vsem dosedanjim prošnjam na podlagi navedenega člena pa ne dobivamo že od aprila 1924. nik. k. doklad za to čezurno delo. Ako velja ta člen za katerokoli stroko drž. namestencev, mora predvsem in v prvi vrsti veljati za organe javne varnostipolicijo. Jasn. je, da je zakonodajalec pri stilizaciji čl. 40. omenjenega zakona imel predvsem v mislih našo stroko, ki je specialna varnostna oblast v državi, vzdržuje javni mir in red, štiti državno in zasebno imovino in skrbi, da se zakoni in odredbe točno izvršujejo. Policijski organi ne poznajo ne nedelj in praznikov, ne poznajo nobenih ovir in težkoč, te moramo vršiti službo ob vsakem vremenu in kljubovati vsem vremenskim neprilikam.

Za izvrševanje tako naporne in življenja novarne službe je samoobsebi umevno po-

trebna boljše prehrana, za katero pa naša stroka nima potrebnih sredstev na razpolago, ako pomislimo, da so ti organi po večini družinski očetje ter iz določenih »maksim. ranja« v veliki meri in po večini vsi zadolženi. Vestno izvrševanje poverjene službe pa bo zamrglo vršiti le dobro plačano osebje policijske stroke.

Strokovne organizacije drž. policijskih namestencev so po svojem »Savcu« že v maju t. l. poslale na merodajna mesta in pa vse politične stranke prošnjo za odpravo in popravilo krivice, ki se gode naši stroki. Upamo, da ta naša spomenica ne bo ostala pri sestavljanju rednega letnega drž. budžeta — nerešena. Zato se obračamo javno do vseh merodajnih faktorjev, vladnih kot političnih, na, se za naše zahteve in utemeljene prošnje na merodajnem mestu zavzamejo in tako zboljšajo n. položaj, podpirajo v vsem naše odposlanke, ki v nekaj dneh odpotujejo k centralni oblasti, da še tamkaj osebno in intenzivirajo za izboljšanje našega gmočnega položaja.

Letalska razstava v Beogradu

Glavni odbor Aero - kluba v Beogradu je priredil letalsko razstavo, ki se je otvorila v soboto, dne 17. t. m. ob pol 11. dopoldne na Obilježevu vencu št. 6 ter bo odprta štiri dni, do 21. oktobra. Prostor za razstavo je dal na razpolago beograjski trgovec Miletić, ki je znan kot dobitnik in podpornik naše avijatke. V njegovih hiši je razstavljen poleg drugih predmetov tudi zanimiv star aparat Bleriotovega tipa, ki je svoj čas letal nad Skadrom.

Nocoj ob 21. bo v prostorih Oficirskega doma priateljski večer, katerega se udeležijo posebno številni častniški zbor. V ponedeljek bo razstava naprej odprta, v torek popoldne pa bo predaval inženjer Tadij Sondernmayer v dvorani nove univerze o avijatiki. Predavanje bodo izpolnjevala skioptične slike. Danes, jutri in pojutrišnjem zvečer bo svetil v Beogradu tudi velik propagandni reflektor, ki bo opozarjal prebivalstvo na poset razstave. Letalska razstava je prva prireditev te vrste v naši državi in bo nedvomno krepko podprla razvoj naše avijatike.

Živinorejska razstava v Trbovljah

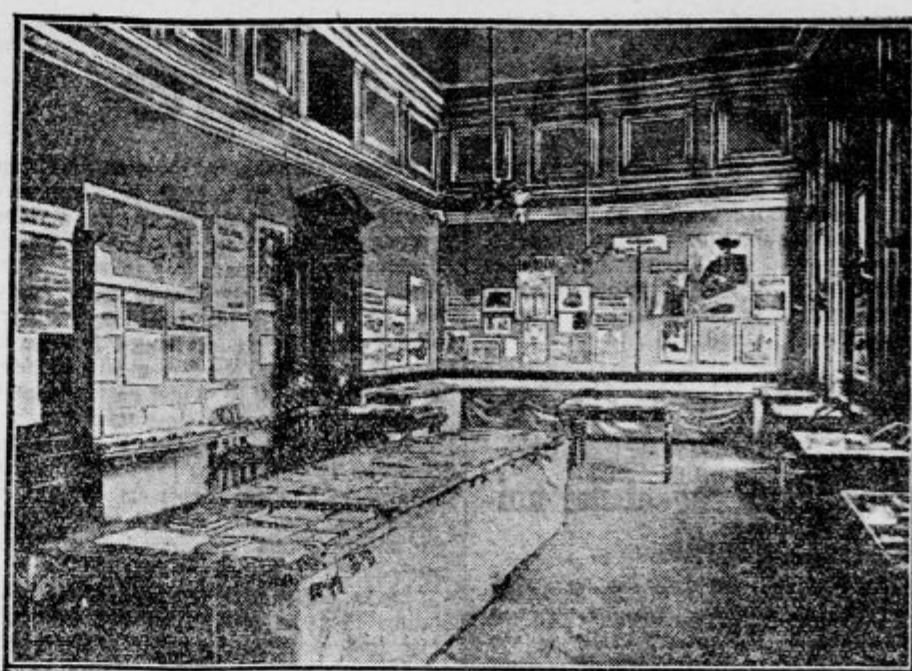
Trbovlje, 17. oktobra.

Danes dopoldne se je vršila v Trbovljah živinorejska razstava, za katero je vladalo med našimi kmeti že dalje časa veliko zanimanje. Prostorno občinsko sejmistišče je bilo polno prijavljene razstavljene živine, ki jo je bilo natančno 149 glav, namreč 25 parov volov, 49 krav, 25 telic, 22 juncev in 3 bikov. Poleg tega pa je bilo sejmistiše nabitno polno ljudi od blizu in daleč, ki so prihili tudi na jesenski Lukežev sejem, ki je poleg spomladanske sejma sv. Jederte najboljši. Izbrana delavska godba je v predsedniški prav pridno igrala narodne komade, tako da je bilo razpoloženje prav svečano, kakor našlaš za prvo živinorejsko razstavo po vojni v Trbovljah.

Prvi živinorejski so pričeli prihajati ob 9. dopoldne, polnoštevilno pa so bili zbrani še le ob 11. Oči vseh prisotnih so se ozirale na oder. V njegovem ozadju so bile razstavljene nagrade, 21 po številu, nalepljene na karton, ki je imel obliko grbov. Razstavo je otvoril kmalu po 11. g. Dominik Kolenc kot predsednik Kmetijskeke podružnice. Uvodoma je pozdravil zastopnika Kmetijske družbe, tajnika inž. Rado Laha, in živorazstavnik Lovro Tepino, oba iz Ljubljane. Govoril je predvsem o težavnem položaju trboveljskih kmetovalcev. Zatem je stopila v akcijo ocenjevalna komisija, obstoječa iz predsednika g. Tepina, inž. Laha, trboveljskega živorazstavnika Oskarja Deva, tajnika Adolfa Jesiha in dveh kmetovalcev: Dominika Kolenca in Rudolfa Ahaca.

Ko je bilo premovalje med nestrpnim pričakovanjem končano, je podal kratek referat g. inž. Lah, ki je naglašal glavne smerice umne živinoreje. Povdarjal je, da je razstava pokazala dober plemenski material, ki se da še mnogo izboljšati. Cilj mora biti, vzreja dobrih mlečnih krav, ker prinaša mlekarstvo večje koristi. Za vzrejo dobrih mlečnih krav je treba preskrbeti najprej dobre plemenske bibe, ki izhajajo iz dobrih mlečnih staršev. Ker je v tukajšnji živini splošno premalo mlečnosti, bi bilo umestno vcepiti semkaj nekoliko krvi montafonske pasme, ki je zelo mlečna. S tem ni rečeno, da se vpelje montafonska pasma v ta okraj, ampak samo nekoliko njene mlečne lastnosti potrebuje naša siva živina. Prav tako je potrebno, držati se že udomačene sive in pšenične živine, ki postane prav tako občiknosna kakor druga, le da jo je primerno vzgajati.

Za poročilom g. Laha se je vršila razdelitev nagrad v celotnem iznosu 6400 Din. Premije so bile sledeče razdeljene: Za vole nad 2 letoma, v parih: prvo nagrado v znesku 500 Din Marija Durnik, Sv. Katarina; dve drugi v znesku po 400 Din Jožo Frajle, Retje 13, in Pongrac Knaflič, Knezdol; tretje v znesku po 300 Din Martin Gričar, Plesko, Roza Kmet, Ojstro, Matevž Lukman, Retje. Za junce, posamezne: tri premije po 200 Din: Matevž Lukman, Retje, Dominik Kolenc, Gabersko, Ignac Štrava, Sv. Marka. Za telice, posamezne: tri premije po 300 Din: Filip Tekavc, Planinska vas, Alojz Cestnik, Knezdol, Ivan Jerman, Knezdol. Za krave posamezne: tri premije po 500 Din: Rudolf Ahac, Planinska vas, Ivan Urbaj, Praprotno, Amalija Keršič, Trbovlje; tri premije po 300 Din: Ignac Štrava, Sv. Marka, Antonija Stakne, Trbovlje, Jože Hauk, Loke; tri premije po 100 Din: Ivan Prisan, Gabersko, Martin Plaznik, Hrastnik, Franc Zupan, Praprotno. Za bika je prejel diploma, ki pa mu jo hodo poslali šele po pošti, Franc Štrava, Knezdol.

Pogled v »Koroško razstavo v Ljubljani.

Dopisi

JEZICA. Da ima tukajšnje sokolsko društvo tudi mnogo nasprotnikov, spričo klerikalnosti občine nikogar ne preseneča. Ali tudi sovražnost mora poznati neko mejo. Zato obsojamo kot nedostojen, za učitelstvo in za večino staršev razžaljav čin dogodek, ko je ob priliki zadnje Sokolove prireditve prišel cel organiziran trop mladeničev pred šolo, sramotili in odganjali mladino, ki je bila s svojimi učitelji namenjena k javni telovadbi Sokola. Tja jo je namreč — kakor doslej še vsako leto — tudi letos povabilo društvo in ponudilo vse šolski mladini prost vstop. V tem vabilu ne moremo najti nič slabega, nasprotno, v njem vidimo plemenito prizadevanje resnega društva, da dá nepremožni mladini priložnost, ogledati si koristno stvar. Vedno nas je veselilo, kadar je poživljeno učitelstvo ob svojem prostem času seznanjalo mladino z napravami, ki izven šole dopolnjujejo njeno vzgojno delo. Telovadbo so prosvetni organi spoznali za vzgojno toliko potrebno, da so jo uvrstili celo v učni red ljudske šole. Naša borna šola telovadbe seveda v danem položaju ne more dovolj gojiti. Zato moramo s stališča školskih staršev in strpnih občancev le pohvaliti pripravljenost šole, da ob priliki javnih nastopov naših telovadnih društev opozarja mladino na vrednost in napredek telovadbe. Naglašamo potrebo, da naj bi poleg Sokola tudi druga društva seznanjala na ta način mladino s svojim znanjem. Razpolaganje z mladino pripada seveda le staršem in šoli. Zato naj se v to v prihodnje več ne vtiha ne tisti troj vročerkinežev in ne tisti gospod orlovskoga društva, ki je hotel s sladkorčki izvabiti mladino izpred šole in od Sokolove telovadbe. — Več staršev.

GOLO PRI IGU. Po skoraj 12-letnem omahovanju in odlašanju smo se vendar zedinili vsi tukajšnji prebivalci in začeli graditi novo šolo. Stavba že stoji, le žal da se morajo razna zidarska dela zaradi mokrega vremena odložiti na pomlad. Iz teh razlogov bo možno le delna mizarska dela do spomladni gotovitosti. Naši otroci so že mnogo časa brez pouka in komaj čakamo prihodnjega leta, ko bodo otroci zopet vsolani. Ponosno stoji naša stavba na najbolj razgledni točki proti beli Ljubljani. Iz daljave se nam blešči Kamniške planine, Karavanke in včasih ob solčnih dneh se prikaže tudi stari ožak Triglav.

HOTERŠICA. Nebratsko bi bilo, ko bi se mi Hotenčci, ki smo trpeli 2 leti pod italijanskim jarmom, ne spominjali ob priliki nesrečne petletnice plebsitca ubogih koroških bratov, ki jim še ni zaslajala zlata zarja svobode. Saj vidimo in slišimo vsak dan preko bližnje državne meje, kako kruto je tučeva pest, pa bodisi Italijanska ali nemška. Zato smo se zbrali dne 11. oktobra vsi brez razlike strankarske pripadnosti v čitalniških prostorih ter priredili skromno, ampak razmeram primerno »Koroško akademijo«. Mnogostevilno zbrano ljudstvo je sledilo pozornemu govoru in deklamacijam, neizbrisani vtis pa je napravila na vse gledalce živa slika, izza katere se je čula neskončno žalostna koroška »Gor čez Izaro«. Nabralo se je pri tej priliki 200 Din za Jugoslovensko Matice. Skupni nastop hotenčskih društev je pokazal, da naše ljudstvo štiti s koroškimi brati in da zna podrediti strankarske interese visokemu cilju popolnega narodnega ujedinjenja. Upamo trdno, da ni daleč dan, ko homo rekli z našim govornikom: »Mi vstajamo, a vas je strah!«

METLIKA. Tukajšnja šola je začela graditi svoj šolski oder. Stroški zanj so proračunani na 15.000 Din. Razveseljivo je, da je naš denarni domači zavod iz ljubezni do mladine z zneskom 1000 Din podprl to dobrodelno delo. Šolsko vodstvo in učiteljski zbor izreka tem potom zahvalo odboru metliške »Prve ženiške posojilnice, ki je s tem velikodušnim darom položila temelj zgradbi in obenem dokazala, da se v odhodu možje, ki znajo ceniti pomen vzgoje mladine. Tudi igra »Matja, ki je bila uprizorjena v korist novemu šolskemu odru, je pridal izvrstno in prinesla lepo vsoto, iz predstava na novem šolskem odru se bo igrala že 1. decembra.

NOVO MESTO. Na pobudo podružnice Jug. Matice so narodna društva v Novem mestu priredila v soproto dne 10. oktobra »Koroški večer«. Otvorilo se je v velikem številu napolnilo prostorno dvorano v Narodnem domu. Sodeloval je salonski orkester pod vodstvom sodnega svetnika B. Romiha. Glavni govornik prof. J. Kovač je orisal junaško dobo Slovencev, ki so v svobodni državi imeli svoje središče v Korotanu in prednočil dolgo dobo trpljenja pod nemškimi gospodstvom. Lepi sta bili dekla-

maciji četrtolca E. Puclja in učenca osnovne šole Siojana Groma. Sedmošolec St. Pretnar je v svojem govoru kot glasnik probujene omladine poudaril krepko voljo slovenstva in slovanstva, da dvigne svoje zatirane rojake v svobodo in jih pridruži veiki jugoslovenski domovini. Oktet pod vodstvom g. učitelja J. Puša je zapel več koroških narodnih pesmi, ki jih je občinstvo z živahnim odobravanjem sprejelo. Zaključni učinek je bil določen dramskemu prizoru, ki mu je bil naslov: Koroška — vstaja boš! Celotna prireditev je popolnoma uspeša.

Sokol

Ali pojdemo v Lyon?

Dve veliki nalogi čakata jugoslovensko Sokolstvo prihodnje leto. Začetkom julija bo v Pragi VIII. vsesokolski zlet in z njim združena tekma za slovansko prvenstvo. Vorašanje o udeležbi na češkem zletu in slovanski tekmi je za jugoslovensko Sokolstvo rešeno samo po sebi. Ni dvoma in ne sme ga biti glede te udeležbe, zakaj povsem jasno in razumljivo je, da se bo naše Sokolstvo obeh prireditev udeležilo, in to z veseljem in navdušenjem, saj gre brat k bratu. Jugoslovensko Sokolstvo si bo v Pragi nabralo novih izkustev in novih moči za svoj napredek. Tekma za slovansko prvenstvo bo za nas posebne važnosti in zanimanja, pa tudi v nekem oziru večje vrednosti nego so mednarodne telovadne tekme.

Koncem maja o binoksih pa bodo tudi mednarodne telovadne tekme v Lyonu. Odločitev o udeležbi na mednarodni telovadni tekmi pa še ni padla, to vprašanje je še odprto in neodločeno. Ne gre pri tem zaradi pripravljenosti naših tekmovalcev. Imamo na razpolago izborni material in se ne bojimo, da bi s svojo udeležbo doživeli flakso. Toda udeležba na mednarodni tekmi zahteva mnogo denarnih žrtev in zato smo še v dvomih, ali gremo v Lyon ali ne. JSS s svojim skromnim dohodki ne more financirati drage ekspedicije na Francosko iz lastnih sredstev. Zato je na zadnji odborovi seji v Zagrebu bilo sklenjeno, da rešijo to vprašanje župe same s tem, da se zavežejo preskrbeti za udeležbo potrebna sredstva. Ako se sokolske župe izjavijo proti financiranju, potem jugoslovensko Sokolstvo tokrat ne bo udeleženo na mednarodni telovadni tekmi.

Ali je za nas udeležba važna, o tem menda ni potreba mnogo razmišljati. Doslej smo se udeležili že štirih mednarodnih telovadnih tekem, na katerih smo častno nastopali in varovali sokolski ugled na mednarodnem poprišču. Tudi lanska udeležba na Olimpiadi — prvič na tem tekmovališču — je bila za naše Sokolstvo in za našo državo nad vse častna, saj smo odnesli prvenstvo. Nedvomno je, da z našimi nastopi ne le dvignemo ugled jugoslovenskega Sokolstva ampak tudi ugled naše države. Bila bi torej dolžnost države same, da skuša omogočiti našo udeležbo na mednarodnih tekmah, to da naša politika nima smisla za take stvari, zato smo navezani na lastno moč.

Do 1. decembra morajo vse župe zagotoviti denarne prispevke, potem se začne takoj priprave za treniranje tekmovalcev. Po številu članstva so odmerjeni prispevki za udeležbo na tekmi. Gotovo tudi za župe, ki ne razpolagajo z veliko gotovino, te žrtev niso lahke. Toda kakor izgleda se mnoge župe zavedajo velike važnosti, ki bi jo dosegla naša tekmovalna vrsta s svojo udeležbo v Lyonu. Že več žup je sklenilo — kakor se čuje — da so pripravile preskrbeti nanje odpadle zneske. Ni jih strah pred zmotnimi žrtvami, gledač pred seboj le ugled Sokolstva. To je razveseljivo dejstvo, ki kaže dobro vzgojo sokolskega članstva. So pa med župami tudi take — menda dve, — ki nimajo poguma doprinesiti denarnih žrtev za udeležbo v Lyonu.

Ni še torej gotovo, kako bo izpadla odločitev. Vsekakor pa je odločitev važna in zato z zanimanjem pričakuje Sokolstvo in naklonjena javnost razrešitve tega vprašanja.

Novomeška sokolska župa

Prošla nedelja je bil pomemben dan za Sokolstvo v novomeški sokolski župi. Ob pol 10. je otvoril starosta novomeške sokolske župe dr. Ivan Vasić prvi vadijski tečaj s historičnim in programatičnim govorom, ki bo ostal gotovo vsem navzočim živo v spominu in jim dajal pobudo pri sokolskem delu. Otvorili, ki se je vršila v dvorani mestne posvetovalnice, katero je dal br. župan dr. Josip Režek rade volje na razpolago, za kar mu bodi izrečena javna sokolska zahvala, je prisostvovalo tudi

nekaj članov novomeškega sokolskega društva ter več naraščaja. Društvo je zastopalo, njih na vadijskem tečaju devet in so gojenci pazno sledili predavateljem. Tudi predavanja so bila zanimiva in strokovno dovršena. Ves vadijski tečaj je razdeljen na sedem do osem nedelj, tako da bodo mogli gojenci dobiti zadostno vadijsko sposobnost in bo imela župa končno le nekaj vadijteljev, ki jih povsod, zlasti pa na deteli primanjkuje.

Pri tej priliki pa moramo zopet pribiti žalostno dejstvo, da nekatera društva kljub opominu in soglasnemu sklepu T. O. župe, da ne sme nobeno društvo izostati od vadijskega tečaja, niso spoznala vrednosti dobrih vadijteljev, ker bi sicer ne bila izostala in bi poslala na tečaj vsaj po enega telovadca.

Vadijski tečaj prav iskreno pozdravljamo, mo gojencem tečaja želimo mnogo uspeha in jim kličemo bratski Zdravo!

Popoldne se je vršila seja odbora sokolske župe Novo mesto, na kateri je bilo za stopanih 14 društev. Po poročilih posameznih funkcionarjev in debatah se je preselilo: nadaljnji dnevni red, tigar prva točka je bila ustanovitev glasila žup Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj in Novo mesto. Sklepati se ni moglo definitivno, ker delegati niso mogli podati točno število naročnikov in to največ iz razloga, ker se ni vedelo za ceno vestnika. T. li so bila mnenja raznih društev deljena. Zato se je sklenilo predlagati župi Ljubljana, naj skliče sestanek v svrhu natančnejših informacij. V celoti pa je odbor sprejel za vest z odobravanjem na znanje in pozdravlja ustanovitev skupnega glasila.

Druga točka glede prispevkov za tekmo v Lyonu se je rešila tako, da bo vsako društvo z manjšim zneskom prispevalo, med temi tudi ona društva, ki ne bi bila obvezna po sklepu odbora JSS, vendar pa bo teži ko prispevati celotnim zneskom, ki odpa de na župo, ker društva pa težko zmagujejo denarne dajstvo. Ker bo pa v župi formirana vrsta telovadcev, ki se bo udeležila izbirne tekme za tekmo v Lyonu pod vodstvom br. Leona Stoklje in bodo morali imeti več skupnih treningov, se je sklenilo, da podre župa tudi te telovadce z denarnim prispevkom. V nadaljnjih točkah je bilo sprejetih več: redčlogov in se je razpravljalo zlasti o zletu v Prago ter za to določenih zletnih fondih, ki naj se pri društvih ustanove. Odbor je sprejel v župo društvo Skočjan pri Mokronogu, ki mu želimo kar največ napredka. Zdravo!

Otvoritev Sokolskega gledališča na Viču

Danes 18. t. m. otvoril sokolski gledališki oder na Vku svojo peto sezono z narodno igro »Rokovnjači«. Pred dobrimi petimi leti si je viški Sokol postavil svoj Taljin hram, na katerem je uprizoril že več dobro uspešnih iger. Kljub raznim tehničnim nedostatom, bodisi radi kulis ali razsvetljave more viški Sokol zaznamovati v preteklih letih prav častne uspehe. Predvsem je to zasluga neumornega brata Borštinka, ki je skoro vseh pet let režiral večino iger, kolikor jih je uprizoril Sokol. Seveda so mu pri tem pomagali tudi ostali bratje, med katerimi so nekateri še danes ostali zvesti svojemu prvemu režiserju in voditelju.

Do danes je Sokol uprizoril približno 60 iger in prireditelj več zabavnih večerov in poučnih predavanj, ki so bila dokaj dobro posočana. Da pa se ni mogel dramatični odsek povzpeti do one višine, kakor je bilo želeti, je bilo največ krivo to, da ni bilo potrebnih kulis in pa razsvetljave, od katere je veliko odvisen uspeh posameznih predstav.

Z letošnjo, nekako slavnostno sezono si je viški gledališki oder s pomočjo aglnega brata Gasperina nabavil nekaj novih kulis in pa moderno električno razsvetljavo, ki bo ustrezala vsem pozlom, da se bodo predstave moge vršiti z kar največjim uspehom.

Da pa bodo uspešni letošnje sezone čim največji, je dolžnost vsega članstva, da se z ljubeznijo oklene prosvetnega dela sebi v korist, Sokolu pa v čast. Kakor izvemo bo Sokol v mesecu decembru na svečan način proslavil svoj petletni oderski jubilej, v zvezi z častnim večerom svojemu dolgoletnemu režiserju bratu Borštniku.

Želimo viškemu Sokolu na prosvetnem polju kar najlepše uspehe za izobrazbo svojega članstva. Zdravo!

Ljubljanski Sokol priredi v četrtek 29. oktobra točno ob 8 zvečer v svoji telovadnici v Narodnem domu naraščajsko akademijo, katere čist dohodek je namenjen za delno kritje potnih stroškov naraščaja v Prago, kjer se vrši prihodnje leto vsesokolski zlet. Na to prireditev vabimo cenj. roditelje in prijatelje sokolskega naraščaja. Zdravo! — Odbor.

Sokol Ptuj otvori ciklus svojih zlimskih predavanj v nedeljo dne 8. novembra. Ta dan nas obišče starosta JSS br. E. Gangl, ki bo ob štirih popoldne predaval deci in naraščaju, dočim se vrši predavanje za članstvo in prijatelje Sokolstva ob osmih zvečer v Društvenem domu v Ptuj. Vabimo sosedna br. društva, da se polnoštevilno udeležijo tega predavanja. Viakovne zveze zelo ugodne.

Sokolsko gledališče v Radovljici naznana, da igra »Vozel« v nedeljo 18. t. m. radi smrti br. Ivana Dernača odpa in se uprizori prihodnje nedeljo 25. t. m. ob pol štirih popoldne.

Sokolsko društvo Koroška Bela-Javornik je petletnico nesrečnega koroškega plebsitca na lep način in primerno proslavilo. Trpljenje naših koroških bratov onstran Karavank nam je v lepih in zbranih besedah orisal br. Perdo Ferluga. Pri slavlju je primerno sodeloval tudi domači tamburaški zbor, šolski naraščaj pod vodstvom br. Ferluga pa je nastopil z deklamacijami. Večer je potekel v popolno zadovoljnost polnoštevilno zbranega občinstva.

Domače vesti

Smola

Tudi naše eseslarje je (poleg drugih) zbolelo, ko se je sestal dr. Žerjav v Ljubljani na kolodvoru z ministrskim predsednikom Pašičem. Pomislite: Dr. Korošec se je peljal v daljni Evian les Bains, a Pašiča niti niti ni videl ni, kakor je trdil pred tedni sam «Slovenec» s prikrito izjo Dr. Žerjav pa je šel samo na kolodvor in Pašič se mu je pripeljal nasproti. Sedaj ugaibajo pri «Slovencu», kako je to mogoče in kako je zvedel dr. Žerjav, da pride Pašič v Ljubljano. Pri «Slovencu» zvedo namreč tako stvar vedno 24 ur prepozno. Kaj pa, če je Pašič sam sporočil dr. Žerjavu, da se bo peljal skozi Ljubljano? Naj povprašajo pri Pašiču, — morda jim bo povedal. In celo čaj je pil dr. Žerjav s Pašičem, dr. Korošec pa v Evian les Bains še slatinske vode ne, kar se je celo Radiču posrečilo.

To je res smola in škandal!

M. A. C.

Jugoslovensko novinarsko združenje, sekcija Ljubljana, ima izredni občni zbor v nedeljo, 25. t. m. ob 10. dopoldne, kavarna Emona. Na dnevnem redu poleg drugega: poročilo o skopljanskem kongresu in volitve odbora.

Promocija. Diplomirana sta bila na zagrebški visoki šoli naša ožla rojaka g. Joško Tršan za inženjersko agronomijo in g. Franjo Stepančič za inženjersko foresterijo. Oba mlada inženjerja sta bila več čas svojih študij vneti in delavna člana akademskega društva «Triglav». Čestitamo!

Vprašanje Sv. Nauma definitivno rešeno. Albanski parlament je je dni ratificiral odlok veleposlanikov glede Sv. Nauma in Vrmoša ob Ohridskem jezeru. Tako je to obmejno vprašanje med našo državo in Albanijsko rešeno na kompromisni bazi v korist obeh držav. Sedaj so rešena vsa naša obmejna vprašanja in nimamo več teritorialnih sporov z nobenim sosedom.

Pravilnik o radio-aparatu. Ministrstvo pošte in brzojava je izdalo nov pravilnik o radio-aparatu. Po novem pravilniku sme vsak državljan imeti radio-aparat, v manjših krajih pa je dovoljena tudi uporaba aparata z reakcije.

Plačevanje telefonske naročnine. Ministrstvo pošte in brzojava je odredilo, da se v krajih, kjer je več telefonskih naročnikov, telefonska pristojbina plačuje potom položnice pošne hranilnice.

Naša železniška mreža. Po najnovejših podatkih prometnega ministrstva znaša danes naše železniško omrežje 10.011 km in sicer: 6756 km proge normalnega tira, 2525 kilometrov proge ozkega tira po 0.76 metrov, 545 km proge ozkega tira po 0.60 m ter 183 km proge po 1 m širine.

Nakup aromatičnega tobaka. Posebna komisija državnih monopolov je odpotovala te dni v Smirno v Mali Aziji, da nakupi tamkaj soli in večjo množino finega aromatičnega tobaka. Aromatični tobak se bo mešal z našimi domačimi vrstami tobaka.

Sežiganje dinarskih novčanic. Ker se je izdala v promet že velika množina kovane denarja po 2 Din, se je vzel iz obtoka sorazmerna množina bankovcev po 1 Din, ki so za cirkulacijo že popolnoma nesposobni. Ta papirnat denar se izroči delegacijam finančnega ministrstva, kjer se komisijončno prešteje. Ves ta papirnat denar se potem sežge.

Spomenik kralju Petru v Bosanski Gradski. V Bosanski Gradski odkrije prihodnji mesec spomenik pokojnemu kralju Petru Osvoboditelju. Spomenik, ki je že dogotovljen predstavlja kralja kot hercegovskega vstajalca s puško v rokah in naravnih velikosti. Kot vodja bosenskih vstajev je kralj Peter imel v Bosanski Gradski dalje časa svoj glavni stan.

Za aviatiko in vojno mornarico. V težnji, da se naša vojska čim prej in čim bolj opremi, so ministrski krogi izdelali program, v katerem je posebna pozornost posvečena aviatiki. Uvedla so se pozajala z neko francosko tvrdko glede ustanovitve tovarne za izdelavo zrakoplovov v Jugoslaviji. Pogažanja bodo v kratkem zaključena in Francozi so pristali na to, da se v projektirani tovarni izdelujejo samo železni deli in motorji, dočim se bodo leseni deli izdelovali v novosadskih tovarnah «Ikarusa», ker se je izkazalo, da je njen material in njena izdelava boljše kakor pri drugih podjetjih. Kakor javljajo iz Beograda, so se Francozi nadalje obvezali, da bodo v omenjeni tovarni izdelovali pozneje tudi motorje. V zvezi s tem predvideva vojni minister povečanje kadra aviatikov, kakor tudi zavzemanja njihovih rodbin. Zavarovalna zveza bi značala zaenkrat 50.000 Din. Posebna pozornost se bo posvetila tudi potrebam naše vojne mornarice. To vprašanje pa se mora zaradi pomanjkanja materialnih sredstev le postopoma reševati.

Kaj je z orožniškim zakonom? Pišejo nam: Sčasoma je bilo vsem kategorijam državnih namestencev regulirano odnosno osiguranje njihovo eksistenco vprašanje. Nerešeno je pa do danes ostalo vprašanje orožništva. Dne 9. avgusta 1. 1923. je stopil v veljavo tudi novi zakon o ustroju vojske in mornarice. V ta zakon bi moralo biti uvedeno tudi orožništvo, ker predstavlja kot vse druge vojaške stroke sestavni del armade. Iz takega razloga ni bilo orožništvo sprejeto v ta zakon, nam ni znano. Objubovalo se nam je sicer že takrat, da je v delu tudi zakon za orožništvo, ki bo v najkrajšem času izgotovljen ter predložen v pretnes Narodni skupščini, kar pa se do danes še ni zgodilo. Radi tega zavračanja je v teški meri prizadeto vse orožniško osebno pa starejši možovi, ki je radi fizične nesposobnosti primorani iti v pokoli, a pokojnina znaša za narednika, ki je odslužil 30 aktivnih let komaj 570 din mesečno z draginsko doklado vred. Ker se nahajamo neposredno

pred zasedanjem Narodne skupščine, apeliramo na naše narodne poslance, naj na pristojnem mestu zahtevajo, da pride pri bodočem skupščinskem zasedanju tudi naš tako težko pričakovani zakon v pretnes. — Prizadeti.

Popravilo dravskega mostu v Ptuj. Okrajni zastop v Ptuj bo pričel 19. oktobra t. l. popravljati dravski most v Ptuj. Skrbelo se bo, da se radi tega promet ne bo oviral. Opozarjajo se vozniki in avtomobilisti na skrajno pazljivost, da se ne zgodi kakšna nesreča, ker okrajni zastop ptujski ne prevzame nobene odgovornosti, posebno če je povzročila nesrečo nepredvidnost voznika. Posebej pa se povdarja, da se navzile skrbi za neoviran promet ne more zagotoviti, ali bo prevoz za težke tovore ali tovarne avtomobile mogoče ali ne. To naj služi voznikom in avtomobilistom kot opozoritev za čas, dokler ne bodo popravljala dela mostu končana.

Izvoz naših čebel v Francijo. Kakor znano, so naše slovenske čebele med čebelarji tudi v tujini na najboljšem glasu. Par let pred svetovno vojno se je bila pričela organizirana akcija za izvoz naših čebel v Ameriko. V sled vojne pa se je ta akcija izjalovila. Sedaj se francoski čebelarji zanimajo za naše čebele in veliki čebelarji zavod Ulysse Fabre v Vaisonu je prevzel nalogo, da organizira izvoz naših čebel v Francijo.

Udruženje železniških činovnikov SHS priredil danes, v nedeljo skupen izlet častstva v Ormož, kjer je po dohodu vlaka v restavraciji g. Bauerja sestanki članstva. Zvečer ob 7. je družabna prireditve sekcije Čakovce-Ormož-Ptuj, na kateri sodelujeta Zidanovski oktet in znameniti Serajnikov kvartet. Vabljeni so vsi železniški uradniki z družinami in njih prijatelji. Odhod iz Ljubljane danes z vlakom ob 12. 10. opoldne. Povratek iz Ormoža ob 24.50 z brzovlakom.

Za Jugoslovensko Matico daruje g. Ludovik Plavšak, Sv. Jurij ob Taboru mesto venca na gomilo umrlega prijatelja g. Leop. Cimprška Din 100. Nadalje so darovali g. Fuchs Anton, Apače in prijatelji za koroške Slovence Din 30.

Italijanske žalitve Beograda. Italijanski list «Illustrazione Italiana» je objavil v nekem dopisu iz Beograda celo vrsto žalitev na račun naših oficirjev, aviatikov, mesta Beograda in njegovega prebivalstva. O kaverni, v kateri so se pred Vidovim dnem 1. 1914. sestajali Princip in tovariši, pravi, da se je tu sestajalo nekaj razbojnikov in se dogovarjalo v pritični sobi o umoru nadvojvode Franca Ferdinanda. O beograjskem prebivalstvu trdi, da ga tvorijo večimoma gorjanci, pastirji, nosači in delavci. Prebivalstvo in ulice so bolj zanikane kakor v katerikoli mestu Male Azije. O naših oficirjih piše, da so neokretni kakor lutke, medtem ko govorijo o naši aviatiki enako zamisljivo. Kakor poročajo, so zaradi tega napada proglasili dalmatinski nacionalisti bojkot nad tem italijanskim listom.

Amundsensov polet na Sev. pol pride v kratkem v kino «Dvor».

Sokolsko društvo v Šoštanj priredi danes v nedeljo 18. t. m. popoldne ob treh urah šalo: «Vozel». Za obilen obisk se priporoča odhod.

Slovenski biografski leksikon izide v 6 zvezkih do konca 1926. Naročniki celega leksikona plačajo ali 500 Din takoj ali 90 Din za posamezni zvezek. Naročila sprejema in oddaja že prvi zvezek založnica Zadruga gospodarska banka v Ljubljani in njeno podružnice.

Nekvalificirani trgovski potniki. Podpisano društvo poziva vsa podjetja, ki zaposlujejo nekvalificirane moči kot potnike, ki jih nadomeste s kvalificiranimi potniki, ki jih je dovolj na razpolago, ker bi bili v nasprotnem slučaju prisiljeni priti na dan z imeni. Ohenem prosimo vse naše člane, da nam javijo vse tvrdke, ki imajo nekvalificirane potnike. — Društvo trgovskih potnikov in zastopnikov za Slovenijo, Ljubljana.

Gospodinja ne trudi se, saj imaš itak preveč dela! Kupuj za juho in prikuho izborne makarone, nudelne in druge testenine znamke «Pekatele»! Može te bo vedno pohvaliti!

Pralnica, likalnica in popraviljanje perla Simenc, Kolodvorska ulica 8. Najsolidnejše in najlepše delo v Ljubljani.

Liudem, ki so telesno slabi, onemogli, za delo nesposobni, povzročajo naravnemu Franc Joževu grenčica prosto kroženje krvi in zvišuje njihovo miselno in delavno sposobnost. Prvo vrstne klinike dokazujejo, da je Franc-Joževa grenčica najpospešnejše sredstvo, najvišje medicinske vrednosti za odprte čreves. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah, in trgovinah z mineralnimi vodami.

Ko listje odpada, je čas, da mažemo sadno drevje z Arborinom. Kilogram stane Din 10 in se dobi pri trdki Chemotečna družba z o. z. Ljubljana. Mestni trg 10 (na dvorišču).

Norveško ribje olje (Dorsch) in emulzi o garantirano pristno medicinalno priporoča lekarna Bahovec, Ljubljana, (pri čevljar-kem mošni).

Ostanke češkega in angleškega sukna za moške obleke, damske kostume in plašče po meri 25% do 30% dobite po neverjetno nizki ceni in sicer od Din 250 nanrej v razpočljajnici JOSIP IVANČIČ, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 4. (Nasproti franc. školske cerkve)

Onlejte si izložbe! Prepričajte se!

Spomenik padlim vojakom. V Novi Štiti pri Gradu se vrši prihodnjo nedeljo, dne 25. oktobra, slovesno odkritje spomenika za vojni padle in pogrešane vojake. Slavnost se vrši ob desetih predpoldne.

Naši v Ameriki. Dne 20. septembra je v okolici Clevelanda strela ubila našega rojaka Ignacija Železnikarja, rodom iz cerkljanske župnije na Gorenjskem. Železnikar je bil zaposlen pri tlakovanju ceste, ko je rastala nevihta in so delavci iskali zavetja rod bližnjim drevesom. Nenadoma je udarila strela in Železnikar se je mrtev zgrudil na tla. Pokojnik je bil star 54 let in vdovec. V Ameriko je prišel pred 14 leti. — Eden najstarejših slovenskih naseljencev v Clevelandu Alojzij Rehar in njegova soproga sta dne 26. septembra obhajala svojo srebrno poroko. Par dni prej sta se poročila Alojzij Zakrajšek in g. Stanislava Stefančič. — Umrli je v Clevelandu rojak Ivan Belčar v starosti 56 let. Delal je v topilnici svinca in se zastupil s svinčeniimi plini Rodom je bil iz goriške okolice. Umrli je tudi Matija Hraštar, star 43 let. Pri delu ga je zadel kap. Rodom je bil iz St. Jerneja na Dolenjskem. V Ameriki je bil 25 let.

Iso Lang v Stenjevcu. Iso Lang, ki je bil na Dunaju aretiran in zaradi goljufije izročen našim oblastem, je bil po predložitvi njegovega zagovornika odpravljen v blazinico v Stenjevcu na opazovanje, ker so se pojavili pri njem znaki blaznosti.

Bogat lov tunov v Dalmaciji. Ribiči se te dni blizu Omiša v Dalmaciji vlovili 17 tunov nenavadne velikosti. Posamezni eksemplari tehtajo nad 100 kg. Najlepi eksemplar so ribiči poklonili prirodoslovesnemu muzeju v Splitu.

Preprečena rudniška katastrofa. Kakor javljajo iz Fohnsdorfa na nemškem Štajerskem je v tamkajšnjem rudniku prošlo sredo odpovedalo dvigalo v rovu, v katerem se je nad 900 metrov globoko, nahajalo 300 delavcev. Med delavci v rovu je nastala velika razburjenost, ker je bil izhod iz mučne situacije popolnoma nemogoč. Šele v četrtek popoldne je rešila akcija končno uspeha in so delavci z velikim naporom bili spravljani iz jame.

Zastrupljenje s sardinami v Splitu. V Splitu se je pripetil tragičen slučaj, da se je cela cela rodbina zastupila s sardinami. Pločevinasta škaflija je bila slabo zaprta in so se sardine vsled tega pokvarile.

Akcija učiteljskih upokojevcem. Učitelji in učiteljice, ki so bili upokojeni, predno je stopil v veljavo novi uradniški zakon, ter se jim je pokojnina odmerila po starem zakonu, so ministrstvu prosvete in Narodni skupščini poslali prošnjo, naj bi se jim pokojnina odmerila po novem uradniškem zakonu. V ministrstvu prevladuje baže tendenca, da se prošnji ugodi, tembolj, ker je število takih upokojevcem razmeroma majhno.

Trgatev po štajerskih gorah je s tem tednom skoro končana. Splošno se sodi, da je bila letos mnogo obilnejša od lanskega leta, vendar pa kvaliteta zastojata za okoli 2%. Zadnji solnični dnevi so izdatno pripomogli, da se je trgatve nemoteno vršila. Upamo, da se bodo letos z vinskim izvozom v Avstrijo naši kmetje precej opomogli. Povpraševanje po novem vinu je že sedaj precejšnje.

Iz Ljubljane

Klerikalci in mestno gospodarstvo. «Slovenec» je večer objavil zopet nov napad na gerentski svet, da se je že ponovno blamiral. Na vsak način bi klerikalci radi našli diako v Jacju, pa se jim vsak polzku ponesreči. Večera je zopet objavil dolgo klobaso, s katero hoče dopovedati, da gerentski svet zapravlja mestno imetje. Trdi namreč, da je sklenil prodati nek zemljišče na Prulah za znatno nižjo ceno, kakor pa je kupil svet na Ljubljanskem polju. Informiral smo se o zadevi na pristojnem mestu ter zvedeli, da so vsi «Slovenčevi» podatki nepravilni, da sploh ni bila sklenjena nobena pogodba zaradi prodaje mestnega sveta na Prulah in da tudi ne obstoja noben tozadevni sklep gerentskega sveta. Pritožba upokojenega ravnatelja J. Jegliča in tovarišev v tej zadevi na velikega župana bo zaradi tega zopet udarec v vodo in klerikalci s «Slovencem» vred bodo doživeli novo blamažo, ki jim jo odkritosrčno — privoščimo.

Zaščitniki za padlimi in umrli vojniki bo imelo Udruženje vojnih invalidov v sredo dne 21. oktobra ob 10. uri popoldne v stolnici v cerkvi Sv. Nikolaja v Ljubljani. Vabljeni so vsi zastopniki civilnih, cerkvenih in vojskavih oblasti, da se zadržujejo po možnosti udeležijo. Za invalide, vdove in sirote pa je dolžnost, da s svojo navzočnostjo polnoštevilno počaste spomin svojih tovarišev. — Izvršni odbor.

Zahvala. Ob 20-letnici našega društva smo prejeli nebroj čestitk. Naj prejmo vsi, ki so nam na kakršenkoli način izrazili svoje simpatije, najpriskrnejšo zahvalo naših pevskih sre, Ljubeznost in naklonjenost naših prijateljev nam bosta v pobudo za nadaljnje delo na poti izpolnjevanja v prispel jugoslovenske pesmi. Odbor «Ljubljanskega Zvona».

Zahvala. Vsem, ki so se me povodom koncerta ob 20-letnici «Ljubljanskega Zvona» in 15-letnici mojega pevovodstva pri društvu na katerikoli način spomnili, posebno na svojemu pridnem, požrtvovalnem in zvestemu zboru izrekam svojo najiskrenejšo zahvalo. Zorko Prelovec, pevovodja «Ljubljanskega Zvona».

Zveza kulturnih društev v Ljubljani opozarja vsa svoja društva, osebito ženska društva na predavanje pripravljalega odbora abstinentkeza društva «Treznost» v Ljubljani. ki se bo vršilo v torek, dne 20. oktobra ob pol 20. uri v stalni higijenični točilnici na vselešemu. Prosimo in pozivamo vsa društva da pokretno sponožejo se društva «Treznost» obračajo čim večjo pozornost.

Opozorjamo na 1. mladinsko predavanje, ki se vrši danes dopoldne ob 11. uri v dvorani Filharmonične družbe. Na spredu je glasba Rušov. Predavanje je name-

njeno mladini in stane spored 2,50 Din, ki se dobi ob pol 11. dalje pred dvorano.

Zdravstveno stanje v Ljubljani. Glasom zdravstvenega izkaza mestnega fizikata se je v dobi od 8. do 14. oktobra v Ljubljani rodilo 23 otrok (15 moškega, 8 ženskega spola), med temi 2 mrtvorojenčka, umrlo pa je 6 moških in 10 žensk, skupaj torej 16 oseb in sicer: 4 osebe za prirojeno slabostjo, 2 osebi za jetiko, 1 za dušiljvim kašljem, 1 za rakom, 1 za boleznijo na srcu, 1 za pljučnico, 1 za novotvorbo, 2 vsled smrtnih poškodb, 3 osebe pa vsled drugih naravnih smirnih vzrokov. Izmed umrlih so 4 osebe dosegle starost nad 70 let. Na nalezljivih boleznih je obolelo 6 oseb: 3 na škrlatiniki, 3 pa na davici.

Usoda «izumitelja» rotornega letala. K našemu tozadevemu članku v četrtkovi številki «Jutra» nam naknadno poročajo: G. Karel Gligorin je obiskal na svoji turneji tudi Jugoslavijo, da tu propagira za svoj «izum». Bil je v Beogradu, Novem Sadu itd., kjer je predaval pred izbrano publiko o svojem letalu, imel je baže uspeh. Prišel je tudi v Ljubljano in je priredil predavanje v Udruženju jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov. Pri tolmačenju svojih idej je pokazal, da more sloneti tako nemogoč izum le na popolnem nepoznavanju aerodinamičnih zakonov. Zoper njegova izvajanja je nastopil že sredi predavanja g. inž. V. Koželj, takrat še dijak, in mu je v temperamentnih besedah povedal, da naj se o stvarih, ki jih ne razume, raje ne širokovesti. V debati, nastali koncem predavanja, v katero so posegli tudi naši gg. inženjerji, je doživel g. Gligorin popolni flasko. V ilustracijo njegove osebe naj še pripomnimo, da je imel namen, po predavanju nabirati za jugoslovensko aeronautiko... Od nas je odšel v Italijo, Francijo, Anglijo itd., kjer je več ali manj uspel, dokler ga končno ni dosegla v Stuttgartu roka sprave. Veseli nas, da mu vsaj mi v naši mali Ljubljani nismo nasledili.

Ljubljanske organizacije opozarja odbor Jugoslov. novinarskega združenja, da časopise ne bo moglo delati reklame za nobeno prireditev, ki bi bila napovedana za 1. decembra zvečer, ker se takrat kakor vsako leto tudi letos vrši popularna akademija v prid novinarskemu penzijskemu fondu.

Kolizejski gledališki oder prosi vse gospode in gospodične, ki imajo veselje do dramatike, naj se takoj priklase odboru. Otvoritvena predstava se vrši v nedeljo dne 8. novembra. Uprižori se veseloirga «Namišljeni bojniki». Prijave se sprejemajo vsak večer ob 8. do 10. ure v prostorih dijaške kuhinje «Domovine» na Dunajski cesti.

Gledališki oder Narodne čitalnice v Šiški. V nedeljo dne 18. t. m. «Ljubosumnost» in «Priljudni komisar». Začetek ob 20. uri, cene običajne. Predprodaja vstopnic v Čitalnici.

Sokolski gledališki oder na Viču vprižori danes ob pol 8. zvečer v Sokolskem domu narodno igrro «Rokovnjača» v režiji br. Remsa.

Knjižnica trg. društva «Merkur» v Ljubljani posluje za članstvo poslej vsako sredo od pol 7. do pol 8. ure zvečer v društvenih prostorih, Gradišče 17. I. — Knjižničar.

Učni tečaji trg. društva «Merkur» se prično vsled ovir zaradi prostora šele dne 22. oktobra. Končno in definitivno vpisovanje v sredo od 6. do 7. ure zvečer v društvenih prostorih, Gradišče 17. I.

Akademsko društvo jugoslovenskih tehnikov v Ljubljani javlja, da se vrši 2. redna skupščina A. D. J. T. dne 26. oktobra 1925. ob 14. uri popoldne v društveni sobi na tehniki na Mirju.

Cenji damam popravila vse vrste klobukov po najnižjih cenah modistka Z. Mahnič-Gorjanc.

Zadnje novosti damskih klobukov priporoča Angela Pekoli, modistinja, Ljubljana, Aleksandrova cesta 12.

Prvo vrstne domače, krvave in jetrne klobase se dbe vsako soboto in nedeljo v restavraciji na Strelišču pod Rožnikom.

Plesna akademija ima prvo plesno valjo v nedeljo ob 3. uri popoldne za začetnike in ob 8. uri zvečer za odrasle v veliki dvorani Narodnega doma.

Vojni invalidi in vdove, ki so se pri podružnici v Ljubljani priklasil za premoj po znani cenji, se opozarjajo, da lahko istega prejmejo v ponedeljek, torek in sredo popoldne od 3. do 6. ure. Zglasti se je v podružnični pisarni.

Marta Slavnic, modni salon, Miklošičeva cesta (palaca Vzemne posojilnice), priporoča najfinejše in najcenejše damske klobuke vseh vrst po solidnih cenah.

Pozor! Zadrja novosti «Opozet» v sivi, rjavi in črni barvi, primeren za damske plašče, ovratnike in obreme se dobi radi preselitve po znanih cenah pri

P. Semko. Križevniška ulica 7.

Za jesensko prodajo kolesa in šiva'ni stroji cene znatno znižane pri

J. Gorec Paša Ljubljanske kr. d. tne banke

Znižane cenel Znižane cenel

Volnene jopice, pletene, modne telovnike za gospode in dame, svitarje, male oblike, karce, mače in vseh vrst trkotažo nudi največje 44-4-11

E. in J. GORIČAR, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29

Proti odebelosti deluje s kožosalnim uspehom samo «Viljanov če». Dobiva se v vseh lekarnah in drogerijah. Proizvajal: Laboratorij Mr. D. Viljan, Zagreb, ulica 204.

Krznarstvo

Filip Bizjak,

Kolizej, Gosposvetska cesta št. 13.

Priporočam vsakovrstne kože v najnovejših barvah za v plašče in kostume. Vedno na zalogi različne boe, štile in ovratniki po solidnih cenah. Prevzamem kožuhaše plašče in jopice v izdelavo in prekranje po najnovejših krojih.

Trnovčani in Krakovčani. Pridelovalce cvetlice in solate vabimo na važen se-stanek, ki se vrši danes dne 18. oktobra ob 16. uri pri g. Steinerju, Opekarska cesta 31. Namerava se ustanoviti nepolitično društvo, ki bo imelo namen ščititi naše interese. — Udeležite se vsi!

Policijske prijave. V času od 16. na 17. so bili policiji prijavljeni sledeči slučaji: 1 radi ugriza psa, 1 izgreda v gostilni, 1 nedostojnega vedenja, 1 pijanosti, 7 cestnopolicijskega reda in 1 neoznačenja cen v gostilni. Aretacija je bila izvršena 1 in cer radi postopanja.

Prostori za otroški vrtec. Mestna občina ljubljanska nujno potrebuje prostore za otroški vrtec v St. Peterskem ali Poljskem predmestju, obstoječe iz 1 velike sobe in 1 manjše sobe. Ponudbe je poslati do 22. oktobra z navedbo najemnine na mestni gospodarski urad.

Neobvezno

si oglejte krasno zimsko zalogo oblek in ulstrov pri

Jos. Rojina, Ljubljana

Iz Maribora

Polemika ali volk v ovčji obleki. Mariborskim klerikalcem je že par let najglojbe v žolču «Jutrov» dopisnik, in tako se vedno vnovič in vnovič pri vsaki polemiki zaženejo v njegovo osebo. Zaganjanje seveda nima zaželenega uspeha in onemogla jezica raste tembolj, čimbolj jim dopisnik gleda v karte, kadar hočejo v kalnem ribarju. Ves trud pa jim nič ne pomaga. Videli smo mariborski klerikalizem na delu ob ustanavljanju Zveze kulturnih društev, pri Glasbeni Matici in pevskemu dotetu «Mariboru» in tudi pri koroškem slavlju. Tu smo prav vse videli: petek, soboto in nedeljo... Se razumemo? Poskrbljeno je, da v bodoče gospodje ne bodo izrabljali vsenarodnih organizacij za svoje namene. Za namerke še to-le: Kadar se narodne strasti najhulše razvnamejo ob volitvah, so na pr. vsi politični duhovniki na delu in zlasti pp. frančiškani in bogoslovci gredo kar v procesljah k skrinjam — kje pa so bili v nedeljo? Ne enega ni bilo blizu in tudi zastave ni imela ne ena cerkvena hiša. Za danes to. Če pa si želijo gospodje se nadaljne debate, smo pripravili, «Jutrov» dopisnik še ni bil nikdar truden in snovi ne bo zmanjkalo. Tudi brez osebnih napadov bomo ugnali nadebudnega dopisnika iz sodišča. — a, r.

Sokolsko društvo v Mariboru poziva svoje članstvo, da se polnoštevilno udeležijo (v civilu z znaki) pogreba brata ravnatelja Voglarja.

Program koncerta vojaške godbe v mestnem parku 18. oktobra: 1. Čermak «Za grobčanka», koračnica; 2. Adam «Kad bi bio kralj», uvertura; 3. Pučik «Eskarpolet»; valček; 4. Maillart «Pustnjakov zvon», fantazija; 5. Novak «Hrvatskoj», pesem; 6. Burza «Srbinoval dan 1 san», potpuri; 7. Parma «Jadranska straža», koračnica.

Kuharski tečaj na dekl. zavodu «Vesna» v Mariboru, se začnejo dne 26. oktobra. Prijave sprejema vodstvo dneva od 10. do 11. ure.

Nalezljiva bolezn v Mariboru. Od 8. do 14. oktobra beleži mestni fizikat 2 slučaji škrlatinke, 3 davice, na tifusu pa je umrla 1 oseba.

Zahvala. Tem potom izrekam najiskrenejšo zahvalo primariju mariborske bolnice g. dr. Černiču za izredno dobro uspele in z neprekosljivo spretnostjo izvršeno teško operacijo, ki sem se ji podvrnil po večletnem bolehanju na žolčnem kamnu. Za njegovo res veliko požrtvovalnost in skrb, s katero se je za mene zavzel in me rešil neznosnih bolečin, mu ostanem trajno hvaležna. Istočasno se tudi zahvaljujem g. dr. Ramsaku in operacijski sestri Fabijani za nujno vztrajno in skrbno nego. — V Mariboru, 12. oktobra 1925. — Julija Lepej, trgovka.

Zahvala. Vsem, ki so nam ob nenadomestljivi izgubi našega dobrega, ljubljeneza Josipa Cilenškega stali ob strani, najiskrenejša zahvala. Zlasti «Društvu odvetniških in notarskih uradnikov v Mariboru» za vsestransko pomoč in vsem, ki so blagopokoj

Reprezentanca Bukarešte, ki jo je, kakor smo že poročali, v nedeljo porazila beograjska reprezentanca, je v nedeljo igrala proti B. S. K. Tudi to pot so zmagali Beograjčani in sicer s 6 : 0 (2 : 0).

Iz življenja in sveta

Četrto newyorško pismo

New York, 30. septembra.

Pereče vprašanje francoskih dolgov Ameriki, ki je kolikor toliko oviralo priručne stike med Francijo in Zedinjenimi državami, bo končno menda vendar le rešeno. S parnikom »Paris« je dospela te dni v New York francoska misija, ki ji načeluje finančni minister Caillaux. — Z istim parnikom kot francoska misija sta se vrnila v Ameriko tudi dve popularni ameriški igralnici: Miss Gilda Gray, izumiteljica in kraljica »shimmy« plesa in krasna igralka z newyorškega Broadwaya, Miss Hope Hampton, ki je pripeljala s seboj iz Pariza kakih deset velikih kovčkov, natripanih z dragimi, najmodernejšimi pariskimi toaletami. — Da je monsieur Caillaux pravi francoski galan, in ne posebej računski stroj matematičnih finančnih formul, dokazuje dejstvo, da se je dal na parniku v newyorškem pristanišču fotografirati v družbi zale plesalke Gilde; gospodični Hampton pa je poklonil med vožnjo vizitko, na katero je zapisal pod svoje ime: »Here are fruits and flowers, and here is my heart which beats only for you...« (Tu je sadje in cvetje, in tu je moje srce, ki le za Vas bije...).

Baš zadeva dolgov je izzvala v Franciji in v ameriški Uniji — nebroj komentarjev in vročih besednih bitk. Tako v francoskem parlamentu, kakor v američkem senatu in kongresu, so se pojavili glasovi, naj bi se ti dolgi kratkomaletni črtali in pozabili. Naravno je, da je zadeva ta ideja na velik odpor ameriških davkoplačevalcev, ki so dali in še dajejo potom člankov v časopisu duška svojemu ogorčenju. V odgovor francoskemu poslancu Marinu, ki je pobijal meseca januarja v francoski zbornici ameriške zahteve, je izjavilo več ameriških senatorjev, med njimi Borah, da je obljubil ameriške revolucije Franciji tako v denarju, kakor v hvaležnosti, v polni meri zadoščeno.

Splošni nazor Amerikancev napram Franciji in njenim dolgovom tej deželi so sledeči: Mi smo vsikdar hvaležen narod, vendar pa ne vidimo absolutno nobenega povoda, čemu naj bi naša hvaležnost zavzela obliko delnega ali popolnega črtanja francoskih dolgov! — Prvič: naše čete so na francoskih bojiščih s krvjo odplačale v polni meri. — Drugič: zadeve čisto prijateljskega in trgovskega značaja nimajo in ne smejo imeti v mednarodnih odnosih nobene skupnosti. — Tretjič: — absurdna in nezmisljena je domneva, da je bila Francija idealno navdahnjena za stvar Amerike v njeni revoluciji napram Angliji, kakor bi radi sedaj priznali to stvar Francozi. Amerika se z globoko hvaležnostjo spominja markiza Lafayetteja, Rochambeaua, Saint Simona in drugih, toda ti niso bili — očiščena Francija, kakor niso ameriški avijatiki, ki se borijo zdaj na strani Francozov proti Rdečcem — očiščena Amerika!...

Splošno nevoljo ameriškega naroda, ki je sicer politično konservativno orientiran, je izzval tudi odlok ameriškega državnega tajnika Kelloga, odnosno Coolidgevega kabineta, ki je prepovedal Indijcu Saklatvali, komunističnemu poslancu v angleški zbornici, udeležbo na medparlamentarnem kongresu v Washingtonu, ki se ima kmalu sestati. Čuden in nerazumljiv je res ta odlok ameriške vlade, ki si je s krvjo izvojevala svobodo in neodvisnost izpod angleškega nadvladja, v čigar železnem oprijemu se zviža še danes prostrana Indija, domovina omenjenega poslanca! — Bili so časi, ko je bila ta velika dežela svobode glasnica politične, duševne in osebne svobode narodov, in zatočišče onih, ki jim radi njih prepričanja ni bilo več mesta v domovini. Zdaj pa se ameriško ljudstvo upravičeno vprašuje: — Ali ima en sam samcat komunist res toliko moči in njegove doktrine toliko privlačnosti, ali pa je vlada naše velike Unije tako šibka in majava, da se mora zatekati k takim drastičnim odlokom?!

Vladimir Levstik:

Kako sva šla s Tičo na komisijo in kaj sva našla

V začetku lanske pomladi se je Tiča Veselinovič mahoma naveličal naše lepote in z mnogostevilnimi zabavišči okrašene prestolice. To je, ne da bi se baš naveličal; le hinavska prijaznost upnikov mu je postajala čedalje bolj zoprna in prostora v njegovi pisarni je bilo čedalje manj.

Tiča je namreč po božji, kumovi in tjevi milosti vzlic svojim razmeroma mladim letom predstojnik jako važnega oddelka v ministrstvu za — a čemu bi vam pravil, ko je še njemu vse eno, za kaj! On puši cigarete do cigarete in si beli ves božji dan glavo, kako naj prebije večer. Malo je ljudi v Jugoslaviji, ki bi umeli toll dostojanstveno prenašati tako morečo skrb; čudo ni, da se kopijo ob tem prenašanju v Tičevi kancelariji uprav fantastične zaloge neresenih aktov in da zbrula pogled na te akte gospodu predstojniku vsako jutro umevnejši strah.

Ko je bilo aktov toliko, da je Tiča lahko na prste izračunal, kdaj bo moral postaviti stol pred vrata, ako bo

Ameriško ljudstvo bije zadnje čase udarec za udarcem nenaklonjene usode. Niso še pozabili žrtve zračne katastrofe, ko se je pripetila zopet strahovita nesreča, in sicer to pot na morju. V petek, dne 25. septembra ob polenajstih zvečer je parnik »City of Rome« zadel v bližini Block Islanda v ameriški podmorski čoln S-51, in pol drugo minuto po koliziji se je podmornik potopil s moštvom v morsko globino... O priliki te strahne nesreče se je šlo troje mornarjev, ki so pripadali posadki podmornice; vsemu ostalemu moštvu — 34 mornarjem in častnikom — pa je postala jeklena podmorska riba grobnica. — Na mesto nesreče so takoj pripili rešilni parniki in vlačilci, ki so se nemudoma lotili reševalne akcije. V globino so se spuščili potapljači, ki so pritrčili cev v odprtino podmorskega čolna, nakar so takoj pričeli z ladijsesetimi zrak v podmorski čoln, v unanju da ohranijo moštvo pri življenju, dokler se ne posreči spraviti potopljene podmorske ladje na površino. Do danes, ko to pišem, se jim težko delo še ni posrečilo. Neki potapljač je našel v čolnu, ki ima tik ob površinski stolpiču veliko luknjo, dvojne trupel. Ležali sta v oddelku za električne baterije. Vrata v nadaljne prostore so bila odprta, kakor je pozneje poročal mornariški oblast, toda naprej ni mogel v svoji potapljaški obleki. — Čoln se je potopil 14 milj daleč od obale in globina morja na mestu katastrofe znaša 130 čevljev. — Kdo je povzročil to veliko nesrečo, dozdaj še ni natančno ugotovljeno, ker mornariški departman ni še uvedel preiskave. Kapitan parnika, ki je zadel v podmorski čoln, trdi, da je zagledal podmornik šele v zadnjem trenutku ter da ni mogel preprečiti nesreče, ker je podmorski čoln vozil brez običajnih signalnih luči.

je rok potekel in sem se odpravljala v Ameriko, sem dobila od kralja pomočilo, v katerem me je prosil, naj svoje potovanje če le mogoče odložim in počakam vsaj toliko časa, da bo tudi on imel priliko slišati me.

Res se mi je posrečilo svoj angažman v Ameriki odložiti za štirinajst dni. In tako sem dala sporočiti Niegovemu Veličanstvu, da sprejemam njegovo povabilo, ki me je bilo v izredno čast. Ko sem preletela program, ki mi ga je kralj Oskar predlagal, se nisem mogla ubraniti smeha. Vseboval je namreč izključno le natežne partije, ki jih je mogoče od pevke zahtevati, tako na primer: balkonski prizor iz »Romeo in Julija«, drugo dejanje »Lohengrina« tretje dejanje iz »Lucije Lamermoorske« in četrti akt iz »Fausta«.

No, v tistem času mi ni bilo težko, peti štiri akte iz štirih različnih oper, in nestrno sem pričakovala trenutka, ko bom kralju mogla čestitati na izbratosti njegovega okusa.

Se večjo hvaležnost do kralja pa sem občutila tekom svojega nastopa v operi. Med predstavo je namreč kralj Oskar dvakrat vstal s svojega sedišča in se mi priklonil. Ta njegova viteška gesta, ki so jo vsi seveda opazili, je vzbudila med ljudmi neko negotovost, ker si očitno niso bili na jasnem, da-li naj kraljevu vzgledu slede ali ne. Del publike je obsedel, drugi del pa je nekam nesigurno vstal, boječ se, da se ni morda pregrešil proti etiketi.

Med pavzo mi je prinesel komornik pozdrav od kralja ter mi obenem sporočil njegovo željo, da bi me rad naslednjega dne sprejel na svojem gradu v avdienci. Ker mi je bil čas pičlo odmerjen, je bila avdienca določena že na enaisto uro predhodnem. Prišla sem na grad deset minut pred napovedanim časom. Kralj me je že pričakoval v spremstvu komornika. Nagovoril me je v italijanskem jeziku in nekaj časa sva se tako pogovarjala, nato pa sem mu dejala, ker mi italijanščina ni šla preveč globoko:

»Vaše Veličanstvo morda ne ve, da sem doma z Avstralije?«

»Res?« se je začudil kralj. »Izborno, pa se pogovarjala v avstralščini. Toda predno nadaljujete, bi Vas še prosil, da izvolite sprejeti iz mojih rok tole priznanje.«

Bil je red »Litteris et artibus«. Bila sem nadvse iznenadena in očarana obenem in sem se zahvalila tako goreče, da se mi je kralj počel smejati.

»Ali bi mi hotelo Vaše Veličanstvo red takoj pripeti?« sem vprašala.

»Zelo rad,« je odvrnil kralj Oskar.

»Imate kako iglo pri rokah?«

»Imam le iglo za klobuk,« sem odgovorila.

»Skoraj sem bila v zadregi. Tedaj pa

nama je priskočil komornik na pomoč. Ponudil je kralju iglo in le-ta je z njo pripel red na moje prsi.

»Ali,« je nadaljeval kralj, ki je bil očitno dobro razpoložen, »pravzaprav bi ne smel dovoliti, da uporabljate tujo iglo, utegnili bi nastati razprtija med rama. Prisiljen sem, da Vam red odvezam.«

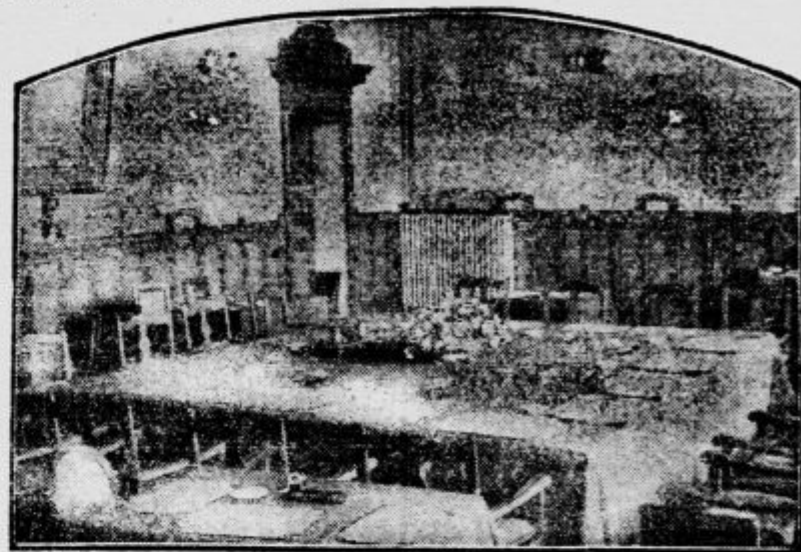
»Nikar, Veličanstvo,« sem prosila, »nikar mi ne storite tega!«

»Potem pa,« je odvrnil kralj »se da

stvar urediti na drug način.«

In kralj me je poljubil na obe lici in mi razložil, da so s tem poljubom onemogočene vse zle posledice, ki bi jih utegnili povzročiti usodna igla.

In potem me je kralj spremil k prestolonasledniku, sedanjemu švedskemu kralju, ter nato dalje do voza. »Ponosno,« zaključile operne pevke, »ponosno sem zapustila Stockholm, vsa srečna od kraljeve ljubeznivosti in priljudnosti.«

K srečnemu zaključku konference v Locarnu: posvetovalna dvorana, v kateri je prišlo do sporazuma.

Vtihatapljanje ljudi v Severno Ameriko

Ameriški tihotapci nikakor niso zadovoljni z velikanskimi dobički, ki jih imajo z vtihatapljanjem alkohola. Začeli so delati še druge kupčije, ki jim ne nesejo nič manj, namreč vtihatapljanje ljudi. Po uradni cenitvi je mednarodna organizacija vtihatapila lani 40.000 inozemcev v Zedinjene države. Državni tajnik delovnega urada J. J. Davis je te dni podal poročilo o razmerah v Karibskem morju. Iz tega poročila se vidi, da pride okrog 10.000 inozemcev na leto samo preko Kube pod roko v Zedinjene države in da jih to stane nad 10 milijonov dolarjev.

Ti ljudje, veli poročilo državnega tajnika Davisa, prihajajo v Zedinjene države iz vseh delov sveta in z vsemi mogočimi prometnimi sredstvi. Uvažajo jih zaprte kot živino v temnih skladiščih tihotapskih ladij skupaj s prepovedanim alkoholom, opijem in drugimi dražili. Zenske se peljejo na kratki poti od Kube do Floride kot »žene« ladijskih častnikov in morajo zato plačati skupaj z vožnjo v notranjost dežele do 500 dolarjev. Prevoz v hitrih motornih čolnih stane povprečno do 180 dolarjev za osebo. Ker se v malih čolnih lahko pelje 19 do 20 ljudi, vidimo, da je ta kupčija zelo dobičakosna. Za vtihatapljanje mo-

rajo največ plačevati Kitajci, namreč 900 do 1000 dolarjev. Zanje je namreč nevarnost, da jih zalotijo, največja.

V zvezi z vtihatapljanjem ljudi v Ameriko pripovedujejo grozne stvari. Tako so prinesle pred kratkim »New York Times« članek, v katerem pravijo, da so nedavno preiskali uradniki ves parnik, ki je bil osumljen, da prevažajo priseljence preko določene kvote, in našli Kitajce skrite pod stroji. Tjaki jih niso spravili le takrat, ko so prišli uradniki na krov, ampak so se nahaiali pod stroji, med premogom, zaboji in tako dalje vso vožnjo. Še strašnejša je bila usoda skupine Kitajcev, ki so jih mornari skrili v vreče in jih potem kratkomaletno vrgli v morje, ko jih je državna ladja začela zasledovati. Našel se je drzen mulat, ki je z dvema pomagajema peljal vsak teden po pet inozemcev v veslaškem čolnu iz Morro Castlea na Havani v Ameriko. Ta sin belca in črnopoltnih starišev pa je sedel v hladnokrvno umoril potnike, jih oropal, potem pa jih vrzel morskim psom, ki jih tam kar mrzoli. Na obali Floride so našli pred kratkim okostnjake, edine ostanke 33 izseljencev, ki jih je na zapuščenem

K srečnemu zaključku konference v Locarnu: italijanski delegat Scialoja

V najhujši zimi

boste imeli veselja do sprehodov ako si boste preskrbeli temeljito suknjo ali raglan. Prav po Vaši volji bo izgotovila le tvrdka

Drago Schwab - Ljubljana

Promenada med palmami v Locarnu

hotel še sedeti, se je napotil k svojemu kumu.

Ta kum je imeniten gospod; tako imeniten, da bi se vsi odkrili, ako bi vam ga nazval z imenom.

»Česa želiš, dete?« ga je pozdravil, prijazno migaje z brado. »Para nema, da veš naprej.«

»Dete,« je razložilo svoje bolečine: tako in tako. Jetika se ga loteva; zdravniki majojo z glavami in ga nagovarjajo, naj premeni podnebje. Ako bo sploh še kaj pomagalo!

»To, to,« je kimal kum; »ako bo sploh pomagalo! Jaz mislim, da ne — kaj, Tiča? Ali nisi nekaj rekel? Pozno, vidiš, pozno te je zgrabila letos ta tvoja jetika; da te je vsaj pred štirinajstimi dnevi! Vse je oddano, dete, naše komisije v Franciji, v Italiji, na Angleškem in v Ameriki se že odpravljajo domov. Hm, žal mi je.«

To reči je nabral lice v gube iskrene sočutja.

Tiča ni hotel razumeti; stal je in mermal kakor grešna duša. Ne zaman! Kum je v nenadnem razsvetljenju položil prst na čelo.

»Pač,« je dejal, »nekaj bi še bilo! Ali si morda čital o sanatoriju za umobolne politike, ki ga mislimo zgraditi v Ludjakovcu? Poznaš Ludjakovca?

Prekrasen kraj, in kar je glavno, miren. Nikake industrije, samo pet ali šest opekaren, ki pa ne delajo veliko hrupa. Zemljišče je kupljeno, kredit je tu, načrt smo sprejeli, arhitekt je dobil nagrado — z eno besedo, vse je gotovo, le sanatorija še ni. Stavba ne bo vsakdanja, to se zna: vse samo najfinije... Kaj praviš, ali ne bi kazalo proučiti... ovaj, pogledati okrog zadržan opeke in vsega ostalega?«

»Komisija za nabavo opeke!« je navdušeno vzkliknil Tiča. »Baš to sem mislil! Vsekakor Sevedal Opeka mora biti iz Pariza!«

»Opeka ne bo iz Pariza,« je rekel kum in bodeča iskrica mu je zalzrala v zenicah rdeče obrobjenih očih. »Kdaj si slišal, da bi hodili po opeko v Pariz? Med opeko in ženskimi hlačkami je bilo časih dokaj razlike, he, he, he...«

»Ali,« je polzkusil Tiča, »zadnja leta so tam zgradili velike opekarnice... za obnovo opustošenih krajev... Jaz sam imam nekaj prijateljev, ki...«

»In nekaj prijateljic, znamo mi to, he, he! Z eno besedo, opeka ne bo iz Pariza; to bi vendarle mejilo ob korupcijo... Opeka, dete, bo — veš odkod?«

»Iz Londona!«

»Ne.«
»Iz Rimala.«
»Ne.«
»S Kanarskih otokov?«
»Jok. Ampak iz Babilona.«
»Iz Ba — —?«

Tiča je izbulil oči. V duhu je zagledal nameravani sanatorij v Ludjakovcu in svojega kuma, kako stopa vanj kot prvi pacient. Toda kum je mirno vrtel palce na trebuhu in njegove črne oči so se iskrale čedalje bolj razborito.

Iz Babilona,« je ponovil, »Ali se mar čudiš? Vraga, Mezopotamija je vendar domovina opeke! Babilon in Ninive sta bila zgrajena iz nje; ondakajšnji učenjaki so celo pisali nanjo in vsi nereseni akti, na katerih so dremali čelnovniki v ministrstvih kralja Nebukadnezarja, njegovih prednikov in njegovih potomcev, so bili pisani na opeko... Kam, vprašam te, kam naj se obrne komisija, ki jo pošlje vlada Srbov, Hrvatov in Slovencev kupovat opeko? Nikamor drugam nego v Mezopotamijo!«

»Ali...« se je predzvil Tiča.

»Nič ali. V Mezopotamijo. Slišal sem, da je tam imeniten zrak za bolna pljuča. Solnce, dete, jutro: ko solnce! In opeke na kupel! Ozdraviš se in koristiš boš domovini... Čez teden dni potu-

ješ pa gotova stvar. Ako je moj tovariš naročil državne poštne znamke v Ameriki in moj prijatelj Korošec državne ženske steznike istotam, zakaj ne bi jaz siromak končal svojih trudnih dni v sanatoriju iz prave babilonske opeke?«

»V Mezopotamijo!« je stokal Tiča. »Po babilonsko opeko!...«
»Nočes? Dobro. Preveč komedij imam s teboj — in zmerom kakor našaš v seziji kabinetnih kriz! Mislim, da ne bo težko najti drugega, ki bo lenaril v ministrstvu namestu tebe. Še to minuto odredim revizijo tvoje kancelarije in te pošljem... po nadležnosti! Ako ne razumeš te besede, odprl Vukov rečnik in poglej. Pojdes ali ne pojdes?«

Tiča Veselinovič se je vdal in je ostavil kumov kabinet kot predsednik državne komisije za nakup opeke v Mezopotamiji.

Kum pa je še dolgo bobnal s prsti po pisalni mizi ter mislil nanj. Pred njegovimi očmi so se širile planjave mezopotamske, šumela sta Evfrat in Tigris, štrlele so razvaline mrtvih mest... Koliko je v teh iztočnih deželah krajev z imenom »Bunar, kar znači »vodnjak!« Gotovo so tam tudi levi, tigri, krokodili, vodni konji in ka-

bregru izkrcala tihotapska ladja in jih potem prepustila svoji usodi. Reveži niso imeli niti beliča, bili so brez obleke in živili in so morali žalostno pogledati.

Spričo velikanskih dobičkov, ki jih imajo tihotapci od teh tajnih priselencev, ni čuda, da kubanski ribiči vedno bolj opuščajo trgovino z alkoholom. Sicer plačujejo povprečno za zaboj ruma po 17.90 dolara in jih prodajajo na ameriški obali po 35, vendar so obratni stroški, kakor pravijo sami, precej veliki. Pri nas bi se človek zadovoljil z vsakim dobičkom, tihotapci pa niso tako skromni. Deloma imajo prav, ker jim gre za vrat, ako jih dobe. Tako zaslužijo ribič z večjim čolnom, ki lahko prevaža do 200 zabojev ruma, pri vsaki vožnji povprečno po 3000 dolarjev. Ista vožnja z nedovoljenimi priselenci pa mu vrže 12.000 do 20.000 dolarjev.

Zanimiv je članek čikaških »Daily News«, ki so zadnjič pisale, da je prišlo v poslednjih 12 mesecih približno dvakrat toliko priselencev tajno preko Kube v Zedinjene države, kot to dovoljuje izselilski zakon, ki je v veljavi od 1. julija 1924.

K srečnemu zaključku konference v Locarnu: nemški državni kancelar dr. Luther

Najvišja hiša na svetu

Število newyorških nebotičnikov se bo v kratkem, kakor poročajo ameriški listi, pomnožilo z novo stavbo, ki bo po svoji višini le malo zaostajala za najvišjim stolpom na svetu, kakor znano, sega Eiffelov stolp v Parizu 300 metrov nad površino Seine, najnovejši nebotičnik pa bo meril v višino 270 metrov. Imel bo 65 nadstropij, v katerih bo prostora za 5500 stanovanj. Če bi ga postavili v Ljubljano, bi v njem našlo prostora domala vse ljubljanske prebivalstvo. Nova palača pa bo imela vrhu tega še posebnost prav posebne vrste: imela bo dvanaest visečih vrtoč. O Semiramis, kako daleč si zaostala za dvajsetim vekom!

Graditelj nebotičnika, kojega ime poznajo že vsi listi to in onstran oceana, se zove Oskar Konkle. Le-ta je v New Yorku dobro znan arhitekt, po postranskem poklicu pa je milijonar. Zgradil je že celo vrsto stavb, ki se danes dvigajo v trgovski četrti New Yorka. Najnovejša njegova zgradba bo seveda vse ostale nebotičnike daleko prekosila: da celo Woolworthova palača, ki je doslej štela kot največja in najvišja stavba na svetu, se bo morala skriti pred njo. Stroški za to gigantsko delo ameriške arhitekture so preračunani na 14 milijonov dolarjev (po naše nad tri četrtine milijarde dinarjev); toda za newyorškega

Kreza, ki plača na leto več sto milijonov dolarjev visokega premoženja nad 300.000 dolarjev samo na davkih, je tudi ta ogromna svota le majhna bagatelja.

Iz Konklejevega življenja vedo ameriški listi povedati nekatere zanimive podrobnosti. Leta 1913 mu je težko obolev edini sin. Zdravniki so nad njegovim življenjem že obupali. Tedaj pa se je Konkle, ki je bil na glasu kot velik pobožnjak, zaoblubil, da bo daroval velik del svojega premoženja cerkvi, če mu sin ostane pri življenju. Sin je v resnici ozdravel, in njegov oče je zvesto izpolnil obljubo, ki jo je storil. Ustanovil je posebno misijonsko sekcijo in ji dal na razpolago več milijonov dolarjev, s katerimi naj bi sekta izpreobračala afriške poganke h krščanstvu. Njegov sin, ki sedaj študira bogoslovje, namerava prevzeti vodstvo misijonskega reda. Arhitekt se je zavezal, da bo misijonarjem stavil desetino svojih dohodkov na razpolago.

Najemniki bodoče palače pa nikakor niso vredni zavidanja. Konkle namerava namreč vseh 5500 stanovanj oddati v najem le tistim strankam, ki se obvežejo, da se bodo pokorile njegovemu hišnemu redu. Naj navedemo le nekaj točk: sleherni stanovalec mora iti vsako nedeljo v cerkev. Darovati mora gotovo svoto v misijonske namene. A to še ni dovolj. V nobeni sobi ogromne palače se ne bo smelo kaditi. Odveč je menda omeniti, da je uživanje alkoholnih pijač istotako strogo zabranjeno. — Seveda je vprašanje, koliko yankeejev bo na te pogoje pristalo.

Nebotičnik nameravajo početi graditi začetkom prihodnjega meseca. Stal bo na eni najbolj obljubljenih točk New Yorka, namreč na križišču Broadwaya in 122. ulice.

Dvanajst let v zazidani celici

Kriminalna senzacija v Londonu. Londonska policija je prišla na sled misterioznemu zločinu, ki sta mu i storilec i žrtev mrtva že več let. V naslednjem prinašamo poročilo o tem kriminalnem slučaju, ki spominja tupatam čudovito na najbolj fantastične scene modernega senzacijskega filma.

Pred tedni se je javil policiji v Swindonu delavec, ki je naznanil, da je našel na vrtu neke vile, ko je kopal temelje za zgradbo paviljona, žensko okostje. Komisija, ki se je takoj podala na lice mesta, je ugotovila, da gre za žensko, staro kikihi štirideset let. Nadaljna preiskava okostja je dognala, da je bila neznanca po vsej priliki ustreljena. Zločinec je truplo očividno v veliki naglici zakopal, ker mu je najbrž manjkalo časa, izkopati dovolj globoko jamo; potresel je truplo svoje žrtve z apnom in ga zakopal jedva pol metra globoko.

Kriminalnim uradnikom se je kmalu posrečilo, odgrniti zaveso, ki je toliko časa zakrivala tajinstveno tragedijo, v katere središču je stal prejšnji posestnik vile, neki Colbourne. Colbourne je bil po poklicu stavbni mojster in je v velikem ugledu nenadoma umrl pred približno štirimi leti. V Swindonu je bil na glasu čudaka. Nikdar ni občeval z nikomur in kot samec je živel samotno življenje v svoji vili. Razen nje je stanoval v hiši le še njegov sluga, ki je služil svojemu gospodarju že dvajset let. Leta 1900. se je Colbourne podal v trgovskih poslih v London, in ko se je čez par tednov vrnil domov, je na veliko začudenje starega sluga pripeljal seboj mlado, jedva dvajset let staro damo.

Razen sluga ni v Swindonu nihče videl te dame. Niti enkrat ni ostavila hiše in le redko se je pokazala na vrtu. Sluga si sicer ni vedel prav razlagati, zakaj se dama skriva v vili, toda ni si drznil obrniti se z vprašanjem na ljudomrznega svojega gospodarja. Nekere dne pa je deklica izginila brez sledu. V istem času pa je Colbourne slugi prepoval, stopiti še kdaj v tri notranje prostore vile, kjer je v poslednjem času stanoval Colbourne s svojo prijateljico. Gospodar sam je od takrat svoje poslovne prijatelje sprejemal v sobah, ki so ležale na drugem krilu hiše. Sluga pa je končno radovednost premočila in ko se je nekoč gospodar odpeljal v mesto, si je preskrbel ključ in odprl edina vrata, ki so vodila v za-

branjeno stanovanje. Toda kdo bi napisal njegovo začudenje, ko je onazil, da so bila vmesna vrata, ki so spajala drugo sobo z naslednjim kabinetom, zazidana. Kabinet sam pa ni imel ne oken ne vrat. V zidu je bila vdolbina le mala lina, skozi katero je mogel sluga pogledati v kabinet. V njem je v svojo grozo opazil izginolo prijateljico svojega gospodarja, ki je bila strahotno shušana in predčasno osivela. V primitivno opremljenem kabinetu je sedela na otomani in zrla brezizrazno pred se. Ker se je sluga bal, da bi ga utegnil gospodar zalotiti, se je hitro umaknil in zopet zaklenil vrata za seboj. Da bi svojo skrivnost komu odkril, za to ni imel nozuma.

Pred štirimi leti pa je Colbourne nenadoma umrl; zadela ga je kan. Stari sluga je nenadoma hitel na policijo in tam pripovedoval o nesrečni tujnici, ki je morala več kakor eno desetletje prebiti v samotni, zazidani celici. Kriminalni uradniki so se takoj podali v vilo, toda ko so pogledali skozi lino v kabinet, — je bil kabinet prazen. Seveda ni čuda, da ni pod takimi okolnostmi nihče hotel verjeti izpovedbam starega moža. Vsi so bili mnenja, da je bil sluga žrtev halucinacij ali pa svoje prenapete domišljije. Nekaj mesecev nato je sluga umrl in je svojo skrivnost vzel seboj v grob.

No, zdaj ko so našli na stavbnikovem vrtu okostje, se zdi, da so bile besede starega sluga točne in resnične do nike. Zakaj nedvomno je, da je ta naidba v neposredni zvezi s tajinstveno tragedijo, ki se je odigravala leta in leta v zazidani celici in ki je končno doživela svoj epilogo na vrtu. — Policija zdaj išče in raziskuje na vse kriplje, da popravi zamujeno, toda le malo upanja je, da bi se ji posrečilo razmotati motive, ki so pred tolikimi leti privedli do tihe, a zato nič manj grozne tragedije.

Danes in v ponedeljek 19. t. m.

velike polo tekme

v vefilimu „Tat v raju“
Kino »Dvor«.

× Samomor sluga dr. Zimmermanna. Sluga fin. komisarja avstrijske republike dr. Zimmermanna je izvršil samomor. Pisal se je Leopold Wollmann in ko se je izvedelo za njegov čin, so začeli ljudje očiti komisarju Zimmermannu, da ga je on pogljal v smrt, ker ga je odpustil iz službe. Fin. komisar zatrjuje sedaj, da ni mogel ravnati drugače in da je sluga izvršil samomor radi mučnega glavobola, ki ga je popolnoma oropal življenjske odporne sile.

× Japonska proti tabaku. Prohibistično gibanje se je preneslo iz Zedinjenih držav zadnje čase tudi na Japonsko. Sedaj so začela japonska oblastva boj ne samo proti alkoholu, ampak tudi proti tabaku, zlasti proti cigaretam, ki jih smatrajo za najbolj škodljive. Mestni svet v Tokiu je sprejel predlog, naj se vlada pozove, da prepove kajenje ljudem izpod 20 let. Splošno sodijo, da bo v petih letih kajenje na Japonskem popolnoma prepovedano, do čim se to ob alkoholni prepovedi v tem roku na Japonskem še ne more reči.

× Čuden patron. V cerkvi sv. Stefana v Karlsruhe v Nemčiji je bral pred par dnevi mašo župnik Wolf. Med cerkvenim opravilom je skočil na ulico in obiščeval mož in ga začel zabadati z dolgim nožem. Cerkovnik in verniki so prihiteli in imeli mnogo opravka, preden so besnega zločinca ločili od žrtve, ki se je vsa krvava zgrudila na tla. Napadalec je gluhoonim Ivergen, ki je na policiji s pomočjo tolmača izjavil, da je hotel umoriti duhovnika samo zato, da bi ga obsojili na smrt, ker se mu je življenje pristudilo, za samomor pa da nima poguma.

× Sleparski zobni zdravnik. V Linciu so prišli te dni parček, ki se je izdajal za zakonca. Mož je pravil, da se piše dr. Rudolf Sabin, da je zobni zdravnik in da se je kot tak pred par meseci naselil v Wallseeju na Gornjem Avstrijskem. Iz tega mesta pa je te dni izginil in zapustil precejšnje dolgove, razen tega je tudi okradel svojo gospodinj. Ugotovilo se je, da je dozdnevni dr. Sabin identičen z zobnim tehnikom Jurijem Schlachterjem z Dunaja. Zaradi sokrivde je bila izročena sodišču v Linciu tudi njegova dozdnevna žena, ki se v resnici piše Leopoldina Angelmeyerjeva.

Zanimiv poskus z radijem v mor-ski globini pri Hamburgu

Slika predstavlja morskega potapljača, v čigar čeladi je oddajna postaja za radio. Potapljača so slišale govoriti vse radio-postaje v Hamburgu in okolici.

Spremenitev valovne dolžine evropskih radiofonskih oddajnih postaj

Mednarodna radiofonska zveza U. I. D. R. (Union Internationale de Radiophonie) s sedežem v Ženevi je imela letos med 6. in 8. julijem svoja prva posvetovanja, kako preprečiti medsebojne motnje evropskih koncertnih oddajnih postaj. Oddelili so posameznim postajam nove valovne dolžine in izpeljali na njih poskusna oddajanja, ki so se vršila med 31. avgustom in 15. septembrom. Na podlagi rezultatov tega poskusnega oddajanja, so na konferenci, ki se je vršila 23. in 24. v Ženevi končnovalno razdelili razpoložljive valovne dolžine. Nova razdelitev stopi v veljavo najbrže s 1. novembrom.

Kar se tiče nove razdelitve so se na tej zadnji konferenci sklenile sledeče podrobnosti:

Če bi se tudi po novi razdelitvi dve radiofonski oddajni postaji medseboj motili, potem je mlajša, torej pozneje zgrajena postaja prisiljena spreminiti valovno dolžino. Oddajne postaje, ki imajo 2 ali več k. v. oddajne energije, se morajo po frekvenci razlikovati za 10000 period. Postaji, ki sta medsebojno oddaljeni čez 1500 km, se morata razlikovati po frekvenci za 5000 period. Nestalnost valovnih dolžin sme znašati maksimalno nad 1000 period.

Da bodo posamezne oddajne postaje svojo valovno dolžino natančno držale, nameravajo oddajati iz ene izmed velikih nemških ali francoskih oddajnih postaj, normalne valove, ki se liš bodo morale vse oddajne postaje strogo držati.

Dalje je bilo določeno, da U. I. D. R. nastopi pri posameznih državah glede preureditve valovnih dolžin radiotelegrafskih oddajnih postaj, ki se sedaj nahajajo v valovni skali, ki se je posluževale radiofonija. Radiotelegrafske oddajne postaje, posebno one starih sistemov, naj bi se premostile vse na valove čez 800 m, da bi ostal med njimi in radiofonskimi oddajnimi postajami dovolj širok razpon.

Ob tej priliki je izdala U. I. D. R. tudi pregled o stanju radiofonskih oddajnih postaj tistih držav, ki so v njej zastopane. Tu seveda niso navedene vse evropske oddajne postaje, ki so v U. I. D. R. zastopane Poljska, Estonija; nobena balkanska država itd. Po tej tabeli je torej stanje evropskih radiofonskih oddajnih postaj sledeče:

Sedaj delujočih postaj ima: Angleška 20, Nemčija 16, Francoska 12, Švedska 12, Španija 11, Finska 5, Avstrija 2, Čehoslovaška 2, Belgija, Švica, Italija, Holandska in Madžarska pa vsaka po 1.

V projektu pa imajo: Norveška 5, Italija 5, Nemčija 4, Švedska 4, Belgija, Finska, Avstrija, Čehoslovaška in Švica po 3, Irsko in Španijo po 2, ter Angleška in Madžarska po 1 novo radiofonsko oddajno postajo.

Za primeru lahko navedemo še, da imajo največ radiofonskih oddajnih postaj na svetu Zedinjene države, namreč čez 500. Nato sledi: Kanada 95, Mehika 83, Kuba 46, Rusija 38 (?) in Angleška.

Ruske opere na Angleškem

Na Angleškem se mude že dalje časa ruski inženjerji radi prenašanja ruskih oper potom angleških radiofonskih oddajnih postaj. Nova moskovska radiofonska oddajna postaja, z oddajno energijo 50 k. v. bo radiofonirala vse pomembnejše opere iz moskovskih gledališč. Te opere bodo na Angleškem brezlično sprejemali in jih zopet oddajali iz lastnih oddajnih postaj.

Jakost Rakovica

Zagrebski radioklub se je že večkrat trudil sprejeti našo radiofonsko oddajno postajo Rakovico. Parkrat se jim je to tudi posrečilo in so pri tej priliki ugotovili, da sprejemajo Rakovico, ki je oddaljena od Zagreba približno 380 km ravnotako jako, kot angleške postaje iste jakosti, ki pa so od Zagreba oddaljene 1800 km.

Naraščanje števila prejemnih postaj v Nemčiji

Meseca septembra t. l. je bilo v Nemčiji izdanih 12601 dovoljenje za postavitev prejemnih postaj. Vsak dan se je zvišalo to reš število prejemnih postaj za 400. Pri nas čakamo na enak prirastek skoro eno leto.

Damski filc klobuki

v najmodernejših barvah se dobijo najceneje v modnem salonu

Z. Mahnič-Gorjanc

Kopitarjeva ulica št. 1.

Tetka! Ali zopet nova bluza in novi čevljički, draga Ruža?

Nečkinja!

Molite se, tetka Klara! Samo novo obarvano so te stvari, kar sem storila včeraj sama z

BRAUNS-ovimi barvami za tkanine in novo WILBRA barvo za usnje

Tovarna aniliranih barv
Viljem BRAUNS, Celje

To je pravi zametek

Aspirin tableta Bayer

katero izvrstno polajšavajo boli

Pazite na modro-belo-rdečo pečatno znamko!

če klopotače... Da bi ga pičila kača, da bi ga pohrustal krokodil, malopridnega Tiča, ki je v skrb in žalost in nadlego kumu in vesoljni porodici! Da bi utonil v Evfratu, da bi štrbnul v najgloblji bunar tega sveta! In če že ulde opasnostim, da ga vsaj kum nekaj časa ne vidi!

Tretji dan po tem znamenitem razgovoru sem prejel ekspresno pismo z vabilom prijatelja Tiče, naj se kot slavoznan asirijolog udeležim odprave v Mezopotamijo. Pristal sem brzojavno in sem tako postal »sekretar« v državni komisiji za nakup babilonske opeke. Priporočil sem tudi ljubčka svoje služkinje, da vsaj ta čas ne bi živel na moje stroške, in ljubček moje služkinje je pridobil nekakšnega bratranca, ker bi ga bilo drugače strah krokodilov in kač klopotač. Podobno je ukrenil tudi Tiča, tako da se nas je zbralo vsega skupaj dvanajst mož...

Tri mesece smo zapravljali čas po tujini. S Tičo sva se krepčala pri »Crnem kitu« v Askalonu, plavala po Evfratu in Tigridu, obrela vse veze kraje od Rdečega morja do Mozula, pusila cigarete na razvalinah ninijskih in pila kavo s kajmakom na ostankih babilonskega stolpa.

Ker je Tiča trdil, da se domača glina

bore malo razlikuje od tuje, sva naročila mezopotamsko opeko še pred odpotovanjem pri nekem podjetju nedaleč od Ljudjakova, ki se zaradi stroškov prevoza na stavbišče ni upalo konkurirati s tamkajšnjimi opekarnami in nama je v radosti svojega presenečenja dovolilo zelo visoko provizijo.

Že sva se odpravljala domov, ko prijaševa lepega dne v izgubljeno sotesko, kamor gotovo že dolgo ni stopila človeška noga. Najine oči so takoj obvisle na razvalinah ogromne zgradbe, ki se je dvigala v tem samotnem kraju. Viharji tisočletij so jo porušili malone do tal; toda med dvema stebroma, okrašenima s prekrasnimi reliefi, je svobodno zeval vhod v dobro ohranjen klet.

V tej velikanski kleti sva odkrila s Tičo Veselinovičem zaklade, nad katerimi bo strmel ves svet, kadar bodo objavljeni v celoti. Našla nista ne zlata ne srebra; pač pa sva zapazila v obokanem podzemlju neizmeren sklad opeke.

»Evo ti kumovega sanatorija!« se je zasmejal moj prijatelj. Mene pa je prešinila mogočna slutnja. Posvetil sem s plamenico in sem spoznal na prvi mah, da so vse opeke pokrite s častitljivimi klinopisi. Se pet

minut in moja učenjaška duša se je zašibila pod težo svečane zavesti, da zrem pred seboj celokupno vseučiliško knjižnico Hammurabijeve univerze!

Ta najdba bi naju storila milijonarja, da je šlo vse po moji volji. Ali blebetavi Tiča, ki se norčuje iz vsega, kar količkar diši po minulosti, jo je v Mozulu med dvema kozarcema škotskega whiskyja lahkomišlelno izdal angleškemu oficirjem in tako se je zgodilo, da jo baš zdaj prevažajo v Britski muzej. Vzeli so mi celo naslovno opeko kataloga, ki sem si jo prisvojil v spomin.

Po naklonjenosti angleškega zapovednika sem smel vsaj prepisati nekatere odlomke iz babilonskega slovstva. Posebno me je zanimala doktorska disertacija glasovitega maga Nabukio-basarja, ki navaša v podkreplilo svoje filozofske teze več mičnih zgodbic iz prvih dni človeškega rodu.

Dve izmed njih nam prikazujeta velevažne stvari v docela novi luči. Kakorkoli utegneta razjariti bogoslovce in sufražetke, vendar mislim, da jih ne smem zamolčati. Povem jih tedaj, po svoje in vodobnejši obliki, v zabavo tistih redkih prijateljev, ki so dovolj poštena, da ne skačejo z nohtmi v zrcalo, ako ugledajo v njem svoj resnični obraz, in v požgkanje mnogo-

številnih prijateljev, ki so tolikanj pogoltni, da jim ne skvari slasti do pečenega zajčka, niti če vrže prednje še tako sveže mačakov meh...

Hoja na Golico

Jesen je melanholična. Hoja na Golico težka. Ljubljanci so pa vneti turisti, osobito ob nedeljah in narodnih praznikih. Ko je treba doma manifestirati za to ali ono rodoljubno zadevo. In tako se je zgodilo tudi v nedeljo, da je plebscitna povorka pogrešala več vrlih sinov in hčera naše ožje domovine. Kriva je bila kot rečeno melanholična jesen. Potem lepa kranjska navada, da se obravnava vse važne stvari po ožjih družbah, rekli bi po sekcijah, da torej do plenarne »sjednice« sploh nikoli ne pride in nazadnje še naši hribi, na katerih v nedeljo izjemoma ni bilo ne oblakov, ne megle. Med te zapeljive hribe spada tudi Golica. Imamo sicer vodič po vseh hribih in dolinah, pa vendar ne bo odveč, ako omenimo, da vodi pot na Golico od glavnega ali državnega kolodvora preko vseh gorenskih postaj tja do Jesenic, kjer se trenirani turisti izkrcajo in razdele v dve osnovni skupini. Prva je na dobrem glasu glede krenkih mišic in zato zavije od jeseniškega ko-

lodvora takoj na levo, potem pa na desno in hajdi čez drn in strn do prve oštarije, do širom turistijskega sveta dobro znanega Kopsarja. Tu je odmor in zbiranje novih sil za plezalno turo od Kopsarja do spodnje kočje na Golici. Druga skupina se razprši po Jesenicah in išče primernege vozila, da bi se noge do Kopsarja preveč ne utrdile. Sreča te skupine je odvisna od teže, odnosno obsega poedinih njenih članov. Jeseniški konji so sicer žilavi, vendar na ne tako, da bi vlekli v klanec reiene turiste. Gospodar si ogleda vsakega prosilca posebej in če njegovo privržkušo oko spozna, da presega teža turista brez nahrbtnika 90 kg. mu ne kaže drugega, nego da si pomaga z zvijačo. Utaji namreč vse konje izvzemši enera, ki ima teoretično nadohu in fingirano trmo, tako, da v hrib sploh ne more voziti. Razpršeni turisti se zopet zberejo sredi Jesenic in jo mahnejo z večino glasov proti Kopsarju peš.

Kopsarjev očka jih dočaka z razprostrtimi rokami. In kako bi jih tudi ne? Saj je pot od Jesenic dolga, strma in težavna, nahrbtniki nabito polni in žeja ogromna. No, pa je tudi požrtvovalnost naših turistov vse časti vredna in tako gre po primernem okrepčilu vse srečno naprej, dokler ni premagana

Kraljestvo mode

Moda na pariški razstavi

Od Porte d'Honneur na levo nekako za Petit Palais-jem leži Pavillon de l'elegance. Tu so razstavili štirje «grands couturiers» svoje kreacije. Štiri zveneča širom sveta znana imena: Callot, Jenny, Lanvin, Worth. Po sebi je umetnik, da je tu uporabljen najlepši material in največji refinement. In da to še bolj podčrta, so napravili vstopnino. V vse paviljone cele razstave je vstop prost, edino «Pavillon de l'elegance» ima kar 10 fr. vstopnine. Dva dneva v tednu pa sta vendarle prosta in takrat seveda se tare ljudi. Istotako sta tudi dva dneva, ko je vstopnina na razstavo dosti višja kakor sicer. Te dneve imenujejo «Jours select».

Zadnja in največja modna postojanka je v Grand-Palais-u. Ob glavnem vходу Palais-a deso od L'escalier D'Honneur. V teh dvoranah je največja skupina toalet in vsega pripadajočega. Pravcar ženski paradiž. Vsa mogoča kožušja aristokracija. Troteurske, športske, letoviške, družabne in kar se da globoko dekoltirane večerne toalete. Drzne so te kompozicije. Izrez in vlečka se stika. Prvi prehaja s svojim koncem v začetek drugega. Je umetnost zase, nošnja rafinirano drznih toalet, da vključ imenovanim lastnostim učinkujejo decentno. Noblesse in elegance ne tvorita samo plemenitosti materiala in umetnost fasone. K temu je potrebna tudi primerna vitkost in gracioznost telesa. Kretanje navadno izražajo bitnost in izdajajo individualnost, zato morajo biti vedno skladne z materialom in fasono.

Vsaka dama mora ta deistva resno upoštevati. Nepoznanje individualnosti lastnega eksterijera ima včasih prav slabo učinkujoče posledice. Zgodi se pač lahko vsakemu, da si iz tega ali onega vzroka ali v naglici nadene nekaj, kar ni skladno z njegovo osebnostjo. Kakor hitro pa se tega zavé, je treba korektur. Mimogrede bodi omenjeno: zadeti pravo je včasih kar težavna stvar, ki zahteva dokaj potrpljenja pri izbiri in poskušanju. Velika napaka je nadenjevanje kakor tudi podcenjevanje lastne zunanosti. Se včasih dogodi, da ljudje v svoji bojazljivosti in skromnosti ne podčrtavajo svojih simpatičnih vrtil in lepote temveč jih prav nerodno skrivajo.

Za vsakega interesanta bi tu in tam bilo koristno videti defilé mannequinov, ki pravilno priučeno prednašajo vsaka sebi primerne toalete. No, pa to ne spada na razstavo, ker to se da videti le, ako dobiš dostop v salon kakega grands-couturierja v urah, kadar prednašajo modele.

Priznana merodajnih modelnih hiš je v Parizu menda 23. Pripomniti je treba, da ni razstavlja ne ena hiša kakega za

Iz garderobe bogate Parižanke.
Kasla za sprehod gorkega jesenskega dopoldneva.

bodočnost merodajnega modela. Vse razstavljene toalete so bile izgotovljene zgolj po direktnih tekoče pariške mode. Je značilno to in tudi razumljivo, da pridržujejo skrivnosti bodočnosti le zlati klienti. Splošnost še itak dovolj zgodaj pride na svoj račun, a pravno originalni modeli že precej preduргuѓeni pridejo potom različnih repetitij in posnetkov v široko cirkulacijo. Nasmešek se ti pojavi, ko gledaš defilé izbranih pariških mannequinov, ki nosijo stvaritve največje fantazije, ako se vprašaš, kako bodo neki izgledali ti modeli, kadar jih bodo kopirali za province in v provincinah. Zlasti še, ker bodo morali odračunati na ceni in priračunati na obsegu.

Vse toalete na pariški razstavi so oblačene na lesenih, tudi za Pariz novsem novih mannequinov. To je nekaj prav elegantnega, glava kakor poza. Prepričan si v prvem hipu, da sedi ali stoji pred teboj najbolj rafiniran živ mannequin. Podolgovati ozki obrazi, gladko izrezani lasje, na tilniku počezno zloženi. Figure so v členkih pregibljive za poljubne poze, je zares posrečena.

Zato pa učinkujejo figurine z voščeniimi obrazi, pravimi lasmi in trdimi udi povsem neapraktično in nemoderno. Voščene lepoticke so na modni pozornici odigrale.

Dalje od dvoran modelov je razstavljena svilenina, baržun in volneno blago. Potem vse mogoče razkošje jutranjih potrebščin. Pyjame, matinee itd. V tem oddelku pridejo tudi gospodje v polni meri na svoj račun. Sledi oddelke za steznike, nogavice, svileni perilo, podveze in čevlje.

Po desni strani hodnika so razvrščeni oddelki za parfumerijo in bijuterije. Hiteč mimo vsega tega dragega in nedrrega blestečega nakitja pridemo mimo umetnih francoskih cvetic in peresnih okraskov. Potem zopet v krogotok prej imenovanih hodnikov in dvoran, kate-re prebežimo še enkrat z mislijo, da se prihodnji dan zopet povrnemo, ker ženski paradiž privlače ženski svet zopet in zopet.

Zvečer je na razstavišču (posebno kadar je «grande fête») klub velikosti prostora silna gneča. Kr zažari Eiffelov stolp, ko zablestijo mostovi in se užiga-

jo na Seini razsvetljeni vodometi, takrat se bogata eleganca porazgubi po dragih obrežnih razstaviščnih restoranih, da pri supejih sede občuduje pestrost razsvetljave. Mnogo elegantnih madames in lady pa se iz komodne blazinosti pusti voziti po razstavišču ob baid razsvetljavi na približno takih trokolesnih tapiceriranih vozičkih kakršne imajo pri nas hromci.

Da, Francoz si zna uslužiti sleherno priliko. Korak za korakom tahko to ugotavljaš. Naj prednesem še sledečo ilustracijo: Lenega popoldne smo se peljali do Trianona, to je gradič kraljice arije Antoinete, kjer je v parku imela zase urejeno vasio z vsemi kmetijskimi prilikami. Ribnik, mlin, backe, krave, mlekarno, kjer je prav dostikrat sama posnemala mleko in pripravljala surovo maslo. Izstopivši iz električne, smo zagledali na travniku ob poti primitivno belo pogrnjeno stojnico z preprostimi okusnimi rdečimi, belo pikčastimi skodelicami, poleg tega pa se je pasla kravica. V prvem hipu nam ni bilo jasno, čemu to, nato pa smo takoj obstopili stojnico in dali s nam sveže pomolzenega mleka. Domiselnost in kultura naroda je tudi iz takih malenkosti jasno razvidna. Francozu vsaka domiselna službi k udobnosti in prijetnosti, spominja na preteklost in ostane originalna.

Pri nas pa je vsako malenkost tako težavno doseči M. Šarčeva.

Komplet

Komplet je nedvomno posrečena ideja mode in zato se drži že tretjo sezono. Komplet obstoji iz obleke in jope, ki imate v celoti nekaj skupnega. Lahko ste iz enakega blaga, kar je na redke slučaji, zakaj jopa je navadno iz težjega blaga. Večinoma je obleka iz lažjega, svetlejšega blaga in okrašena s trakovi iz enakega blaga, kakor je jopa. Lahko je pa tudi iz istega krepdešina, kakor podloga na jopi. Tudi kompleti so zelo praktični in elegantni osobito za zimsko sezono. Koliko skrbi in sitnosti si lahko prihranijo zaposlene ženske, ki bi se morale sicer iz pisarne, šole ali trgovine vračati domov, da se preoblečejo, če bi ne bilo kompleta, ki jih reši teh skrbi. V službi si praktična ženska že zna pomagati na kak način, da se obleka ne umaže in da je vedno čedno oblačena. V kratkem platenem plašču, kakršnega nosijo zdravniki v bolnicah ali pa slikarji pri delu, lahko delajo tudi

Iz garderobe bogate Parižanke.
Popoldanska toaleta: bolero! Plesirano krilo in istotaki balončasti rokavi.

Iz garderobe bogate Parižanke.
Toaleta za pariško opero, kombinirana z desiniranim in gladkim velurjem.

ženske v vsakem poklicu. Taki plašči so dobri za delo v banki ali za pultom in nihče ne ve, da je pod njimi plisirana ali krepdešinsva obleka, v kateri pojdc gospodična odnosno dama zvečer na premijero ali na koncert. S tem si prihrani toliko časa, da gre lahko pred večerjo še na sprehod ali na sestanek. Brez kompleta pa to ae gre. Treba je hiteti iz urada domov, treba je poiskati primerno obleko, preoblačiti se in večerjati v največji naglici tako, da nobena jed ne tekne. Zunaj pa čaka fant in se jezi, da ga je preoblačenje prikrajsalo za celo uro. Vseh teh skrbi in neprijetnosti ni treba, če nosijo dekleta komplete.

Komplet je res imenitna stvar in nobena damska garderoba bi ga ne smela pogrešati. Nosi se lahko vedno in povsod, ne da bi se bilo treba bati, da pojdc prihodnje leto med staro šaro, kakor marsikatera druga prehodna modna novotarija. Seveda je treba tudi pri kompletu paziti na kakovost blaga in na kroj. Najmodernejši in najbolj praktični so povsem enostavni kompleti iz dobrega, trpežnega blaga. Telovnik je gladek, krilo spodaj precej široko. Krasni ga torej samo dobro blago in enostaven kroj. Razni drugi priveski, našivi, gumbi, trakovi itd. so brez pomena ali pa celo na škodo splošnemu elegantnemu vtisu, ki ga napravi komplet na lepem ženskem telesu.

Kino

Zadnji filmi v Ljubljani

Zadnje čase smo imeli priložnost videti par filmov, ki so bili v nekaterih obzirih prav zanimivi, vendar se ne moremo z njimi popolnoma strinjati. Sicer je hvalevredno od naših kinopodjetij, da predvajajo filme, ki se igrajo pri nas preje nego v Zagrebu ali Gradcu, vendar pa se ni kar tako zadovoljiti z vsakim industrijskim filmom, pa naj nosi še tako imenitno znamko firme ali stara. Filmska industrija bo morala končno na to pristati, ker občinstvo ne bo več zadovoljno s kalifornijsko Afriko, ameriškiimi Montmartri, hollywoodskimi piramidami in papirnatimi Eiffeli. Zato je človek brdiko razočaran, če se razveseli plakatiranih pokrajin afriškega obmorja, v filmu pa gleda slebo namazane, a pristno divje amerikan-ske filmske tlačane, ki igrajo divjake. Filmsko podjetje bo moralo potovati v dotične kraje in se pri pokrajnah res ustaviti, kakor smo to videli v slavnem Eskimo-filmu (Matice), ki ga še danes mislo pozabili. Zato precej nezaupljivo pričakujemo Amundsenovega filma, ki je baje posnet v severnih ruskih obrežjih, kakor nekdo piše v zagrebskih listih, ki so film odklonili. Posebno bomo razočarani tisti, ki smo videli «Kapitana Cooka», ki je bil zagotovo dober film. — Mi bomo na vsak način v tem pravcu vodili odločno kontrolo in filme tozadevno brezobzirno ocenjevali.

Zadnji trije filmi, ki smo jih videli, so bili za nas v tem-le oziru zanimivi. «Burja» in «Edina žena» je bila aktualna že radi vsebine. Vendar pa sta bila dva Gloria Swanson-filma (Dvor in Ideal) tudi zelo interesantna. Sta sicer skozinsko startovska, vendar se to izražalo prav lahko prenaša. «Karmelita», ki nas navidezno seznana z žalostno usodo takozvanih «stislih legij», v katerih se nahajajo tudi Slovenci, je bila

sicer prav lepa; posebno tipični posameznih legionarjev so bili izvrstni. Vendar nam pa manjka predvsem iluzije Algira, Afrike in domaćinov. — «Osma žena» je bila pa resnično zanimiva že radi tega, ker smo jo lani videli v našem gledališču. Zakaj niso obdržali tega naslova? Že radi reklame. Sploh pa bo treba pri naših kinih paziti na jezik malo več. Saj smo gledali na primer pred meseci «dramo neumrla ga Schillerja» itd. Dovolj naj nam bo že ona čifuska hrvaščina pri tekstih, ki morajo vsakega Hrvatca v oči in srce bosti. — Se nekaj. Prednaznanji je silno veliko. Radovedni smo, kaj bomo dobili Janningsov. «Kdor se zadnji smeje» (Matice) je bil med redkimi izjemami. Komaj pa že čakamo «Deset zapovedi» (če bodo originalne!) in «Pota do lepote in zdravja», če jih ne bodo pri nas prepovedali, zaka spoznati samega sebe se pri nas ljudje silno boje. S. D.

«Tat» v rajus, ki ga od večera predvaja kino «Dvor», je ameriški film, po tva neki Morricejevi noveli. Film je napet, razburljiv in raznovrsten, kakor vsi ameriški filmi, malo detektivsk in pustolovski, malo pikanten in sentimentalno zaljubljen, skratka družabna drama, o kateri smo uverjeni, da bo naši kinopublikli zelo, zelo ugajala.

Krasne fotografije

filma «Sen kresne noči» je izstavil kino Ljubljanski dvor v Selenburgovi ul. (Hiša tv. Bonač). Film pride v kratkem v kino «Dvor»

Kaj igrajo drugod?

V Zagrebu:

Plesalka Klea (drama v 6 dejanjih, v glavni vlogi Mac Murray). — Quo vadis? (Historijski film v 2 delih po Sienkiewiczovem romanu; Unione-Cinematografica-Itali-ana-film, Rim. V glavnih vlogah E. Jan-nings, A. Fryland, Elena di Sangro). — Marokanska plesalka (First-National-film; Norma Talmadge in J. Schildkraut). Groom, sin Rint-tintina (drama v 6 aktih, v glavni vlogi Groom, voljši pes).

V Beogradu:

Bagdaski lopov (v naslovni vlogi Don-glas Fairbanks. Čudno, kake metamorfoze doživljajo — v naslovih! — nekateri filmi na svojem potu okoli sveta. V Parizu so zvali film «Le voleur de Bagdad». — Tat iz Bagdada — v Beogradu so ga krstili za «lov-pova», v Ljubljani pa nam obetajo kar «prince» — in pod vsemi tremi imeni se skriva taisti Fairbanks. Reklama se očividno boji, da bi originalni naslov ne «vlo-kel». — Rdeča lilija (Ramon Navarro). — Maharadževa ljubezen (Ivan Možuhiu, Na-talija Lissenko). — Mož na posodo (Regi-nald Denny, Laura la Plante). — Fantom iz «Rdečega mlina» (Sandra Milovanoff, Georges Vautier).

na Dunaju:

Igračka Pariza (Sascha-film). — Naviga-tor (Metro-Goldwyn-film; v glavni vlogi Buster Keaton). — Bojazen pred zakonom (brakom) (Flaming Youth; v glavnih vlo-gah Collun Moore in Milton Sills; First-Na-tional-film, Newyork). — Iz greha v slavo (Lil Dagover). — Prodajalka rož s Pots-damskega trga (Reinhold Schünzel in Eri-ka Glässner). — Svobodna ljubezen (Ufa-film v 6 aktih). — Zorro (Douglas Fairbanks — Tornado (American-film; House Peters). — Jackie med kanibali (Jackie Coogan). — Zamenjani soprog (veseloigra v 7 dejanjih; Mihail Vorkonyi).

v Parizu:

Fanfan-La-Tulipe (francoski zgodovinski film). — Grbec (francoski zgodovinski film) — Poljub v noči (v glavni vlogi Adolphe Menjou). — Lo za zlato (v glavni vlogi Charlie Chaplin). — Navigator (Buster Ke-ton). — Nibelung II del (Kriemhildino ma-ščevanje). — Doktor Jack (v naslovni vlo-gi Harold Lloyd). — Quo vadis? (nemški film z Emilom Janningom). — Roman (v naslovni vlogi Charlie Chaplin). — Ray-mond, pes in podveznica (vesela komedija; v glavni vlogi Raymond Griffith). — Žup-nik Constantin (po drami Ludovica Halé-vyja).

Poziv ljubljanskim kinopodjet-jem!

Pretekli teden so imela naša kinopodjetja srečno roko, zdi se nam celo, da preveč sre-čno. Ali bi se res ne dalo že enkrat doseči — če že ne gre, da bi se podjetja med se-boj domlenila o repertoarju par tednov vna-prej —, da bi si skušala izogniti se slič-ni koliriji programa, kakor se je pripetila početkom tedna, ko sta dva kina istočasno dajala Gloria Swanson, tretji pa Norma Talmadge? Tako se neredko zgodi, da včasih ves teden in tudi dlje v nobenem kinu ne vidimo privlačnega filma, drugič pa kar tri nasenkr! Škoda trpe od tega itak naj-več le kinopodjetja, saj so bile to pot kljub dobrih filmov vse tri dvorane zasedene jo-dva do polnoč.

GAZELA MILO

Modni atelije M. Šarc

Vedno po zadnjih pariških direktivah

Ljubljana, Kongresni trg 4/L

Iz garderobe bogate Parižanke.
Intimna domača obleka za prostore bogatega doma.

zadnja težava, ki čaka vrle plezalce na strašni strmini pod spodnjo kočo. Končno so na cilju in z višav zadane v nižave spontani «ura» klici. Planinski zrak je čist, nebo jasno, večer krasen, gore z očakom Triglavom bajne in našim turistom se omehčajo zaprašena srca. Ah, oh, kako je lepo, divno, čarobno in nepopisno in kako nespametno so tisti, ki ne gredo manifestirati v višave. . . . Tako se ponavlja nekaj časa venomer to navdušeno opevanje prirodnih lepote in pomilovanje zaslepljenih Ljubljancov, ki ne vedo, da se lahko človek ogreje za vse vzvišeno in plemenito samo v višavah. A glej spaka! Komaj so se turisti vsa srca navdušila, že se oglašajo želodci, noge, križ in pa spanec, ta preklicani spanec. Lepo je res, lepo, toda v koči ni mehkih postelj, ni ogledala, da bi si turisti z nabitimi «pump» hlača-mi popravili frizure in napudrali prepo-tene obraze, ni prvovrstne kuhinje, da bi dobavila potrebno količino finih jedil. Vsega tega ni, zato je na tem večji ne-tit, žeja, utrujenost, zaspanost in trga-nje v križu. Vendar pa premagava vse te-žave ponos in zavest, da je prva visoka tura srečno končana. Po obili večerji, ki znatno skrči vsebino nahrbtnikov in skromno zalogo v koči, nastane noč. Čudno, tudi v višavah je noč. Naši turisti so pa mislili, da na hribih sonce nikoli ne zahaja.

Noč. Čudne so te noči po planinskih kočah. Nemci menda že poznajo te no-či, saj imajo pesem, ki pravi, da na go-rah greha ni. . . . Po bodimo diskretni in spustimo zastor. Jutro. Sonce vzhaja, v nižavah je gosta megla, planine odsevajo v zlati jutranji zarji, naši turisti se pa premetavajo no posteljah in tarnajo, da ni rjuh, da jih je vso noč zeblo, d a jih bole križi in da so morali blazinice prevleči kar s srjajami, ker bi se sicer vrnili s «snehastimi» glavami. Pa pihalo je, joi, kako je pihalo od vseh strani. Pet se jih je tiščalo skupaj, bolj okrogli so ležali pri oknu, nežni in občutljivi sredi med njimi, na vse ni nič pomagalo. Pihalo je, strašno je ni-halo. Sivi volk se smeje. Ne pije in ne kadi — take so skavtske postave — samo smeje se.

Ko je sonce že visoko, prilezejo tu-risti iz koč in se solnčijo. Ves dan se solnčijo, jedo, pijejo in dihavajo pla-ninski zrak. Pa fotografirati se morajo tudi, vsaj petkrat ali šestkrat v najraz-ličnejših legah in stojah, da bo še pozno potomstvo vedelo, kako so hodile pra-babice in prapradedi na Golico. Kako bi se neki ne fotografirali? Tako visko ko se nad morskogladino in tako ne-varna je žica, s katero je pritrjena koč-a skali, da bi bila zgodovina naše tu-ristike težko oškodovana, če bi ne za-beležila ginlvega orizora, kako se je

turist krčevito oprijel te žice in kako ga je drugi v kritičnem trenutku foto-grafiral, češ, da bodo oni v nižavi vide-li, kaj so plezalne ture.

Sivi volk se pa smeje. Čuden je ta sivi volk. Ne pije in ne kadi, je samo suhe češplje in sladke koreninice, pa smeje se. Zakaj ni v skavtskih postavah rečeno, da je tudi smeh prepovedan osobito kadar ni umesten. Toda sivi volk pozna vse postave in zato se ve-nomer smeje. Saj se pa tudi lahko sme-je. Ponoči je hodil na Golico in svetil turistom, ki hodijo v višave brez luči. Skavti imajo stroga pravila in morajo svetiti vsakemu, kdor ne vidi.

Popoldne se turisti vračajo. V vlak-u kihajo na komando in pojo. Na vsaki postaji brezplačen koncert za potujoče občinstvo. Za čiste akorde skrbi stekle-nica, ki roma izpod klopi od grla do gr-la. Lepo gospo trga v križu, dva gospo-da sta židane volje, ker opozicija v so-sednem kupeju «žaga», sivi volk se pa še vedno smeje. Zakaj neki se smeje? Morda zato, ker je dobil nagrado. Sve-til je, pa so mu ponudili najprej pijače, potem nikotina in ko je glasom skavt-skih postav vse to odklonil, je dobil iz-ročice lepe H. sladkega grozdja. In zdaj se smeje. . . . As. tref. pik. here — — Čih — Čih — — Bog pomagaj!

Esperanto

Bančno uradništvo in esperanto. Nemško društvo bančnih uradnikov v Berlinu je sprejelo esperanto v program svojih predavanj in tečajev. Časopis »Der Bankbeamte« piše k temu: »Poleg drugih jezikov moramo gojiti tudi esperanto, ki postaja za bančnega uradnika vedno važnejši. Gojiti ga moramo v konverzijskih tečajih za one, ki so že napredovali in v začetniških tečajih. Vemo iz raznih vprašanj, da vlada med bančnim uradništvom veliko zanimanje za ta jezik.«

Papež Pij XI. o esperantu. Ob priliki katoliškega esperantskega kongresa so poslali tudi pozdrav papežu, ki se je potom kardinala Gasparrija zahvalil zanj in se zelo povoljno izrazil o esperantu, ki naj pripomore k razširjenju evangelija. Zanimiv je ta dokument predvsem radi tega, ker se mnogokrat sliši mnenje, naj postane latinščina mednarodni pomožni jezik. Da je to nemogoče, nam kaže najbolj naziranje samega glavarja katoliške cerkve, ki sicer uporablja latinščino v liturgijske svrhe in ki bi se torej ne zavzemal za esperanto.

Esperanto v službi železnic. Švicarska železniška federacija je izdala krasne turistične karte z esperantskim besedilom in ilustracijami. Kmalu nato je izdala slečeničnem jeziku v esperantu alpska železnica Bern-Simplon, ki hoče na ta način dvigniti promet na omenjeni progi. Ker razpošila administracija karte vsakomur, se nudi učitelstvu lepa prilika, da si karte zastoni na delu in jih potem uporablja pri pouku. Dobe se pri Julesu Perletu, postkesto transito 560, Bern.

V Gradcu nosijo policisti, ki obvladajo kak tuj jezik na desni roki trak, na katerem je napisan jezik, ki ga govorijo. Tučji vidijo napise: »Esperanto«, »English«, »Italiano«.

»Srbo-Hrvatsko«, »Francais« itd. Policiisti so primorani nositi te trake in umljuje je, da ta metoda dobro služi tujskemu prometu. Industrija in trgovina. Kongres o uporabi esperanta v trgovini in industriji v Parizu, o katerem smo že poročali, je pokazal za esperanto tako veliko zanimanje pribojnih krogov iz vseh evropskih, azijskih in južnoameriških držav, da so postali na esperanto pozorni tudi gospodarski krogi v Združenih državah, kjer se radi splošne uporabe angleščine ne čuti tako velika potreba po svetovnem pomožnem jeziku. Sedaj so sestavili vodilni ameriški pridobitni krogi odsek, ki naj preštudira to vprašanje z njihovega vidika. Tajnik te mednarodne izvedenjske komisije pod ameriškim vodstvom izpravlja sedaj gospodarske kroge raznih držav za njihovo mnenje. Za nas rezultat ne more biti dvomljiv.

Češkoslovaški minister o esperantu. Minister za javna dela g. A. Srba je ob priliki slovesne otvoritve XI. praškega velesejma govoril o radiju in tudi izjavil: Manjka nam še vse družje mednarodni pomožni jezik, kar pa bo postal naglo se razširjajoči esperanto, ki bo tvoril polno osnovo, na kateri bo vzrasla prijateljska enotnost vsega človeštva.

Esperantsko društvo v Mariboru je na svojem običnem zboru dne 3. oktobra t. l. na predlog prof. Rakuše izvolilo naslednji odbor: predsednik g. F. Dobrave, odborniki gospe dr. Haasova in Lichtenwallnerjeva in g. dr. Winterhalter, Kitzler, Kiepelka in Bratoš. Novi odbor si je začetel jasne smerice za bodoče delovanje in novo društvo no leto obeta biti zelo polodonošno za tukajšnje esperantsko gibanje. V bližnjih dneh se nam obeta zanimiva esperantska razstava in predavanje o esperantizmu. Sodelovanje sta že obljubila predsednik »Jugoslovenske esperantske lige« g. dr. Dušan Maruzzi in glavni tajnik g. Rotkovič iz Zagreba.

Šah

V sredo 14. t. m. se je vršil občni zbor ljubljanskega šahovskega kluba, ki je bil izmed vseh dozdaj najbolj obiskan. Udeležilo se ga je 40, večina mladih, delavskih in navdušenih šahistov. Z obhajovanjem je konstatiral g. ing. Zupanc, da manjka »svih klav«, ki bi nam morale biti s svetlobi strani. Klub temu, da je bilo podanih iz prejšnjega odzora več demisij, ki pa so bile brezpomembne, je znal ostali odbor organizirati občni zbor, podoben drugim šahovskim prireditvam. Otvoril ga je g. ing. Zupanc s pozdravnim nagovorom, nakar so sledila poročila odbornikov, ki so bila z odobravanjem vzeta na znanje, posebno blagajniško, ki izkazuje dohodkov v mesecu septembru okoli 1000 Din, kjer sta pridno sodelovala g. Vidmar in Janez Ordina z nabiralo akcijo. Pri volitvah je bila soglasno sprejeta predlagana lista odbora, ki se je glasila: Častni predsednik dr. Milan Vidmar, predsednik Bogo Pleničar, podpredsednik Mrzlikar Rudolf, tajnik Ciril Vidmar, blagajnik Edvin Pleničar, knjižničar Vekoslav Iskra, upravnik Vasa Pirc.

Imed odbornikov je g. Bogo Pleničar s'ljajen organizator, ki bo uvrstil notranje pozicije uprave, g. Mrzlikar bo vodil prireditve in klubovo notranje življenje, g. C. Vidmar, ki je znan kot aglen in požrtvovalen pa tajniški resort. G. Iskra je obljubil, da bo spravil v red knjižnico, kar mu moremo zamisliti, ker se je že kot prejšnji blagajnik izkazal v tem oziru, od g. Edvina Pleničarja in Pircu smemo pričakovati mnogo dobrega in uspešnega delovanja. Za revizorja sta bila izvoljena g. ing. Zupanc in g. Marina Pleničarjeva. Na občnem zboru se je sklenilo, da se zviša članarina mesečno na Din 5, za dijake polovično. Sklep se je utemeljil s tem, da se mora plačati zaostanke članarine Savezu. Odbor bo skrbel

zato, da si klub pridobi svoje lastne prostore, ki jih bo opremil z vsem komfortom. Pridobitev prostorov bo zagotovila resno stremiljenje za igro, ki pridobiva po svetu vedno več tal, ljubljanskemu šahovskemu klubu pa lepšo bodočnost.

Damski odsek. Novi odbor si je vzel za nalogo ustanoviti pri klubu tudi damski odsek, ki je že nekoč obstojal in potrdil, da je v našem mestu tudi med damami mnogo srnsla za idealno šahovsko igro. V ta namen bo določil učne večere, na katerih se bodo mogle dame, ki imajo veselje do šaha in so šele začetnice, naučiti igrati, one pa ki so že naprednejše in že znajo igrati, bodo pa pridobile znanja pri praktičnih partijah, ki se bodo igrale z njimi in obenem razlagale. One dame, ki so zainteresirane na tem, naj se oglašajo v klubu v kavarni Evropa, kjer se igra vsak dan od 17. naprej in dobe tudi druge potrebne informacije. Kakor hitro se izkaže, da se javi dovolj dam, se bo z igranjem pričelo.

Ožji turnir, ki se prične 19. t. m. bo eden izmed najmočnejših ožjih turnirjev, kar se jih je v klubu vršilo. Udeležilo se ga bo 14—16 igralcev, ki so vsi dobre kvalitete in bo zelo oster boj. Favoriti so Kozlana, Rupnik, Vogelink, Zadnek. Odbor prosí, da se javijo gg.: Suštar, Pevalak, M. Šribar k turnirju.

Dotacija — na papirju

Madžari so na glasu viteškega naroda, tako vsaj radi trdijo sami, kadar jim nihče ne ugovarja. Viteštvo jim je baie v tradiciji in krvi, zani so pripravljani na vsako žrtev. Tako govorijo, delajo pa drugače.

Pred letom dni je praznovala madžarska igralka Marija Jaszay svoj gledališki jubilej. Slavja se je udeležila po

posebnem odposlanstvu tudi madžarska vlada, ki je umetnici obljubila narodno darilo v obsegu desetih oralov zemlje. Slavje je minilo, častilci so se razšli, navdušenje se je polagoma poleglo. Gospa Jaszay je shranila pergament, na katerem je stalo, da je srečna posestnica desetih oralov zemlje, katero ji poklanja viteški madžarski narod za njeno delo, ki zasluži, da lo ohranijo vsi Madžari v hvaležnem spominu.

Umetnica, ki ima dovolj sredstev za razkošno življenje in ne pogreša ničesar pri svojem bogatem sorodu, je potrpežljivo čakala, da pride prej ali slej obvestilo, kje je pravzaprav njenih deset oralov zemlje. Obvestilo ni prišlo. Prosjačiti za »narodni dar« na tudi ni hotela. Zato je poslala madžarskemu prosvetnemu ministru pismo, v katerem se lepo zahvaljuje za »narodni dar« ter odhija nagrado, ki je do danes izostala. Taka je zgodba o tej dotaciji na papirju, kakršnih nevišteki narodi ne poklanjajo svojim zaslužnim sinovom in hčeram.

Delavci, težaki

večja partija se sprejme pri gradbenem podjetju na mestni klavnici, Ljubljana. 5990

Damski filc klobuki

v vseh modnih barvah in oblikah se dobe najcenejše pri

Franc Bernik,

Ljubljana, Šiška, Slovenska cesta, bivši cerutinski zavod.

Ako potrebujete sveže ali suhe vence, šopke in aranžmaje, pokličite telef. št. 341

cvetličarna KORSIKA, Aleksandrova cesta.

Naročila se pošiljajo na dom.

ČREVA

vsakovrstna, po najugodnejši ceni kakor vsako leto vedno v zalogi. Kupim tudi surovi in stopljeni loj in ga plačam po najvišji dnevni ceni.

Jos. BERGMAN, Ljubljana, Poljanska c. 85.

Opekarna „Emona“

na Viču-Brdo

Pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta 23
Telefon 207.

Prporoča svojo bogato zalogo zidno opeke, zlebakov in strešnikov vseh vrst po zelo ugodnih cenah.

Anton Lušin

pooblaščen borzni senzal

se priporoča

za nakup in prodajo vsega v lesno stroko spadajočega blaga.

Ljubljana, poštni predal 85.
Pisarna: Gledališka ulica šte. 8.
Telefon št. 290.

PAVEL SIMENC

pokopališki vrtnar sv. Križ-Ljubljana se priporoča cenj. občinstvu za posravljanje in okrasitev grobov s cvetličami, posipanje s posipom, kakor tudi za izvršitev vsakovrstnih svetil in svetil venozov, šopkov in različnih aranžmajev po smernih cenah. — Velika zaloga lepih krizantem.

Naročila se sprejemajo tudi v cvetličarni Sv. Petra cesta šte. 33, poleg župniškega mošta.

Skladišče

v sredini mesta ali v predmestju se išče za takoj ali pozneje. — Pismene ponudbe na I. K. Ljubljana, poštni predal 40. 5961

TRI

Pranje brez truda!

TRI-SODA Vedno lepo belo duhtečo perilo,

nežne, bele roke brez vsakih razpoklin, nobenih bolečin v križu pri uporabi

TRI za namakanje perila in ZLATOROG

terpentinovega mila za pranje!

ZLATOROG terpentinovo milo je dobro, izdatno in zajamčeno neškodljivo!

TRI za namakanje perila pere — beli, pa ne razjeda!

Stane malo, nudi mnogo!

Tvornice Zlatorog Maribor

Glavni dobitnik 1.500.000 Din.

Vsi dobitniki znašajo preko 39.000.000 Din

- Vsaka tretja srečka zadene -

Zrebanje bo 2. novembra t. l.

Zadružna hranilnica v Ljubljani,

Sv. Petra cesta šte. 19

ima še nekaj srečk Državne razredne loterije na razpolago.

Cela srečka v petem razredu stane 400 Din
Polovična srečka v petem razredu stane 200 Din
Četrtna srečka v petem razredu stane 100 Din

Zadnji termin za nakup srečk je 31. oktober 1925.

Potrebna pojasnila daje Zadružna hranilnica pismeno in ustmeno brezplačno.

Kmetovalci, obrtniki!

Mlevske poizkušnje z mlinom za domače mletje (50 kg moke na uro). Podboj, Sv. Petra cesta 95. 6118-0

Javna dražba.

Na dan 25. oktobra prodavati ču se na javnoj dražbi

25 komada prekobrojnih pušokrvnih ameriških kasaca i

17 komada prekobrojnih konja,

zunokrvne engleske rase. Konji potiču iz Ergela Kamenden i Kulpin, pastuši i kobile starosti od dvile do 14 godina. Dražba će se održati u Kulpinu na dan 25. oktobra u nedelju prije podne u 11. sati.

Reflektanti, koji žele prisustvovati dražbi neka pravovremeno najave svoj dolazak na Ergela Kulpin pošta Kulpin (Bačka). Poslednja je stanica Pašičevo gdje vozovi stizu iz Novog Sada u 10.4 sati prije podne, a iz Subotice u 10.5 sati prije podne. Na stanici Pašičevo čekati će reflektante kola za prevoz u Kulpin.

Upravnik Ergela Kamenden i Kulpin.

Radi upeljave

specijalnega blaga sem cene blagu dokler traja zaloga znatno nižal Lepa izbira klobukov, čepic, sraj, spodnjih hlač, perila znamke dr. Jegra, damskih hlač, oviatkov, robčkov, kravat, nogavic, svilenih bluz, šalov in trikotaže, fina parfumerija in drugo galanterijsko blago

B. Veselinović & Komp., Maribor, Gosposka ulica 26. 469a

Trgovski potnik

ki potuje po vsej Sloveniji z avtomobilom, dobro upeljan, želi zastopati še kako dobro trdsko z malo kolekcijo, katerekoli stroke. Cenj. ponudbe pod „Provizija“ na upravo „Jutra“, Maribor.

Sukno

za moške obleke najmočnejše, najfinišje in najcenejše raznošljive veletrgovina R. Stermečki Celje, št. 20 in sicer trepetno sukno 71 Din finim kamgarn 90 Din Ilustrovani cenik z č. 1000 si kani se pošlje vsakemu zastoj, vzorci od sukna kamgarn in razne manjše fakturne robe, pa samo za osem dni na ogled. Kdor pride z vlakom osebo kupovat, dobi nakupu primerno povrnitev vožnje. (Naročila čez Din 500 poštnine prosto. Trgovci engros cene)

NA PRODAJ

v zdravilišču Dobrna pri Celju

„HOTEL DOBRNA“

obstoječ iz 20 sob z inventarjem; prodajalna, pekarija, mesarija, ledenica, 2 kleti, kegljišče in še drugi prostori, gospodarsko poslopje, z dvema vrtoma. Povsod električna razsvetljava. Proda se proti takojšnjemu plačilu cele kupnine po 445.000 dinarjev. — Ogleda se lahko vsak dan. 5968a

Poštenega zanesljivega potnika

sprejme tvornica keksa in tajnega peciva. Prednost imajo gospodi, ki potujejo z avtom za kako specerijsko trdko. Dopise in reference pod: „Dobra provizija“ na upravo „Jutra“.

Franjo Cvilak

Slovenska Bistrica

belilnica voska, obrt medu in voščenin

priporoča

vsem blagohotnim trgovcem ter konsumentom svojo veliko zalogo voščenih sveč (lepo okrašenih in belih) vseh vrst svetilk, lepe prave stearinske »Barok sveče« za lustre vseh barv (zvrtenje) kakor tudi božičnih sveč vseh barv v kartonih (gladke in zvrtenje). Priporočam tudi za miklavžev: veliko zalogo miklavžev, krampusov kakor tudi druga medena peciva.

Postrežba solidna! — Zahtevajte cenik! Cene zmerni! — Trdka odlikovana z zlato kolajno. — Velekonsumenti posebne cene. 398a

Naznanilo

Naznanjam cenjenih naročnikom in slavnemu občinstvu, da sem se radi neprimernega prostora preselil s svojo krojaško delavnico v Kamnik in se zahvaljujem za dosedaj naklonjenost ter se priporočam za nadaljnja naročila.

Postregel bom z dobrim delom in nizko ceno.

S spoštovanjem J. Jakob Smerajc krojaški mojster v Kamniku na Klanec št. 61.

Krčne žile

si zavarujte s patentirano

ANTIVARIX obvezo.

Cena: 150.— Din.

Naročila: M. Bartl, Stritarjeva ulica 2. 457a

Vse odlitke iz sive litine od Din 5.— do Din 8.50 za 1 kg

Kompletne transmisije dobavlja

K. & R. JEZEK, tovarna strojev in livarna kovin

Maribor, Molje 103. 64.

Novo zakonsko in rodbinsko pravo v Rusiji

Sovjetska vlada je pripravila nov zakon, ki ureja zakonske in rodbinske razmere v Rusiji. Zadevni zakonski osnutek je bil zadnji seji centralnega izvršilnega odbora sovjetske Unije soglasno sprejet. Povod za zakonitve tega zakona je napisal ljudski komisar pravosodja D. Kurskij v moskovskih »Izvestijah« zanimiv članek, ki ga v naslednjem ponatisku omo:

Odprava zakonitega braka,

Takoj prve mesece svojega obstanka — piše Kurskij — je sovjetska vlada z dekreti o razporoki, o civilnem zakonu, deci in o vodstvu matičnih knjig temeljito spremenila zakonodajo o braku in rodbini. Kakor je razglasil Lenin že l. 1919. v svojem govoru na konferenci moskovskega ženstva, je buržuazna zakonodaja celo v najbolj naprednih državah baš na tem polju izkoristila šibkejši položaj ženske, ki je po zaslugi te zakonodaje zapostavljena in ponižana. Neenakopravnost in nerazdružljivi zakoniti brak, ki je predstavljal po definiciji buržuaznih juristov v prvi vrsti skupnost premoženja in s katerim je bila možna priznana pravica uprave nad tem premoženjem, dalje pravica vsiljevati ženi kraj svojega bivanja, svojo narodnost, prilike, odločilno besedo pri vzgoji dece itd., je sovjetska vlada odločno razveljavila z revolucionarno zakonodajo. Isto je storila tudi z verskim posvečenjem tega suženjstva. Omenjeni dekret kakor tudi na njihovem temelju sestavljeni kodeks o matičnih knjigah iz l. 1918 so opredelili temeljno stališče sovjetske vlade na polju bračnega in rodbinskega prava. Kodeks iz l. 1919. je vzel v prvi vrsti cerkvenemu braku vsak juridični pomen. S tem kodeksom je bil ustanovljen civilni (sovjetski) brak, dalje enakopravnost obeh zakoncev ter obeh roditeljev, uvedena je bila svoboda razporoke po volji enega obeh zakoncev, delitev premoženja sporedno z medsebojnim gmotnim podpiranjem in kar je najvažnejše, izenačena je bila deca iz registriranega in faktičnega braka. Ta kodeks je dal cel sistem pravnih odnosov in je bil v veljavi brez bistvenih sprememb sedem let. V tem času je kodeks v nekaterih točkah zastarel.

Materijski momenti sovjetskega braka. Materijal novega bračnega kodeksa, ki ga je izdelal komisariat pravosodja po naročilu lanskega zasedanja centralnega izvršilnega odbora, je bil predhodno poslan vsem pokrajinskim vladam v pogled, kakor je bil sprejet in pride z nekaterimi spremembami na XII. redno zasedanje centralnega izvršilnega odbora. Načrt se razlikuje od kodeksa iz l. 1918 v prvi vrsti po svoji strukturi. Dočim je kodeks iz l. 1918 koncentriral svojo pozornost na organizacijo organov, ki vodijo matične knjige, je novi kodeks odločnoval tem formalnim momentom pristojno mesto in polga vso važnost na materialne momente, t. j. na zakone o pravicah in dolžnostih, ki izvirajo iz bračnih in rodbinskih zvez ne glede na to, da li je to razmerje formulirano (zaregistrirano) ali ne. Kako naj si razlagamo to razliko? L. 1918. se je šele praktično izvajala ločitev cerkve od države. Zato so imeli prvi revolucionarni zakoni namen uničiti cerkveni brak kot edini vir — po prejšnjih zakonih — materialnih pravic in dolžnosti zakoncev. Prvi kodeks rodbinskega prava — kodeks iz l. 1918. — je bil sestavljen kot zakon, ki organizira civilni (sovjetski) brak. Neobhodnost borbe proti cerkvenemu braku morda še ni povsem odpadla, gotovo pa nima več prejšnjega pomena in zato je posvetil novi kodeks vso pozornost zaščiti šibkejših subjektov rodbinskih in bračnih pravic. Načrt pošča braku za potrdilo opredeljenega fakta da olajša možnost dokaza v onih slučajih, kadar je treba šteti svoje pravice, kakor na pr. pri zahtevi glede preživljanja pri ugotovitvi dednih pravic itd. Zato je postala določba, ki je tvorila temelj prejšnjega kodeksa, da namreč izvršajo pravice in dolžnosti samo iz registriranega civilnega braka, brepredmetna in v novem kodeksu so čisto jasno izenačene pravice in dolžnosti. Ki nastanejo iz bračnega razmerja ne glede na njihovo registracijo.

Registracija braka in razporoke. Po načrtu se ustanavlja registracija zato, da se olajša zaščita osebnih in imovinskih pravic in interesov zakoncev kakor tudi

dece. V celji vrsti členov novega zakona je poudarjeno, da se priznavajo osebam, ki so v faktičnem bračnem razmerju iste pravice, kakor registriranim zakoncem s to razliko, da bodo morali prvi, t. j. faktični zakonci vsakokrat pred sodiščem ali kakim drugim organom dokazati svoje bračno razmerje, dočim je za druge, t. j. za registrirane zakonce to že vnaprej določeno. Razporoka je tudi po novem kodeksu prepuščena svobodni uveljavitvi posameznega zakonca. Drugi zakonci dobi samo pisno obvestilo, da je razporoka po inicijativi prvega izvršena. Da pa zakoncem ne bo treba hoditi na sodnjo odnoso k notarju in svrhu ugotovitve medsebojnega sporazuma o imovinskih posledicah razporoke in položaja dece, imajo organi, ki vodijo matične knjige, pravico registrirati sporazum zakoncev glede na ta vprašanja.

Imovina zakoncev,

Po sedaj veljavnem kodeksu brak ne ustvarja skupnosti imovine obeh zakoncev. V razmerah razvoja proletarskega družabnega reda ta formula ne zadostuje. Kakor je brak po našem naziranjju brez kakršne-gakoli momenta prisiljenosti, tako tudi poroka kot taka nikakor ne more vplivati na imovinsko neodvisnost zakoncev, ki združita svojo imovino za skupno življenje samo po svoji volji in sporazumu. Kar se torej tiče imovine, pripadajoče zakoncem v trenutku, ko se poročita, bi bilo odveč govoriti o skupnosti te imovine. Tu je treba dati popolno svobodo njunemu sporazumu. Ta princip je tudi usvojen v členu 10. načrta, ki daje zakoncem pravico, da se po svoji volji in brez vsakega pritiska od strani zakonodaje pogodita o imovini pod pogojem, da v tem sporazumu ni vnaprej predvidene kršitve možnih ali že uveljavljenih pravic, kar je po zakonu prepovedano. Glede na imovino, ki sta si jo zakonca pridobila v braku, pa zavzema načrt novega kodeksa povsem nasprotno stališče. Brak pri sovjetskem družabnem redu predstavlja v prvi vrsti zvezo dveh duševnih ali ročnih delavcev, pri kateri se ne da ločiti, kaj in kdo izmed obeh zakoncev je zaslužil od te imovine odtodaj prinesel v brak za skupno uporabo. Zato zahteva juridična plat, da se prizna skupnost pravic vsakega zakonca do vsega, kar sta si pridobila v skupnem življenju. Da je to res potrebno, se lahko prepričamo iz naše sodne prakse, ki se je ustanovila že l. 1922. Praksa je pokazala, da opravila žena koristno delo celo v slučajih, ko je zaposlena samo v gospodinstvu in ne zasluži zunaj ničesar. To delo odgovarja povsem možnemu delu in zato ima žena pravico dobiti po razporoki od skupne imovine svoj delež, ki odgovarja vrednosti njenega dela v gospodinstvu. V čl. 9. določa načrt skupno posest zakoncev glede na vso isto imovino, ki sta si jo pridobila v zakonskem življenju. Zakon se pa ne peča z očitno brezupno in načelno napačno nalogo, da bi namreč izračunali in ocenili, kaj in koliko je doprinesel vsak zakonec temu skupnemu premoženju.

Roditelji in deca,

Pri določitvi pravnega razmerja med deo in roditelji se držijo novi zakon temeljnih določb kodeksa iz l. 1918. V novem kodeksu bo v celoti ohranjen pomen faktičnega momenta pri določitvi otrokovih pravic v ne-registriranem braku in popolna svoboda dokaza za ugotovitev tega momenta. Novi zakon bo v polni meri vpošteval otrokove interese ter jim dajal nedvomno prednost pred kakršnikoli interesi ali željami roditeljev. Takozvani roditeljski pravici si zakon nikakor ne zamašja kot pravice nad detetom, temveč kot pravice v imenu in v zaščito deteta. To je načelna določba, o kateri govore vsi zadevni členi.

Vpostavitve posinovitja,

Zdaj veljavni kodeks ne pozna posinovitja. Tako odločno izpodbijanje pravice do sprejema tulega otroka v rodbini in izenačenje slednjega v pravicah z lastnimi otroci si moramo razlagati edino na ta način, da se je zakonodajalec bal, da bi se umetno ne razširil krog oseb, ki imajo pravico v smislu prejšnjega dekreta o odpravi dednih pravic do užitnine od dotičnega posestva, odtodaj imetja. Zakonodajalec se je bal tudi izkoriščanja neadoletnih, ki bi

postali pod krinko posinovitja brezplačni delavci. Zda se se razmere zelo spremenile. Skrb za deca je poverjena mnogim državnim organom tako, da se ni treba več bati raznih zlorab, z druge strani se pa množe slučaj, ko bi ta ali ona rodbina rada posinovitja tulega otroka in ni nikomur povoda, da bi tem željam nasprotovali. Načrt novega kodeksa prepušča rešitev vprašanja o posinovitju varuškim uradom, pravico do posinovitja pa vsakomur, ki ima pravico biti varuh. Obenem z vpostavitvijo posinovitja pa omejuje novi kodeks glede na roditelje in deca število oseb, ki imajo pravico do preskrbe in ki morajo s svoje strani nuditi preskrbo. V načrtu ni določbe, po kateri bi imeli siromaki sorodniki iz prvega ali drugega kolena, pa tudi ne bratje in sestre pravico do preskrbe na račun premožnih sorodnikov. Tako je načrt teme-

lito obračunal s pojmom zakonitega braka in s njim tesno zvezanim pojmom sorodstva.

Sedmi in zadnji del kodeksa govori o varštvu, ki ni dovoljeno v slučaju, kadar gre za zapravljeve. Varštvu naj po možnosti prevzamejo krajevne oblasti.

Dopolnilne določbe novega kodeksa govore o postopanju. Registriralo se bo v bodoče samo rojstvo, smrt, brak, razporoka in posinovitje. Vse tehnične podrobnosti in posinovitje. Procedura registracije braka je poenostavljena. Kodeks odklanja vse obrede pri poroki. Vendar pa določa minimalno proceduro in sicer tako, da bračne zveze ne sme registrirati slučajni sodnik dotičnega urada, pač pa za to določeni uradni, ki prečita dotični akt. Dovoljena je tudi navzočnost prič, ki jih povabita zakonca.

Po slovanskem svetu

Koncert Fjodora Šaljapina v Pragi

Da vidim in slišim tega največjega pevca naše dobe, sem si preskrbel vstopnico štiri tedne pred koncertom — in dobil sem predzadnji, ki je še bila na razpolago. Sicer vse razprodano!

Dejal sem si: Kdor je videl dvorano o priliki Amundsenovega predavanja, ta bo prenesel tudi Šaljapinovo občinstvo. Pa sem se motil. Kajti če je imel Amundsen 4000 poslušalcev, jih je imel Šaljapin 5000. Napetost, pričakovanja, prerivanja, stokanja, ječanja in zabavljanja pred začetkom koncerta v dvorani Lucerne sploh ni mogoče opisati. Ljudje so instiktivno čutili, da gre za nekaj velikega, za največje, o čemer govori vse svet že 30 let z navdušenjem in hrepenenjem.

Poslati pred Šaljapinom na oder violinista Štepaneka in pianista Rubiničiča, je bila nevarna igra, katere mučne posledice sta občutila najbolj oha umetnika, sicer nadpovprečno nadarjena in tudi priznana. Malo je manjkalo, da jima ni občinstvo zamerilo, ker sta s svojim nastopom zadrževala radovednost, ki je čakala, da se pojavi Šaljapin. In potem je prišel. Svetovni, edini Šaljapin!

Zanimivo je ob takih redkih prilikah opazovati publiko. To večno zagorelo maso, ki je tako neorganizirana in vendar tako enotna, kadar gre za podrejanje njenih čustev.

Fascinirana od velikega imena, ki svoti med pevci že dobro četrto stoletja, pozdravi navdušenje Šaljapina z burnim aplavzom. Pozdravi ime slavnega Šaljapina. A v trenutku optičnega vtisa, dejal bi: medsebojnega osebnega spoznanja, zabučil po dvorani vihar, ki potegne po parketu in zaziblje nepregledne vrste stojišč in balkonov. Sedaj so tudi oni videli slavnega pevca.

Postava, o kakršnih ne sanjajo samo dekleta, postava, katere si žele tudi — kipurji!

Šaljapin je začel peti. Spočetka sem se branil podleči njegovi sugestivni sili, hotel sem opazovati, kaj bo storil s publiko kot celoto, kako bo vplival nanjo. Vedel sem, iz izkustva, da so veliki pevci pri prvih pesmih še slabo razpoloženi. Včasih si nalašč izberejo tak začetni program, da publika v pričakovanju nečesa boljšega hvaležno aplavdira. Do pravega kontakta pride šele po drugi ali po tretji točki.

Šaljapin je dosegel to že v drugem, tretjem taktu prve pesmi!

In občinstvo moderne dobe, stotletja tehnične kulminacije, to občinstvo je v tretjem taktu prve Šaljapinove pesmi pozabilo sebe in svoj čas.

Naposled je Šaljapin tudi — samo človek.

Uverjen sem, da v Šaljapinovem glasu govori Bog, kadar pevec poje.

Njegov glas je mehek, slahek in tako nežno božajoč, da človek pri prvem poslušanju misli na najmekkejšo, najrahlnejšo liriko. Na tako liriko, ki bi se nikdar ne mogla povzpeti do dramatičnega izraza. In kakor da sam doživljaš

mehek spomine davnih dni, tako podložen, tako ubogljivo slediš njegovemu predavanju.

Potem pride naenkrat grom in strela. Ne z ono silo, ki trga usnesno mreno z nadnaravnimi glasilikami — o ne, marveč z ono sugestivno, prepričujočo notranjo silo, kateri se ni treba posluževati umetniških sredstev.

Pel je Šaljapin razne ruske pesmi in tudi znana »Dva grenadirja«. Pri nas v Evropi je ta pesem dovolj znana. A vendar jo je podal Šaljapin tako samoniklo, svojevrstno, individualno doživljeno, da so ljudje strmeli in gledali, če ne poslušajo nekaj drugega, popolnoma novega. V njegovem petju ni bilo nič komedijantskega, njegova ritmična in dinamika je bila čisto preprosta — ampak pel je Šaljapin. Uverjen sem, da so ljudje v tem trenutku ganotja mislili samo na to, kako bi pomagali ranjenemu grenadirju, ki je padel za cesarja.

V tem načinu Šaljapinovega petja tiči nekaj čudnega, demonično zagonetnega, kar nas je prestavilo v drugi svet, da nismo mogli zlepa nazaj v staro življenje.

Potem je pel Leporellovo arijo iz Mozartovega »Dona Juana«. Ni besed, ni jezika, ni očesa, ki bi moglo samo približno podobno izraziti, kar je dahnil Šaljapin v to arijo. Spomnil sem se nehoti na svojo mater, ki mi je nekoč, ko sem bil še mlad, pravila, da je na Dunaju v nekem gledališču človek akrobat, ki poje dva tona naenkrat. Šaljapin ni storil tega, a na misel mi je prišlo pripovedovanje radi tega, ker sem natanko občutil, kako trepeče v Leporellovem petju tudi nesrečna usoda Elvire, kako ostudno se grohoti iz Leporellove pesmi navihani španski zapeljivec. In vendar je ostala pesem samo pesem, beseda pokornega sluga Leporella. Čutil sem, demonično, istočasno slikanje treh ljudi, iskal sem: kako in zakaj — pa sem obstal kakor

kupi kremo »Taky«, da si z njo odstrani nepotrebne dlake. Začuden se vprašujem kako se more še posluževati nepravilne britve, ki zapuša mozole in po kateri daka še bolj raste, in se posluževati raznih slabo dišečih depilatorjev. — Evo vam nasvet znane umetnice Spinelly, ki slovi po svoji lepi koži.

Za nekoliko let bode »Taky« ravno tako neobhodno potreben ženi, ki se ne guje, kakor istomislno puder ali krema. Ta izbora parfimirane pomada od-trani v 5 minutah vse dlake in zapusti mehko kožo. Dlake tudi poganjajo čezdalje slabše dokler ne prestopajo. »Taky« je neškodljiv in se ne suši. Osebito v sedanji modi je treba vsaki elegantni ženi, da se Taky-zira.

Več nego 1000 žena na dan

Modne liste

najnovije za jesen in zimo

1925 — 1926

ima v veliki izbiri v zalogi

KNJIGARNA TISKOVNE ZADRUGE

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

(Nasproti glavne pošte)

vsi drugi, strmel nad tem čudesom.

Tako je pel in nametaval veliki moster in se smehljaj, bil prijazen in skorajda hvaležen, svez in spočit. Bil je poslušalec kakor zdravnik, kakor tolažnik.

Pel je od začetka koncerta do 11. ure zvečer. Pa še ni hotel nihče domov iz koncertne dvorane. Publika je ponorela in se ni hotela ločiti od svojega ljubljence. On je vse to dobro čutil.

Fjedor Šaljapin. Tehnika, eksistenčni boji, moderna doba, socialna vprašanja — vse, kar se je polastilo človeka, vse je bilo trenutno poraženo. Mi smo sanjali o davnih dneh in o lepi pomladi...

Pavel Debevec (Praga).

Hudožestveniki in sovjetska cenzura

Sovjetska vlada je hudožestvenemu teatru in njegovemu študiju odpovedala državno podporo. Kot motiv se navaja dejstvo, da sta oba gledališka voditelja kategorično odklonila igrati Čehov »Črešnjev vrt« v boljševiški predelavi. Izjavila sta, da njihovo gledališče ne služi nikoli propagandi političnih idej, pa naj so te kakršnekoli, temveč zastopa zgolj umetniške cilje. To izjavo je smatrala vlada in njena »glavna repertoarna cenzura« za kontrarevolucionarno agitacijo in bo baje pozvala oba na odgovor. Razumljivo nam bo tedaj divljanje vladne cenzure proti hudožestvenemu repertoaru. Kakor poroča pisatelj Larin v moskovski »Pravdi«, je med drugim cenzura prepovedala Dostojevskega »Bratje Karamazovi«, s katerimi je žel ta slavni oder največje uspehe po vsej Evropi in razširil slavo ruskega genija in ruske umetnosti daleč preko mej svoje domovine. Cenzura pa seveda trdi, da »ta igra, ki jo je spisal brezdomno talentiran pisatelj, lahko slabo vpliva na mase«. — Larin piše proti tej prepovedi v ostrem protestnem članku:

»Prepoved, igrati Dostojevskega, Puškina (nekaterih mest iz »E. Oneginja«), Schillerjeve »Marie Stuart« na hudožestvenem in drugih ruskih odrih, ima posebno primes, če pomislimo, da igrajo dandanes po naših odrih dela najbolj nenadarnih, neumnih avtorjev in celo pornografske igre. Zakaj bi ne seznanili delavne mase z genialnimi mojstri predproletarske kulture? Ali mora vsak delavec, ki gleda »Brate Karamazove«, takoj postati socialni izdajalec? Nasprotno, tu bi vsak delavec, vsak proletarec lahko videl, kako propala je meščanska družba in bi pravilno razumel negativno ponašanje komunističnih krogov napram caristični družbi... Kaj bi dejal Lenin k tej prepovedi F. Dostojevskega? Ta odgovor si lahko mislimo... — Kar tiče odločnosti in poguma, je ta protest prvi svoje vrste v boljševiškem režimu in kot tak zelo pomemben. Za nas pa je zanimiv predvsem zato, ker nam jasno odkriva vso umetniško zmešnjava, ki nastaja iz načelne zablode, češ, da gre političnim demagogom in režimskim prvakom pri umetnosti sploh kaka beseda, pa naj bo ta še tako majhna.

Francozi za lužiske Srbe

V Parizu se je ustanovilo »Društvo prijateljev lužiskih Srbov« pod predsedstvom poslanca Martina. To društvo je poslalo »Društvo narodov« spomenico, ki povdarja, da je dobila Prusija lužiško pokrajino šele leta 1815, ko se je cesar Franc I. kot češki kralj odrekel suverenosti nad gorjenjo in dojenjo Lužico. Pruski kralj je bil s sveto ahtjanco obvezan, voditi usodo lužiskih Srbov v liberalnem smislu, toda on tega ni storil. Spomenica zahteva, da Nemčija ob vstopu v Društvo narodov odda zagotovilo, da bo izpolnila nalog dunajskega kongresa,

Kramljanje o starih knjigah

Pred leti so vprašali nekega pariskega zdravnika, ki si je tačas pogumno naložil na hrbet 101. leto življenja, kaj ga ohranilo tako čilega do metuzalemske starosti. Časnikari so menili, da jih bo obsopal z dobrimi recepti »za dolgo življenje«. Ali mož je odvrnil lakonično: »Čitam Montaignea?«

»?!«
Osupli so zastrmeli vani. Čakali so; ko pa je modri Metuzalem spoznal, da ima pri sebi neverne Tomaže, jim je pokazal na pisalni mizi, kjer je dolga desetletja nisal recepte za izprijene želodce in kašljava pljuča, več debelih zvezkov pisatelja in misleca Montaignea iz 16. stoletja.

Ni preostalo drugega ko posloviti se od čudaka. Če bi se bili takrat napotili kdanes že pokojnima Anatolu Franceu in Pierreu Laysu, bi bili najbrže slišali kakšno posmehljivo anekdoto o knjigočelniku, zakaj oba pisatelja sta slovala kot nenasišna knjižna gourmanda, a sta nerada videla druge pri svoji mizi.

»Vi sigurno še niste brali Françoisa Duboucau?« me je vprašal ondan znanec, ki hlasta po knjižnih novostih.

»Da ne poznam.«

»Njegov roman »Otrok zmage« je do bil letošnjo nagrado Francoske akademije.«

»Lepo. Ali mene tačas zanima stari Voltaire.«

»?!«

Tako je človek včasih pri knjigah zakrknjen konservativec. Tuintam iz trme ali iz protesta zoper knjižno modo. Zakaj knjige so najbolj prebavljive te... ko leže nekaj — desetletij. Ni res, da je treba sproti koltati vse blago, ki ga vržejo tiskarski stroji na knjižni trg. Ni najtežjeje to, kar diši po tiskarskem črnilu. Naši starci tožijo, da mladina ne zna več uživati vina. Da ima vino svoj poln okus, voni in ne samo čutno, ampak tudi »duševno« slast, ga je treba z nati piti. Tako mi je pravil izkušen pivcev. Podobno je s knjigami. Današnji ljudje ne umejo več brati. Zato je za njih lahko celo najboljša knjiga brez okusa in slasti. Doba knjižnih sladokuscev je na zatonu. Že govore o propadanju knjige. Dandanašnji se bere časnik, ogleduje film, posluša radio. To je moderno. Ljudje, ki posedajo cele ure nad debelimi knjigami, se zde modernemu povprečnemu zastareli kakor da bi nosili surke, pentlje za vratom in dolge lase.

Da, živimo v dobi, ko prevladujeta žurnal in brošura. Sicer je knjižna produkcija večja ko kdaj poprej, kajžne grmade so uprav gorostasne — ali prav. Čimveč ljubezni do knjig je vedno manj. Čim več je knjig, manj ljudje marajo zanje. Današnja knjižna povodej jih disgustira. Knjiga je postala preveč vsakdanja in preveč poceni, zato se je ljudje naveličajo. Kaj so bile knjige pred Gutenbergom? Imetje, ki so ga varo-

vali kakor zlate bokale ali tne benediktanske vaze. Tudi po Gutenbergu je bila knjiga precejšnja redkost. Kdor je imel knjižnico, je bil sigurno velik učitelj ali pisatelj, državnik ali škof. Preden je prišla nova knjiga n. pr. na Montaignev grad v francoski provinci, je minilo precej časa in je res imela — svojo usodo. Pošiljka knjig je prinesla pravi pravcati praznik v hišo. In praznično je bilo še dolgo potem, kadar knjige ni ležala na polici kot dekorativni predmet. Knjiga je bila kos življenja — omega višjega življenja, ki je znalo človeka osrečiti. Že rimski pisci so opazili, da je čitanje dobre knjige slovesen trenutek. Pomenkuješ se s človekom, ki živi daleč od tebe, pripada tujemu narodu, ali pa morda že zdavnaj ne živi več — nemara domuje v senci tisočletij. Pomenkuješ se samo o izbranih rečeh, kajti resen pisatelj pove v svojih knjigah to, kar najlepšega zna in more povedati. Umeli bomo, kaj je bil tak intimen pomenek v divjih letih srednjega veka, ko so šle čez dežele številne vojne, kuga in lakota. Koliko intimnega sožitja je bilo takrat med pisci kajig in njihovimi čitatelji!

V florentinskem samostanu sv. Marka sem videl folije, ki jih ne pozabim. Srednjeveške knjige z divnimi inicijali. Renesancne knjige s krasnimi ekslibrisi. Pregledujoč te knjige sem občutil kakor da bi bilo živo pred mano, silno ljubezen, s katero so nekoč pisali te knjige in nič

manjšo, s katero so jih prebirali. To je tisto, česar moderni ljudje ne umejejo več. Sprejeti in brati knjigo z ljubeznijo, z intimnim uživetjem vanjo. Prenasičeni smo od papirja in mudi se nam. Na naših knjigah ostajajo mastni madeži, ne ostajajo pa vidni in nevidni sledovi ljubezni in doživljanja nad knjigo. Montaigne je pisal o knjigah, da ga veselje nad njimi »spremlja vse življenje, knjige so mi uteha v starosti in v samotji; snamejo mi breme pustega lenuharenja in me osvobodijo v slehernem trenutku od družbe, ki mi je zoprnja; store, da postanem bolj tope osti bolesti... Če se ločim otepi pred neprijetnimi mislimi, mi ni treba ničesar drugega ko sesti h knjigam; le - te me kmalu zvabiijo v svoj svet in mi preženo neljube misli... So najlepša naprava, ki sem jo odkril na tej zemeljski poti in vrlo pomilujem pametne ljudi, ki si je ne morejo privoščiti...»

Taka ljubezen do knjig je bila mogoča samo tedaj, ko se je kajica doživljala in preživljala, ko je dobila častno mesto v življenju, odmerjen čas, vzvišeno razpoloženje. Montaigne pravi, da včasih cele mesece ni čital knjig; bil pa je slovesen trenutek, ko se je s koprnenjem napotil v oni kottiček gradu, kjer je imel knjižnico. Vdilo ga je koprnenje zaljubljenca: kakor da se je srečalo dvoje bitij, ki sta združeni z vezmi goreče simpatije. Za pravo je bila ta seanca z duhovi — najboljšimi duhovi človeštva —

ali daleč od misticizma in idiotičnih »onostranskih prikazni« za modernih spiritističnih seancah.

Danes je užitek s knjigami mogoče le tedaj, če človek srečno prebreme drvečjo reko knjižne povodnj, prebere grmade knjig in se — ker nas šole premalo vzgajajo za knjižni okus — sam očisti, zbere ter opredeli. Toda do tega se dokopljajo le nekateri; večina jih običi že pred vstopom v življenje sredi reke, loveč se nekaj časa z njenimi valovi, nato pa resignirano obrnejo čolnici karriere v praktične vode, ki dandanašnji ne zahtevajo knjižne ljubezni in izostrenega okusa. Le - ti tudi sedaj prebirajo knjige, ali večidel radi tega, da si preženejo čas, da se zabavajo in igračkajo s svojimi čustvi. Često postanemo celo knjižni pijanci; aiso pa pivci. Tak knjižni alkoholi zem je le za spoznanje manj škodljiv ko vinski. Kakor pijanci rode nove pijane, tako rode slabi čitatelji nove pisce.

John Ruskin je bil eden izmed poznih estetov, ki je učil ljudi brati knjige in jih ljubiti. Danes pišejo o tem največ jeh esteti, profesionalni šolniki. Anatol France se je znal duhovito norčevati iz modernih bibliofilov, ki kvarijo stil našega časa; to pa ga ni motilo, da ne bi prebiral knjig z ljubeznijo, ki bi bila vredna bibliofila izza dobe Luisa XIV. ali kakega florentinskega humanista. Povdarjal pa je, da današnje knjige ali preslabo ali prefino pripravljena jed; nobena ni za vsak želodec. In — kar je najsibše

Gospodarstvo

Tedenski borzni pregled

Napoveduje se ponovno dvigovanje Vojne škode. — Dinar v znamenju stabilizacije.

Zagreb, 17. oktobra. Pod vplivom močnejšega padanja tečaja Vojne škode v predzadnjem tednu je bila tendenca za bančne vrednote v začetku tega tedna zelo slaba in promet minimalen. Razen tega je na Zagreb vplivala tudi momentana oslabeitev naših vrednot na Dunaju. Proti koncu tedna, po okrepitevi državnih papirjev, se je pokazalo prijaznejše razpoloženje tudi na tržišču bančnih vrednot. Povpraševanje se je povečalo in so glavnejši papirji poskočili za nekoliko točk, tako, da koncem tedna ne pokazujemo večjih sprememb napram predzadnjemu tednu. Največ prometa je bilo v Eskomptni, Hipo, Jugo in Praštedionu.

Za industrijske papirje ni bilo enako kakor predzadnji teden skoro nikakega zanimanja.

Vojna škoda je bila koncem tedna zvrsta. Zatrjuje se, da zadnji padec ni zakrivila prava špekulacija, nego navadna realizacija. Po izjavi finančnega ministra se bo vse storilo, da se onemogoči takšna valovanja Vojne škode, kakršna so bila pred kratkim. Napoveduje se, da bo Vojna škoda v kratkem zopet poskočila na 400 do 410 in ima pogoj, da poraste tudi preko te višine.

Položaj za dinar je popolnoma v znamenju stabilizacije, kar potrjuje tudi curiška notica, ki je ves teden varirala na višini 9.215 do 9.225. Ali namerava finančni minister stabilizirati dinar na njegovih sedanjih višini ali na višjem tečaju, se iz ministrovih dosedanjih izjav ne da popolnoma razbrati. Nekateri borzni krogi zatrjujejo, da je dinarjeva vrednost dejansko večja, kakor je njegova notica v Curihu, češ, ako bi se mu pustilo njegovo prirodno dvigovanje, bi dosegel v kratkem času kakšno evropsko državo s srednjo valuto. To da se vidi najbolj iz dejstva, da je dinar tekom enega leta porasel za preko 40 odstotkov.

Zaradi stabilnosti dinarja ni bilo nikakih posebnih sprememb na deviznem tržišču. Dnevni promet je znašal okrog 6 do 7 milijonov dinarjev.

V današnjem svobodnem prometu za privatne papirje ni bilo večjega zanimanja. Vojna škoda se je davi zaključevala po 346, pozneje pa po 343 do 344. Za december je bilo več zaključkov po 355 do 356. — Za devize je bila tendenca slaba. Promet minimalen. Čulo se je v glavnem blago: Dunaj 794, Italija 227, Newyork 56,3, Pariz 255, Praga 167 in ena osminka, Švica 1087.

V beograjskem svobodnem prometu so se ob slabi tendenci čule naslednje taksacije: Pariz 251 — 252, London 272,5 do 272,75, Newyork ček 56,2 do 56,3, Milan 226 do 228, Praga 167 in ena osminka (blago), Dunaj 793 do 794, Švica 1086 do 1087.

Naša industrija in neposredni davki

(Referat inž. M. Šuklje na glavni skupščini Zveze Industričev.)

Dohodki iz neposrednih davkov tvorijo prilično deseti del vseh dohodkov državne proračuna. Razume se, da je industrija deležna že drugih davčnih bremen. Nikake druge dajatve pa nas ne zadenejo tako občutno in ne povzročajo toliko upravičenih pritožb kakor naš neposredni davki, ki prilejajo posebej vsako podjetje, vsakega moža. Naše pritožbe gredo proti veljavnim zakonskim določbam o neposrednih davkih, obenem pa tudi proti praksi izterjevanja teh davkov. Znano dejstvo je, da je Slovenija preobremenjena z davki, da takih bremen ne more prenašati in da nas ta bremena potiskajo od leta do leta na nižjo stopnjo gospodarske moči. Pa vendar uvaia vsak nov finančni zakon in skoro vsak zakon o proračunskih dvanajstih letih se nove forme neposrednih davkov. Ko je dvanajstinski zakon iz meseca aprila 1925, vendar prinesel neke olajšave glede po-

— danes ni več pravih homeopatov, ki bi težili od orežane duševne hrane iz prijene človekove možgane.

Stare, solidne knjige! Nekoliko jih imam vedno v čisti: zvezek indijskih Upanišad, sveto pismo Izraelcev, Homerja, Sofokla, Platona, Cicerona, Plinija, Mark - Avrelija, sv. Avgustina, Danteja, Montaignea, Shakespearea, Voltaireja, Goetheja in še kopico drugih. Kolik čar je v njih, koliko tihih pomenov z davno zašlimi časi in ljudmi! Pramadnost Indije, čudovita Odisejeva doživlja, težki problemi usode v «Kratki Edip», patrijarhalni časi Mojzesa in Davida, čudovita globina Platona, «moderna duševnost rimskega carja Mark-Avrelija, asketsko krščanstvo Avgustina, srednjeveška Italija Alighierija, pomirljiva skena sodobnika svetovnejske očči Michela de Montaignea, zdrava ironija in jedki stil Voltairaja itd. ... — Koliko človeškega, nemiljivega in smrti premagujočega duha je v teh knjigah!

Zaradi njih sem rad nemoderen — rad pokramljam na tihih večernih seancah s temi duhovi. Zavoljo slasti, ki jo nudijo, zavoljo sreče, ki jo obetajo. Zaradi svetlobe, ki jo poživljajo skozi tisočletno in stoletno temo: zaradi gorkote, s katero nas grejejo, da nam je lepše v dobi, ki jih ne mara ...

B. Borko.

sebine pridobnine, je z istim mahom podvojil invalidski davek, na novo uvedel vojno-komorsko doklado ter davek telesnih delavcev. Tako sta nam letošnja dvanajstinska zakona vzela znatno več, nego sta nam dala.

Meseca septembra 1924. in zopet meseca januarja 1925. nas je poklicalo finančno ministrstvo na anketo o načrtu zakona o neposrednih davkih. Anketa se je zlasti pečala s posebno pridobnino in je formulirala predloge predstavnikov vseh gospodarskih panog, ki so po tem davku tangirane. Ko je Generalna direkcija neposrednih davkov meseca marca 1925. dala obravnavani načrt zakona v tisk, je pridržala prvotno besedilo načrta, ne da bi upoštevala predlogov ankete. Ta načrt zakona, tretji po vrstnem redu, se je od prvih dveh načrtov razlikoval v tem, da ne vsebuje davka na delo in davka na imovino, dočim pridržuje ostale naše forme direktnih davkov. Sicer pa se ta načrt ni obravnaval v Narodni skupščini, marveč je finančno ministrstvo priredilo četrti zakonski projekt, ki je po časopisnih vesteh pasiral ministrski svet in se predložil parlamentu. Novi projekt nam žal ni bližje znan. V splošnem smatramo, da nam davčni zakon, ki enotno velja za vso državo, ne more poslabšati sedanjega naložaja. Ne moremo pričakovati, da bi narodni poslanci pristali na to, da se narod v celoti udari s tako visokimi davki, kakor jih sedaj plačujemo mi.

Izkušnja nas uči, da ne smemo preveč naglašati zahteve po izenačenju davčnih zakonov, ker smo doživeli, da so se pač na Slovenijo raztezale davčne in takse dajatve, ki so veljale v kraljevinah Srbiji, niso se pa istočasno reducirali prejšnji naši davki, ki jih Srbija ne pozna, tako da nam postopno izenačenje prinaša le občutno škodo.

Pa niti pravilno splošno izenačenje davčnih zakonov nam ne more dati pravičnega razmerja, dokler se izterjevanje davkov vrši pri nas na vse strožji način nego v ostalih delih kraljevine. Finančni delegaciji v Ljubljani načeljuje odlični strokovnjak in spreten administrator, ki si je od početka sram stvil nalogo ohraniti nedotaknjen uradniški aparat s starimi dobrimi tradicijami. Ta uradniški aparat po starem kopitu bi morda z vestnim svojim poslovanjem mogel služiti za vzgled vsemu uradništvu naše finančne uprave, pričeni pri Upravi monopolov. Obenem pa naj predstavlja neki unikum, neki anahronizem, ki nima eksistenčne pravice niti eksistenčne možnosti.

Kakor finančna delegacija od svojih uradnikov zahteva rigorozno izvrševanje zakonskih predpisov in brezobzirno izterjevanje davkov ter davčnih zaostankov, tako si je sama nalagala bolešno skrupuloznost in tolmachenju in izvedbi starih davčnih zakonov. S tem je morda res zagrešila neodpusten greh nad našimi slovenskimi kraji.

Stvarno je manjšega pomena, da se pri nas vršijo žepne rušeni ob asistenci orožniških bajonetov. Sicer so se menda naši davčni elvi sivolčasi učili o možnosti uporabe obojestrane asistencije v primeru davčne pobune in splošnih neredov. Danes niso naše prilike tako poostrene, da bi trebalo klicati orožnike, ki so morda potrebnejši v Ralhenburgu in v Novem mestu. Toda, da moramo danes, leta 1925., vahetavati, naj se bere davčna lestvica za dohodnino v dinarjih in ne v kronah, ne v prepovedanih valutah, je anomalija, ki jo je zakrivila naša finančna delegacija. Priznavamo: avstrijski davčni zakon so bili skrbno pripravljani in so se mogli pravilno izvajati. Davčni zakoni pa, kakršne smo prevzeli iz stare monarhije leta 1918., ne malo niso več zaslužili take pohvale. Leta 1925. so se specijalni davčni nalogi nadomestili s kumulativnimi in že takrat je prišla davčna evidenca v popoln nered. Neurejene vojne prilike so povzročile razne pribitke in davke na vojne dobičke, ki se sicer za časa same vojne niti izterjali niso, ki pa so nas s polno težo zadeli še v pozna mirovna leta. Pravilno bi bilo, da so se avstrijski davčni zakoni, ki naj bi veljali za Slovenijo, očistili vojnih privezkov in spravili v sklad z našimi dejanskimi prilikami, zlasti v sklad s spreminjajočo se valuto. Valutne perturbacije so zahtevale elastičnost v uporabi zakonskih določb in ne tisto dobesedno izpolnjevanje vseh prevzetih davčno-zakonskih novel in vojnih dekoracij k starih davčnim oblikam.

Pri taki metodi je naravno, da so se deželne doklade kratkoma inkamerirale, da so se tedaj avtonomni dohodki pokrajini ali oblastev, določeni čisto specijalnim lokalnim svrham, vrgle v veliki skupni kotel. Posledica je, da naše bivše dežele, okrajne in občinske ceste propadajo, da bi se mogle z razmeroma malimi sredstvi držati v redu, dočim se v južnih krajih vršijo velike in pač potrebne investicije na račun tekočih državnih dohodkov. Res je narodna vlada v Sloveniji prostovoljno vrgla iz rok tudi vse dobrine iz prejšnjega sistema in sama zapustila priposostvovane postojanke deželne avtonomije ter se s tem odrekla lastnim davčnim dohodkom. Ni pa bilo neobhodno potrebno, da naša finančna delegacija sledi na tako pot. Tem višje hvalo bi si bil zaslužil negurni promestnik naše davčne uprave, da je bil črtal deželne doklade ter tako aserviral potrebne davčne vire deželi ali njenima dedičema, ljubljanski in mariborski oblasti.

Morda je bilo že preveč rekriminacij.

Obeta se nam enoten zakon o neposrednih davkih in mogoče je celo, da se v doglednem času uveljavi. Pripravljeni pa moramo biti na to, da se taka preuredba še ne izvrši in da moramo še dalj časa prenašati davčni iarem sedanjih neposrednih davkov. (Zadevne resolucije smo objavili že v včerajšnjem poročilu.)

Ljubljanski trg

Prošli teden so bile na ljubljanskem trgu naslednje cene: Meso: goveje v mesnicah 16—19, na trgu 15—18, telečje 17—20, svinjsko 20—27,50, pljuča 10, jetra 15—20, slanina 22,50—29, mast 30—31, šunka 35—37, prekajeno meso 30—35, konštrunje meso 19 do 15, kozličkova 20, konjsko meso 1 9—12; klobase: hrenovke, safalade, posebne 35, sveže kranjske 32—40, suhe kranjske 67, prekajena slanina 30—35 Din kg. Perutnina: piščanec 12—35, kokoš 30—40, petelin 30—45, raca 25—35 Din za komad. Zajci: domači 8—18, divji 25—60, poljska jerebica 15—18, gozdna jerebica 25 Din za komad. Ribe: krani 26—32,50, ščuke 25—30, postvri 55—60, kralji 32,50—15, mrene 17,50—20 Din kg. Mlečni proizvodi: mleko 2,50—3 Din liter, sirovo maslo 45, čajno 55, kuhano 45, bobinski sir 36 Din kg. Jajca: komad 1,75 Din. Sadje: luksuzna jabolka 8, jabolka I. 6, II. in III. 3—5, luksuzne hruške 12, hruške I. 10, II. in III. 4—8, navadni kostanj 3,75—4, maroni 10, orehi 10, luščeni 35, suhe češnje 18, suhe hruške 9—10, grozdje 6—12 Din za kg. Speceritjsko blago: kava Portoriko 64 do 76, Santos 52—56, Rio 45—50, pražena kava 80—92, II. 60—64, III. 52—56, sladkor kristalni 13,50, v kockah 15,50, riž 8—10 Din kg, namizno olje 22, jedilno 20 Din liter, testenine 10—12; čaj 75 Din kg. Mleviski izdelki: moka »a« 5,25—5,50, kaša 6, jesprenj 6—7, jesprenjček 10—14, otrobi 2,50, turščina moka 3,50, turščinski zdrob 4,50, pšenčni zdrob 6,50, ajdova moka 7—9, ržena moka 4—4,50 Din kg. Žito: pšenica 310—315, rž 250—280, ječmen 230—250, oves 230 do 270, proso 310, turščica 245, ajda 330, fižol 375, grah 400, leča 600 Din za 100 kg. Kurjivo: premog 40—45 Din za 100 kg, trda drva 150—160, mehka 100 Din za kubični meter. Krma: sladko seno 75, polsladko 50, kisto 40, slama 50 Din za 100 kg. Sočivje in zelenjava: glavna solata 10, endivija 7—8, motovilce 20, radič 10—15, zelje 0,50—0,75, rdeče zelje 3—4, kisto 3, ohrovt 3, karfiola 15—20, koleraba 5, koleraba-podzemljica 0,75, špinaca 7, paradižniki 6, buče 3, čebula 2—3, česen 15, krompir 1,25, repa 0,75, kisa repa 2,50 Din za kg.

Mariborski trg

Včeraj so pripeljali slaninariji na trg 44 vozov slanine in mesa in ju prodajali po 12,50—27,50 Din za kg po kakovosti in vrsti. Krompirja je bilo na trgu 28 vozov po ceni 1—1,50 Din kg, zelja pa 20 vozov po 0,50—0,75 Din.

Ostale cene so bile: Perutnina: kokoši 30 do 37,50, piščanci 20—27,50, gosi 60—75, purani 57—95 za komad. Domači zajci: 10—35 Din za komad. Sočivje in zelenjava: karfiola 1,50—15, česen 15—20, čebula 1,50—3,50, kisto zelje 3, kisa repa 2, paradižniki 1,75—2 Din kg, glavna solata in endivija 0,25—1, ohrovt 0,50—1 Din komad. Žito: pšenica 3, rž 2,50, ječmen 2, turščica 2, oves 1,50—1,75, proso 3, fižol 2—2,50 Din kg. Mlečni izdelki: Mleko 3, smetana 14—16 Din liter, sirovo maslo 40—44, čajno 45—60, kuhano 60 Din kg. Jajca: 1,75—2 Din komad. Sadje: jabolka 4—6, hruške 6—10, breskve 6—8 Din za kg, kostanj sirovi 3,50—4 Din liter.

Nadalje so pripeljali kmetje na trg osem vozov sene in en voz slame. Cene: seno 55 do 65, slama 37,50 Din za 100 kg.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (17. t. m.) Pšenica: baška, 4 vagoni 247,50; baška, 5 vagonov 256; sremska, 3 vagoni 245; banatska, 3 vagoni 240. Oves: pariteta Zenta, 1 vagon 142,50; banatska, nova, 3 vagoni 102,50. Tendence neodločna.

Dunajska borza za kmetijske produkte (16. oktobra.) Promet zelo miren. Razpoloženje za nakupovanje ni bilo posebno za neben predmet. Cene v glavnem nespremenjene. Notirajo v šilingih za 100 kg vključno blagovnoprometni davek brez carne na debelo: pšenica: domača 37 — 38,50, madžarska s Potisja 41,50 — 43; rž: domača, marchfeldska 29 — 29,25; ječmen: domači 35 — 41, slovaški 41 — 46; turščica: 29 — 30; oves: domači 29 — 31.

Zbor gospodarskih organizacij v Sloveniji zaradi prevelikih davčnih bremen Združene gospodarske korporacije in organizacije kakor Zveza Industričev, Zveza trgčevskih gremijev, Zveza obrtnih zadrug, Po krajinska zveza društev hišnih posestnikov, Jugoslovanska obrtna zveza, Kmetijska družba, Zbornica za trgovino obrt in industrijo itd. prireda v petek 23. t. m. ob 10. do polnoč v dvorani Kino Matica v Ljubljani veliko zborovanje, na katerem se bo razpravljalo davčno vprašanje, ki postaja zaradi trajne gospodarske krize v Sloveniji vedno bolj pereče. Na zborovanju se bodo v obliki resolucije stavile zahteve za izpraznjenje sedanjih davčnih zakonov in za omilitve davčne prakse. Na zborovanje so povabljeni zastopniki vlade, centralne in oblastne, zastopniki vseh gospodarskih korporacij in organizacij, predstavniki političnih strank in zastopniki oblastev in uradov. Zbor je javen.

Indeksna številka cen v septembru pada tudi v zlatu. Kakor smo že poročili, je indeks cen na debelo, ki ga sestavlja beograjski «Privredni Pregled», v septembru padel. Sedaj je izračunala zagrebška «Ritje» da je ta indeks padel tudi v zlatu, in sicer od 153 v avgustu na 149 v septembru.

Uzance za trgovino s senom in slamo. V četrtek 22. t. m. ob 10. se bo vršila pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani anketa za določitev trgovinskih običajev za trgovino s senom in slamo.

Ukinjena bančna podružnica v Zagrebu Zagrebška podružnica Združene banke d. d. v Splitu je prenehala s poslovanjem in prenesla svoja aktiva in pasiva na centralo v Split.

Otvoritev železniške proge Orlovat-Titel. Kakor je znano, je železniška proga Orlovat-Titel, ki naj bi zavzemala Banat in Bačko, dograjena že dalje časa. Promet pa se še ni mogel otvoriti, ker železniški most pri Titelu še ni dodelan. Da se pa velikim občinam Rudolfovo, Perlez in Farkasdin omogoči železniški promet, se bo s 1. nov. otvoril promet med Pančevom-Bečkerekom in Orlovatom.

Letina turščice. Zetev turščice v naši državi je povsod končana in pokazuje dovoljen pridelek. Zrnie je dobre kakovosti. Pridelek na oral se računa na okrog 15 do 20 metriskih stotov. V Bački je pridelek boljši kakor v Banatu. Slavniji in Sremu, a v Baranju so krajji, ki so dali 22 metriskih stotov na oral.

Izplačilo sedmega kupona četrtnega posojila z 1 kv. daci o agrarnih odošajev v Bosni in Hercegovini. Finančni minister je stavil Generalni direkciji državnih dolgov pri Narodni banki v Beogradu na razpolago vsoto 2.546.900 Din v svrhu izplačila sedmega kupona omenjenega posojila. Rok izplačevanja je 1. novembra t. l.

Protj uvozu čevljev v Jugoslavijo. Čevljarski oddelek Udruga hrvatskih obrtnikov je na svojem nedavnem sestanku sklenil predložiti pristojnim ministrstvom spomenico, v kateri zahteva: 1.) povišanje uvoza nih carinskih postavk za vse vrste čevljarških izdelkov; 2.) najostrejšie ukrepe proti tihotapljenju iz inozemstva in carinsko žigosanje vsakega čevlja ob priliki carinjenja; 3.) nikake carinske olajšave za inozemske čevljarske izdelke pri zaključevanju trgovinskih pogodb z drugimi državami. Čevljarska obrt in industrija naše države sta v stanju, da oskrbita vso državo s čevljarskimi izdelki. V Jugoslaviji je okrog 26.000 čevljarjev s 140.000 delavci ter 14 tvojne čevljev s 10.500 delavci. Razen tega nosi še okrog 70% prebivalstva opanke.

Akcija za ustanovitev Jugoslovanske banke v Solunu. Kakor poroča časopis se v interesiranih gospodarskih krogih povdarja potreba ustanovitve jugoslovanske denarnega zavoda v Solunu. Čegar načrt bi bila v podporam naše trgovine v Solunu.

Podružnica Poštne hranilnice v Novem Sadu. Iz Novega Sada poročajo, da so name rava za Vojvodino ustanovili posebno podružnico Poštne hranilnice v Novem Sadu. Dosedaj je šel ves klirinški promet Vojvodine preko Beograda.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 17. okt. bra 1925.

Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračn. tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana . . .	7.	769,4	06	brezv.	megla, jas.	
Ljubljana . . .	14.	765,9	100			
Ljubljana . . .	21.	766,3	500	Jug.	pol obl.	
Zagreb . . .	7.	768,2	500	Jug. vzh. brezv.	del. obl.	
Beograd . . .	7.	767,3	20			
Dunaj . . .	7.					
Praga . . .	7.	765,7	200	zap.	več. obl.	0,1
Inomost . . .	7.					

Solnce vzhaja ob 6:17, zahaja ob 17:13, luna vzhaja ob 4:30, zahaja ob 17:34.

Barometer višji, temperatura nizka.

Domala vsa Evropa se nahaja pod poplavo mrzlega zraka s severa. Velika depresija, ki se je nahajala pred tednom dni na skrajnem evropskem severu, z jedrom nad severno Skandinavijo ter Finsko, se je prve dni po nedelji naglo razširila proti jugu do naših krajev; kakor velikanski zračni vrtnec je potegnila naše zračne plasti od vseh strani in tako je vela južnozanadna zračna struja preko nas ter dovajala vlažni dovolj topli zrak od Sredozemskega morja. Toda mnogo vanejša in močnejša je bila severna struja, ki je udarila v zapadnem sektorju depresije, to je preko in na obeh straneh Skandinavije r oti jugu. Dovajala je na jug izredno shladen zrak prav s severnih polarnih krajev. Že tekot pondeljka je snežilo po večini Skandinavije, naslednji dan v torek zjutraj je imela ta dežela ponekod temperaturo do 10 stopinj Celzija pod ničlo. Tekom srede je naval mraza napredoval preko Anglije, kjer je snežilo ponekod že zjutraj, in preko Nemčije. Češkoslovaške ter Poljske. V noči od srede na četrtek se je mrzli val razlil preko cele Francije, dosregel preko in mimo Alp naše kraje ter srednje Podo-

navje, povzročujoč na vsej poti, kjer je zadel na toplejše in vlažne plasti ter se vrival podnje, izdatne padavine, srva dež, potem sneg, ponekod z nevihtami. Po nekaterih krajih srednje Evrone je snežilo tudi po nižavju, po višjih lezah je povsod povsem zasneženo. Povsod v srednji in zapadni Evropi je zavladal občuten mraz, s slano in zmraziljo; izredno nizka temperatura je nastopila po višinah; Sonnblick v višini 3106 m je imel v četrtek zjutraj 17 stopinj Celzija pod ničlo.

Na Sredozemsko morje mrzli naval zraka ni segel, razen nekoliko v severnem predelu; evropski jug ima sedaj povečini še vedno toplo jesen. Prav tako je mraza deležna samo zapadna Rusija, vzhodna ne; v dolnjem Poodrju so se držale do konca tedna visoke temperature, kakor v srednji Italiji.

Na koncu tedna se je razvil nad srednjo in zapadno Evropo visok zračni tlak, ki je povzročil hitro izjasnenje in mirno vreme.

Dunajska vremenska napoved za nedeljo: Malo spremenjeno, nekaj toplejše.

Žimnice

matrace, poste jne mre, železne postelje (zložljive), otmame, divane in tpevniške izdike nudi na ceneje

Rudolf Radovan, taretnik, Kerkov trg šte. 7 (poleg Mesnega doma)

Dostolevski:

„Besii“

Broš. Din 40, vezana Din 52 brez poštnine Roman v treh delih preloži Vladimir Levstič se dobi v knjigarni „Ti skovne za ruge“ v Ljubljani, Prešernova ul. 54 (Nasproti glavne pošte).

Posojilnica v Mariboru (Narodni dom)

razpisuje za 30. sklo leto 1925/26 sledeče ustanove:

1. dr Franja Rapoca za visokošolce devet mest po 300 Din.

2. Lastne: za srednjo vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru, sadjarski in vinarski tečaj v Mariboru in srednjo tehnično šolo v Ljubljani po eno mesto po 500 Din.

Pravico do ustanov pod 1. imajo visokošolci slovenske narodnosti iz mariborskega in šoštanjskega okraja, pri drugih pa se bo oziralo na prosilce iz mariborskega okraja.

Prošnje z domovnico, zadnjim šolskim sprčevalom in ubožnim listom naj se vložijo do 29. oktobra t. l. pri Posojilnici v Mariboru.

Ravnateljstvo.

Svetovno znani kroji „FAVORIT“ in „ULLSTEIN“ se dobi samo pri veletrgovini Ant. Krisper, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3. Edino zastopstvo za vso Slovenijo.

Gustave le Rouge:

Misterija

(Roman)

— In če bi ostal?

— Bi poginil, nič te ne bi moglo rešiti.

Vkljub prigrvarjanju in prošnjam ni mogel od dekleta prav ničesar zvedeti. Imela je fiksno idejo, da se mora Brady čim najhitreje odpraviti.

— Saj ne veš, je vzklila skoraj razdražena, da so trenutki dragoceni, da lahko kdo pride. Če bi naju presenetili, je po tebi morda tudi po meni. Preveč hvaležnosti ti dolgujem, da bi hotela tvojo pogubo. Pridi, sledi mi! Pokažem ti, kje se lahko pride iz te doline.

Bradyjevega ugovarjanja sploh ni poslušala, temveč ga je prišla za roko in vedla v mal gozd, kjer so ciprese, palme in druga tropska drevesa rastle na razvalinah.

— Tu ostaneš skrit, dokler ne pride noč, mu je razlagala. Potem pa odidi proti vzhodu po tej stezi in prideš do dežele be'okožcev. Natančno mu je razložila, po kakšni poti mora hoditi in kako mora biti oprezen, da pride iz svetega mesta.

Lionel jo je pač poslušal, toda na tihem je sklenil, da nadaljuje podjetej, ki se je tako lepo začelo.

— In kdaj se spet vidiš? je vprašal Naolo v trenutku, ko se je pripravljala, da odide.

— Nikoli, je dejala s tihim, žalostnim glasom. In v njenih očeh so zasvetile solze.

Lionel je bil globoko ganjen in jo je hotel zadržati, toda ona je že bila izginila. Mladi mož je sedel na tla poleg posušenega debla stare sekvoje in začel premišljevati. Odkar je pristal v dolini tih, so si sledili dogodki s tako naglico, da jih je pustil, da so se vrstili sami od sebe, mesto da bi jih on vodil.

Komaj je bila Naola izginila, je že obžaloval, da je ni zadržal. Pri dekletovem ugodnem razpoloženju bi bil pač lahko zvedel, kaj se je zgodilo s profesorjem Parkerjem, kje tiči ujet, in pa morda celo tajnost bajnega zaklada, o katerem je govorilo profesorjevo poročilo. Zelo je obžaloval svojo neodločnost: ljubka prikažen Naole ga je vsega prevzela.

— Zakaj je nisem odnesel si je dejal, ko sem jo držal v naročju, še vso drhtečo od nevarnosti, iz katere sem jo iztrgal! Moram jo najti, ker sem jo tako bedasto pustil iz rok.

Ko je Brady napravil ta sklep, je začel hladno premišljati o položaju. Ostane skrit v gozdiču do noči, potem pa pojde pogledat, če bo mogoče, v notranjost svetišča. Zaenkrat pač potrpežljivo počaka. S svojo vsakdanjo previdnostjo je vtaknil nov naboj v Browning in se prepračil, da so Misteriji odvzeti papirji še vedno v notranjem žepu njegove suknje. Zajtrkoval je s tekom, kar mu je dal Mr. Swann, predno je zapustil balon. Lahko bi torej uhajal ves dan brez hrane. Razen tega je bilo v gozdiču, ki je bil menda nekdanj sadni vrt, dovolj sadja, da mu več dni ne bi bilo treba trpeti lakote. Poleg tega je še imel polno steklenico whiskyja.

16

Skril za gostim grmom je yachtmán nevoljno štel ure: bil je dela vajen človek in težko je prenašal pasivno brezdelje, h kateremu so ga silele okolnosti. Da si preganja dolgčas, se je zabaval s tem, da je trgjal sadje in ga razsekkljal s svojim velikim nožem. Nato je zapazil mahagonsko drevo, polno orehov, čegar veje so visele preko sekvoje s posušenim deblom, za katero se je bil najprej skrčil. Če bi splezal na staro drevo, bi lahko trgjal orehe. Brady je začel takoj plezati po sekvoji. Ko je prišel na vrh, je bil zelo presenečen, ker je opazil, da je deblo znotraj votlo in da vodi po njem navzdol lestvica, napravljena iz dveh vrvi, spletenih iz vlaken aloe, in iz palic palmovega lesa. Brezdvomno je bil to skrit izhod, ki je dovoljeval svetnikom, da se v slučaju napada umaknejo, ali pa da hodijo v svetišče, ne da bi jih kdo opazil.

— Tu ni dvoma, si je dejal; na ta način morda dosežem cilj, ki sem si ga stavil.

Ko se je prepračil, da je lestvica dobro pritrjena in da so vrvi dovolj močne, je začel stopati po njej navzdol. Čez par minut je opazil, da se je odprtina razširila in da so granitne stene nad mestile suhi les sekvoje. Brady je postal silno radoveden. Čez deset minut je došel do konca lestvice.

Ko se je dotaknila njegova noga porfirne tlaka, bi bil skoraj vzklil od presenečenja in navdušenja. Prišel je bil namreč v ogromno dvorano, katere strop so podpirali debeli stebri s lepimi okraski: maliki z rejenimi trebuhmi so se smejali na svojih oltarjih in njih napihneni obrazi so izražali neverjetno divjost. Stopnice so vodile v druge dvorane, ki so bile še obširnejše. Njih obočje in zidovje je bilo okrašeno z arabeskami in skulpturami. Njih enoličnost je bila naravnost imponantna, njih stil barbarski, a krasen.

Modrikasta luč je padala skozi ozke odprtine v visokih obokih in dišalo je po aloah in peruškem balzamu. Sicer so bili velikanski prostori popolnoma ohranjeni in kameniti tlak je bil skrbno pomeđen.

Lionel se ne bi zdelo nikakor čudno, če bi mu prišla nasproti povorka svečnikov, oblečenih v obleke iz perja in opasnih s cvetličnimi vency, dvigajoč velike kamenite nože, ki so služili za žrtvovanje ljudi.

Spoznal je, da je stopil v neodkrit svet, da je na čudežen način prišel v središče mrtve civilizacije, čije raznolične, obenem nežno-čutne in divje duše ne bo mogel nikoli doumeti.

Občutek, da je zadel ob nekaj ogromnega in nepoznanega, ga je za nekaj časa čisto zmedel. Prvič si je dejal, da je brezbožnež, da je na tem, da izvrši bogoskrunstvo in da morda nima pravice razkriti teh misterijev.

Zdelo se mu je, da je ostavil moderno Ameriko in njena šumna mesta že pred davnim, davnim časom in da se je potopil v temnine preteklih vekov, odkoder ne bo nikoli več mogel priti. Zbral je vso energijo, kar jo je imel, da obvlada ta čudni utis. Misel, da najde Naolo, ga je le okrepila v njegovem sklepu.

— V modri senci teh kript moram spet videti njeno čudovito lepoto. Ali ni ona svečenica teh malikov? Ona mi razkrije skrivnosti podzemskega svetišča. Ne morem več živeti brez nje. Nikoli mi ni še nobena ženska vdahnila tako globoke in tako silne ljubezni.

Iz srca rad bi bil rustil pri miru vse zaklade, ki mu jih je

obočalo poročilo profesorja Parkerja, samo če bi mogel odvesti seboj svečenico Solnca.

Sedaj ni več okleval. Pogumno je stopal skozi tihe dvorane naprej, srečaval na svojem potu kamenite velikane s krokodilskimi glavami, ki so sedeli zadovojno s prekrizanimi nogami in tako spominjali na Budho. Dvorana se je vrstila za dvorano, ne da bi srečal živo dušo in nekaj trenutkov se je bal, da se ne izgubi v tem podzemskem labirintu. Hotel se je vrniti v smeri dvorane, v katero je prišel skozi odprtino dol, toda tu je nenadoma začul oddaljeno govorjenje. Zdelo se mu je kot dalen odmev.

Šel je sedaj v njegovi smeri čez stopnice, ki so bile tako ozke, da je bilo komaj prostora za eno osebo. Na ozkem stopnišču so besede zadevale mnogo razločneje njegovo uho, toda ničesar ni mogel videti. Zato je sklenil razpraskati malto med dvema kamnom, da bi napravil luknjico in pogledal skozi njo.

Njegovo delo bi bilo zaman, če bi bil začel kopati med masivnimi kockami, ki so tvorile debele zidove, toda imel je opraviti samo z navadnim tenkim zidom iz opeke, posušene na solncu; tako je naglo napravil luknjo, ki je bila dovolj prostorna, da vidi, kaj se godi na drugi strani zidu.

Takoj je obžaloval svojo neprevidnost: ni še imel časa, da pogleda ali posluša skozi odprtino in že je čul skozi njo vzklile jeze in presenečenja. Spoznal je, da je bil njegov poskus odkrit in da je padajoča malta obrnila nanj pozornost onih, ki si jih je hotel ogledat. Misli je, da je izgubljen: če bi ga presenetili na ozkem stopnišču, bi ga ujeli kot miš v mišnici. Moral je bežati.

Bežal je po stopnicah navzdol. Od vseh strani so se prikazovali svečeniki, ki so tekli iskati bogoskrunskega tujca, ki je udril v svetišče. Lionel je imel komaj časa, da se je skrčil za maliko, čegar široko zevajoče žrelo je bilo okrašeno z mogočno vrsto zob. Tu je čakal in prestrašeno mu je utripalo srce. Videl je starce, ki so tekali mimo v dolgih, pisanih oblačilih, vojnike, oborožene z bakrenimi sulicami in čeladami, okrašenimi z orlovskimi peresi.

Hodili so na vse strani in razburjeno govorili v jeziku, ki ga ni razumel. Dva ali trikrat so hiteli tako blizu mimo Lionela, da bi jih bil lahko dosegel z roko. Drug za drugim so si ogledali luknjo v zidu, nato so pozorno pregledali tla, kot bi iskali sledove korakov, končno so se pa zbrali pred kipom, za katerim se je bil skrčil Lionel, brezdvomno, da se posvetojujejo.

Lionel je zadrževal sapo in se ni gnil. Vsak trenutek je pričakoval, da ga sirovo zagrabijo in na mestu pobijejo. Toda to se ni zgodilo. Azteki so se dolgo posvetovali, nato so se porazgubili po drugih dvoranh svetišča, ne da bi preplašeni Lionel mogel zvedeti, kaj so sklenili.

V svetišču je spet zavladala tišina in praznina.

Američan, ki je čepel že celo uro za kipom in bil že zelo utrujen, se je naposled odločil, da vstane in si poišče varnejše skrivališče. Takoj mu je prišlo na misel teči do lestve, ki je vedla v sekvoji in se vrniti v gozdiček, tam počakati noči in nato spet iti doli v svetišče.

Toda bridko je bil razočaran, ko je zapazil, da vrvene lestvice ni bilo več na mestu. Brezdvomno so jo duhovniki odstranili.

Bil je ujetnik podzemskega svetišča, čegar vsi izhodi so bili brezdvomno dobro zastraženi.

Sukno in velour za plašče

Doubt za površne suknje

Kamgarn in modni ševijot za moške in ženske obleke in drugo manufakturno blago v veliki izbiri po zanesljivo nizki ceni priporoča občno

znana trdka

R. Miklauc „Pri Škofu“ Ljubljana

Zunanjim naročnikom se dopošljejo vzorci na zahtevo poštne prosto. 442-a

Ljubljanska posojilnica

r. z. z o. z v Ljubljani

Mestni trg šte. 6

sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje najugodnejše.

Večje in stalne vloge obrestuje po dogovoru.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe, poroštva in proti zastavitvi.

Mož: Ločitev zakona

je neizogibna, ako dočim v jedi še enkrat ščurka! Zena: Bog! Saj mi pijejo ščurki že ves čas kri. Pa kaj pomaga, če pa ni sredstva zoper nje!

Mož: Prej ga res ni bilo. Toda koncesionirani zavod „Pana“ v Ljubljani na Poljanski c. 12 je iznašel sredstvo, ki poma brez vsake nadečnosti in brez vseh posledic vse ščurke, miši in podgane. Pojdi ali pa plši takoj tja!

SODI

prvovrstni, v vseh velikosti dobavlja takoj in po ceni mehanična sodarna

R. Pichler & sin, Maribor, Frančiškanska ulica 11.

Za mal denar

se lahko toplo in dobro oblečeš edinole v naši detajlni trgovini na Erjavčevi cesti šte. 2 — Obišči dokler traja zaloga in bogata izbira! 6046a

Konfekcijska tovarna FRAN DERENDA & CIE., Ljubljana.

Kdor oglašuje, ta napreduje!

Poglejte cekine!

V ZLATOROG terpentin milu
se nahajajo zlatniki po 10 fr.

Zlatorog terpentinovo milo je boljše kot navadno milo, e s terpentinom kemično vezano milo v najbolj učinkoviti topilni obliki. Dve mogočni čistilni moči sodelujeta in se izpopolnjujeta: terpentin razkroji nesnago, milo jo izpere.

Učinek „ZLATOROG“ terpentin mila je zato neprekosljiv!

V najkrajšem času se je ZLATOROG terpentinovo milo prikupilo vsem gospodinjstvom in vsaki, ki j enkrat prala z istim, ne uporablja več drugega mila.

Da se seznanijo z ZLATOROG terpentinovim milom tudi najširši krogi, se od 1. avgusta t. l. v vsak tisoč komad Zlatorog terpentinovega mila vpreša 10 fr. zlatnik. Med uporabo bliskaje pozdravlja presenečeno gospodinjstvo. Veliko zlatnikov se e do sedaj zbralo. Kupite še danes zlata vredno milo in iščite zlatnik!

Zastopnik

lastnega podjetja kateri potuje konstantno z lastnim avtomobilom po Sloveniji, Hrvaškem, Dalmaciji in Bosni sprejme prvovrstno zastopstvo. Pismene ponudbe pod „Sigurna kupčija“ na upravo Jutra Maribor. 6082-a

Prodajalko

za trgovino čevljev sprejme veliko industrijsko podjetje. Le v tej stroki povsem verzirane, zanesljive in marljive naj pošljejo ponudbo na upravo „Jutra“ pod „Takojšen nastop 99“. 6052a

Felix Toman,

kamnoseški mojster

v Ljubljani, Resljeva cesta 30

priporoča bogato zalogo nagrobnih spomenikov od marmorja in granita plošče za grobnice, marmornate plošče za mobilije po najnižjih cenah.

Naznanilo!

Vljudno naznanjam sl. občinstvu, da sem otvoril podružnico s pohištvo v Celju, palača 1. hrvatske štedionice Krekov trg

Imam vedno v zalogi vsakovrstne moderne spalnice iz trdega in mehkega lesa, jedilnice, kuhinjske opreme in razno drugo pohištvo. Prvovrstna izdelava. Cene brezkonkurenčne.

Cenj. občinstvu se vljudno priporočam in beležim z spoštovanjem

Matija Andlovic

Ljubljana, Komenskega 28. Celje, Krekov trg. (Prva hrv. štedionica)

Prva dalmatinska tvornica PORTLAND CEMENTA GILARDI & BETTIZA, SPLIT

ustanovljena leta 1865, torej najstarejša tvornica te vrste v Dalmaciji

Izdeluje 4547a

prvovrsten portland cemeni

Zastopnik za Slovenijo:

Ivan Pestotnik in drug, Ljubljana,

Tel. int. 949 Resljeva cesta št. 3 Tel. int. 949

+

o tužnim srcem, da je dne 17. t. m. ob pol 12. pre-
pozabni ravnatelj, gospod

ranjo Voglar

blagega pokojnika se bo vršil v ponedeljek, dne
15. (3.) uri popoldne iz Mestne hranilnice.

or, dne 18. oktobra 1925.

Učiteljski zbor drž. ženskega učiteljskega

V Mariboru, dne 17. oktobra 1925.

Dnevni koncerti:

V kavarni od 5 do 1/2 ure ponoči.
V kleti . . . 6 . . . 12 . . .
V restavraciji . . . 7 . . . 12 . . .

Ob nedeljah in praznikih zajutrkovalni koncert
v restavraciji. — Popoldanski koncert ob 5. uri.

DAMSKA KAPELA

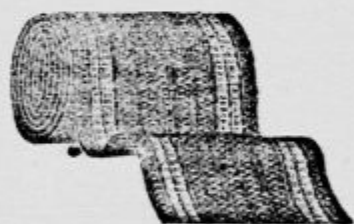
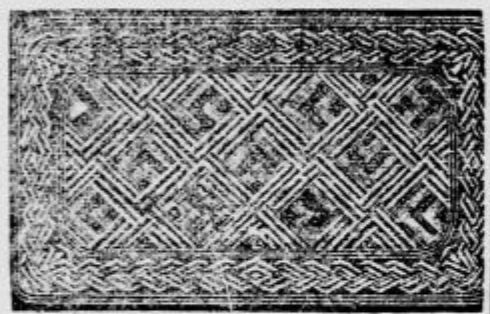
RESTAVRACIJI „ZVEZDA“.

Točna in solidna postrežba.
Prvovrstno vino, gorka in mrzla
jedila.
Se priporočata Fran in Roza Krapež.

Važno uprašanje

pri sedanjem nezanesljivem vremenu je zaščita telesa od škodljivih posledic nazehe. Ze pri najmanjših bolečinah v udih glavi ali kržu, pri zmrzlih
nahoda se ne sme lahkomo selno čakati, temveč treba poskušati takoj ono bolečino olajšati. Če domače redstvo, katero so radi in raznovrstno
uporabljali naši rod tel i in dedje, posebno pri revmatičnih bolečinah. To že celih 27 let priljubeno domače sredstvo in kosmetikum je Fe
blagodišči „Eisafinid“. Dnevno in umivan e z Eisafu d m lajša bolečine, kipei in svežuje mišice in živce, stori neop utlivim proti mrzlem zraku. Od
znotraj in od zunaj mnogo močnejši in izdatnejši kot francosko žganje, 6 dvojnati ali 2 velike spec. steklenice za 63— Din; 12 dvojnati ali 4 velike spec. ste
klenice 99— Din; 36 dvojn. ali 12 velikih spec. stekl. za 250— Din; že ot enem z zabojem in pošl. razpošl. pa povzeto laharmer Eugen V. Fellner v Stiebrl Drezdaj. Elia trg 245. Kres

Linolej in preproge!

K. Wesiak, Maribor, I.
Aleksandrova cesta 15.
Dnevne poštna in železn. pošiljalve.

Zaloga moderne kožuhovine Cene brezkonkurenčne

L. ROT, Ljubljana, Gradišče šte. 7.

Zahtevajte povsod le „Hubertus-milo“ Celjske mlarne d. z o. z. v Celju, pod znamko:

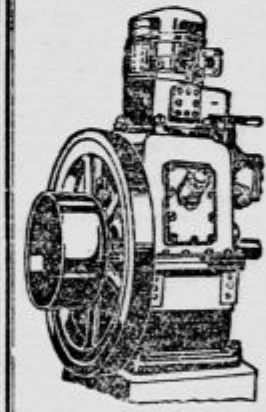
**Hubertus
milo
Celje**

Je najboljša in najcenejša.

Tovarna pohištva, ob železniški progi, se radi družinskih razmer prodaja.

Ponudbe pod „Tovarna“ na upravo lista.

Ogromne svote uštedjajo se sa simmerings'im Hindl-motorom

našavrsenija „Diesel“-mašina za letni pogon. Odmah dobavilvi u jačinama od 5, 10, 16, 20, 30 i 40 KS. Zahtevajte ponudu i besplatno posjet našega zastupnika.

Petravč i drugovi d. d.
Beograd tel 1739 - Zagreb, W. Isanov trg 7 - Sarajevo.

Znižane cene!

JULIO MEINL mešanice žgane kave:

Three Stars	1/4 kg	Din 33—
Special	1/4	29—
Meinl I	1/4	25-50
Meinl II	1/4	23—
Meinl III	1/4	18-50
Meinl IV	1/4	15—

Premog, drva, oglje, briketi, koks
Ilirija. Kralja Petra trg 8, tel. 220

Stanje vložnega denarja preko 160 milijonov dinarjev ali 640 milijonov kron.
Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.
Zlasti plačuje za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Mestna hranilnica ljubljanska (Gradska štedionica) V LJUBLJANI

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kakor kjerkoli drugod, ker jamči za nje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto **Ljubljana** z vsem premoženjem in davčno močjo. Ravno radi tega nalagajo pri njej tudi **sodišča** denar mladotletnih, **župni uradi** cerkveni in občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je **denar popolnoma varen.**

Leta 1926 izide

Adresar Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za industrijo, obrt, trgovino in gospodarstvo.

Prvi in edini popolni adresar Kraljevine SHS.

Sestavljen po preizkušenih principih Rudolf Mosse-jevih adresarjev, ki so znani in razširjeni po vsej Evropi, bode ta adresar Jugoslavije izvrsten in prepotraben vodja vsakomur, ki išče odjemalce ali dobavne vire, ki želi kot izdelovalec ali kupec vpostaviti v Jugoslaviji zveze, ki daje prepotovati to deželo ali pa hoče gotovim vrstam podjetij poslati svoje okrožnice. — Pravilno sliko ogromnega obsega in bogate vsebine adresarja dobimo, ako vemo, da bode vseboval okoli

2500 strani, 1/2 miliona naslovov iz čez 5000 krajev vse države

V njem bodo navedeni vsi trgovci, industrijalci, obrtniki, delniške družbe in zadrage, posestniki, najemniki, žganjarne, mlini, zdravniki, živinozdravniki, zobni tehniki, lekarnarji, odvetniki, hoteli, gostilne in kavarne ter uvrščeni po mestih in svoji kakovosti. Pred seznamom naslovov vsakega kraja bodo navedeni vsi važni statistični, zemljepisni in politični podatki; dalje bodo v adresarju zabeleženi uradi, cerkve, šole, bolnišnice, vse trgovke, obrtne in gospodarske korporacije, zastopstva in zbornice. Našteta bodo končno vsa obratna in prevozna sredstva, ki so važna za trgovino, industrijo in gospodarstvo, ter bode adresar Kraljevine SHS na ta način vseboval vse podatke o njej, ki so znanja vredni in potrebni. Knjiga bode vporabljiva tudi za vsakega inozemca, ker bo vsebovala zadevno kazalo v 8 jezikih.

Sedanja cena adresarju je Din 800— izključno poštnina in omot. Ta cena pa velja samo za naročitev v naprej; cena se bode zvišala, ko knjiga izide.

Anončna ekspedicija Jugoslovansko Rudolf Mosse, d. d.
Oddelek za adresarje in kode. — Palača Kasino. — BEOGRAD, Terazije šte. 25.

Kot zastopnike sprejemamo še gospode, pa tudi one, ki se do sedaj niso pečali s prodajo knjig in akvizicijo oglasov.